

## **DCIDOB 57-58.** **Ciutat i desenvolupament.**

Introducció.

# Ciutat i desenvolupament

La ciutat i les Relacions Internacionals, la ciutat internacional, de l'àmbit local al mundial... Per què el concepte *ciutat* passa a ser un dels temes de preocupació o interès internacional?

El passat mes de juny es va celebrar l'última gran conferència internacional d'aquest segle organitzada per l'ONU: Hàbitat II. Representants governamentals, del poder local, de la societat civil, del sector privat i ONG es van reunir a Istanbul per parlar i intercanviar experiències sobre la ciutat o, més concretament «els assentaments humans sostenibles en un món que s'urbanitza». Van sorgir temes com la descentralització del poder polític i econòmic, la democràcia participativa, el poder local, l'important paper de la societat civil, les relacions internacionals, el creixement de la població, el medi ambient i el desenvolupament, el paper de la dona, la pobresa i la marginació, etc., molts d'ells ja comentats i debatuts en les altres conferències de l'ONU –Rio de Janeiro (1992), El Caire (1994), Copenhaguen (1995) i Beijing (1995)– però concentrats i interrelacionats per analitzar el que ja és una realitat: la societat urbana.

El creixement de les ciutats ha estat un ingredient clau del gran canvi que ha caracteritzat la història de la humanitat al llarg d'aquest segle. Al 1900 tan sols el 14% de la població mundial vivia a les ciutats, al voltant de l'any 2000 aquest percentatge superarà el 50%. Aquestes dades, a més de constatar la realitat del pas d'una cultura rural a una cultura urbana, porten a qüestionar i a reflexionar sobre on i com vivim la humanitat.

S'ha parlat i escrit molt sobre la crisi de la ciutat, dels seus problemes –pobresa, marginació, manca de vivenda o vivenda inadequada, desigualtats, crisi familiar, pressió mediambiental i ressorgiment de velles malalties com la tuberculosi i altres de noves com la sida, aglomeracions, deshumanització, contaminació, etc.– i les possibles solucions; problemes la majoria dels quals són comuns dels països desenvolupats i els en vies de desenvolupament, encara que normalment s'accentuen més en aquest últims.

Cal subratllar que les ciutats també són centres generadors de cultura, convivència, riquesa i oportunitats, tan econòmiques i laborals com socials, sanitàries i culturals. Els problemes esdeven quan es produeix un desequilibri entre el creixement de la població urbana i la capacitat de la ciutat i les seves institucions de proporcionar les infraestructures i serveis necessaris per a la seva habitabilitat. En aquest sentit, i potser la celebració d'aquesta conferència n'és una mostra, és important buscar i aplicar les solucions als problemes de la ciutat amb la participació de tots els actors que la conformen i li donen sentit, això és, les administracions –a tots els nivells–, el sector privat, les diverses associacions ciutadanes i ONG. Al mateix temps, és important la comunicació entre els diferents països i ciutats amb l'intercanvi d'experiències i el suport mutu.

Amb aquest *dcIDOB*, aprofitant la celebració d'Hàbitat II, hem volgut explicar el fenomen urbà des del punt de vista internacional i la contribució de l'Estat espanyol a una conferència internacional a partir de la col·laboració d'alguns dels seus protagonistes.

## **DCIDOB 57-58.** **Ciutat i desenvolupament.**

La Conferència Hàbitat II.



# La Conferència Hàbitat II

**L**a segona Conferència sobre Assentaments Humans (Habitat II) es va celebrar del 3 al 14 de juny del 1996 a Istanbul, vint anys després de la primera conferència, Habitat I, celebrada a Vancouver (Canadà) el 1976. Com a resultat d'aquesta primera trobada es van establir, el 1978, una Comissió de l'Organització de les Nacions Unides (ONU) sobre Assentaments Humans (CNUAH), com un nou cos intergovernamental, i un Centre de l'ONU sobre Assentaments Humans (Habitat) que compleix funcions de Secretaria per a la Comissió. La CNUAH ha estat l'encarregada d'organitzar l'Habitat II i, segurament, serà un element clau per a l'aplicació de la seva Agenda.

La celebració d'Habitat II, anomenada també Cimera de la Ciutat per part del secretari general de l'ONU, Boutros Boutros Gali, culmina una sèrie de conferències mundials organitzades per l'ONU destinades a definir i aplicar una mena d'agenda mundial que identifiqui els grans canvis i reptes del segle XXI: *Medi ambient i desenvolupament* (Rio de Janeiro, 1992), *Població* (El Caire, 1994), *Desenvolupament social* (Copenhaguen, 1995) i *Dona i desenvolupament* (Beijing, 1995).

Dos temes fonamentals han centrat l'interès d'Habitat II: «una vivenda adequada per a tothom» i «assentaments humans sostenibles en un món que s'urbanitza».

## Participants

Han participat a l'Habitat II representants de tots els nivells de l'administració pública; també alcaldes, regidors i les seves associacions; dirigents civils i personalitats destacades i polítics nacionals; el sector privat, sigui empresarial o sense afany de lucre; la comunitat acadèmica i científica; experts sobre assentaments humans; dirigents de les comunitats de base i represen-

tants d'organitzacions no governamentals (ONG).

Cal destacar que per primera vegada s'ha demanat la participació activa de les autoritats locals: l'Habitat II ha animat als Governos i a les autoritats locals a iniciar col·laboracions conjuntes per administrar i solucionar els problemes de la ciutat. Aquesta experiència mostra l'emergència de les col·lectivitats locals (municipis, províncies, regions, etc.) en les Relacions Internacionals. L'article 62 introduït pels procediments de l'ONU per permetre una representació de les col·lectivitats locals a la Conferència és el resultat de l'acció d'un grup d'associacions internacionals i regionals de poders locals, anomenat G4+, que ha establert converses amb la Secretaria de l'ONU i la d'Habitat II. L'objectiu és instaurar un nou tipus d'associació reconeguda a nivell internacional entre els Estats i les col·lectivitats locals de cara a administrar el desenvolupament urbà.

## Per què una cimera de la ciutat?

Segons les paraules del secretari general d'Habitat II, Wally N'Dow, «a mitjans del segle XX, al voltant del 83% de la població mundial vivia a les zones rurals. Actualment, un món totalment nou, un món urbà, s'està creant. Les velles ciutats *reben* i en sorgeixen de noves a una velocitat increïble. I les ciutats, tan les noves com les velles, creixen de tal manera que desafien la imaginació. A principis del nou segle, per primera vegada a la història, la major part de la població mundial viurà a les ciutats, principalment en aquelles que menys capacitat tindran per ocupar-se dels seus habitants i les localitzades als països que seran més pobres, potser més pobres del que són ara». Efectivament, es calcula que ja a l'any 2000 la meitat

de la població mundial viurà i treballarà a les ciutats, grans i petites, i l'altra meitat de la població, cada vegada dependrà més de les ciutats per a la seva supervivència econòmica.

## Problemes i virtuts de la ciutat

Avui en dia les ciutats juguen un paper molt important en el desenvolupament; continuen atraient migrants de les àrees rurals perquè els ofereixen la possibilitat de millorar econòmicament i socialment i també economies d'escala importants al proporcionar treball, vivenda i serveis. Les ciutats són, alhora, centres importants de productivitat i de desenvolupament social. No obstant, el sobtat i accelerat creixement de la població urbana fa que les ciutats siguin també un centre d'acumulació de problemes: pobresa, superpoblació, degradació mediambiental (soroll, congestions de trànsit, pol·lució, etc.), disturbis socials, treball precari, augment de la vulnerabilitat davant els desastres naturals i precària situació de les vives, les infraestructures i els serveis.

Els índexs de pobresa urbana en alguns casos sobrepassen el 60%. Malgrat que les inversions han crescut, més d'una tercera part de la població urbana viu en vivendes molt precàries; d'aquesta població, el 40% no té accés a aigua potable i a una sanitat adequada. Al món hi ha almenys uns 600 milions de persones que viuen en assentaments humans (ciutats i pobles) amb unes condicions insostenibles i, d'aquestes, quasi el 50% són infants.

## Objectius de la Conferència

Els objectius que l'ONU ha apuntat com a prioritaris són els següents: que la urba-

nització ocupi un lloc destacat en els programes de desenvolupament internacionals i nacionals; que es promoguin noves polítiques i estratègies d'ordenació urbana i creació de vivendes; que s'ajudi a resoldre els problemes mediambientals urbans; que s'assenyalin les necessitats i possibilitats d'inversió en infraestructures i serveis, i que es desperti la consciència mundial i nacional de la funció positiva que desenvolupen les ciutats, grans i petites, com a centres generadors d'ocupació, inversió i comerç; de producció i consum; de cultura i aprenentatge; amb mercats i centres de serveis per a les poblacions i la producció rurals.

## Procés de preparació

La preparació de la Conferència es va iniciar uns anys abans de la seva celebració. El calendari de les diverses trobades preparatòries ha estat el següent:

**Abril del 1994:** primer període de sessions del Comitè Preparatori (Ginebra). Els delegats dels Estats membres marquen les directrius per a tot el procés preparatori, per al projecte de declaració de principis i compromisos i per al Pla d'Acció Global (PAG). Acorden que els principals objectius de la Conferència serien augmentar la consciència mundial cap als problemes potencials dels assentaments humans, com una contribució al progrés social i al creixement econòmic, i el compromís dels líders mundials per arribar a aconseguir unes ciutats, tan les grans com les petites, saludables, segures i sostenibles.

**Desembre del 1994:** presentació a la Secretaria dels informes nacionals elaborats pels diferents Estats membres. Aquests informes reflecteixen les experiències nacionals i les perspectives sobre urbanització. En la majoria de països els Governos han invitat a diferents ONG representatives a participar en els Comitès nacionals creats per preparar els informes nacionals.

**Abril del 1995:** segon període de sessions del Comitè Preparatori (Nairobi). A més de les qüestions d'organització, el Comitè prepara la primera part del borrador de la declaració de Principis i Compromisos, així com el PAG. S'acorda que el PAG s'estructurarà al voltant de dos temes principals: una vivenda adequada per a tothom i assentaments humans sostenibles en un món que s'urbanitza. El Comitè està format per dos grups de treball. El Grup I s'encarrega dels preparatius de la Conferència, dels informes sobre assentaments humans i de les qüestions sobre la participació de les autoritats locals. El Grup II inicia el treball sobre borrador de la declaració de Principis i Compromisos i el PAG. Com que queden molts temes pendents, els delegats decideixen continuar discutint el borrador durant el període intersessional a través



El secretari general de l'ONU, Boutros Boutros-Gali, amb el president de Turquia, Süleyman Demirel, i el secretari general d'Hàbitat II, Wally N'Dow.

de la constitució d'un grup informal. Els 17 membres d'aquest grup, el qual inclou representants governamentals, de Governos locals i d'organitzacions no governamentals, s'encarreguen de preparar documentació per al PrepCom III.

**Desembre del 1995:** presentació a la Secretaria dels plans d'acció nacionals definitius.

**Febrer del 1996:** tercer i últim període de sessions del Comitè Preparatori (Nova York). S'acaben d'acordar les últimes qüestions d'organització i sobre els textos definitius, encara que queden pendents alguns punts polèmics. La participació de les ONG i els recursos financers són els principals temes tècnics tractats. El Grup II de treball forma tres subgrups per a tractar el borrador de l'Agenda Hàbitat.

**Juny del 1996:** Conferència i Exposició (Istanbul).

## La celebració de la Conferència

Milers de delegats de tot el món van participar a la *Cimera de la Ciutat*, encara que en aquest cas es va viure una certa sensació de que aquesta trobada era *menys* cimera que les anteriors reunions mundials organitzades per l'ONU (Rio, Viena, El Caire, Copenhaguen i Beijing), ja que la participació d'alt nivell governamental, amb la presència de caps d'Estat i de Govern, va ser més aviat escassa. Com resumia un diari: "l'activa participació d'alcaldes i ONG omplen el buit deixat per la manca de líders".

La trobada oficial va consistir en un

plenari i en la reunió de dos Comitès principals que van discutir la declaració, l'anomenada Agenda Hàbitat i les aportacions dels diferents sectors socials que participaven en les reunions paral·leles.

Es van adoptar una declaració, l'Agenda Hàbitat amb un Pla d'Acció Global, que s'han compromès a aplicar tots els Governos, així com un Catàleg de Millors Pràctiques en matèria d'urbanisme i medi ambient.

L'Agenda Hàbitat és un ampli catàleg d'articles que comprèn una declaració de principis i compromisos, així com un Pla d'Acció Global adreçat als temes clau que afecten les ciutats per a les properes dues dècades, amb una atenció especial a les accions per desenvolupar durant els propers cinc anys (1996-2000).

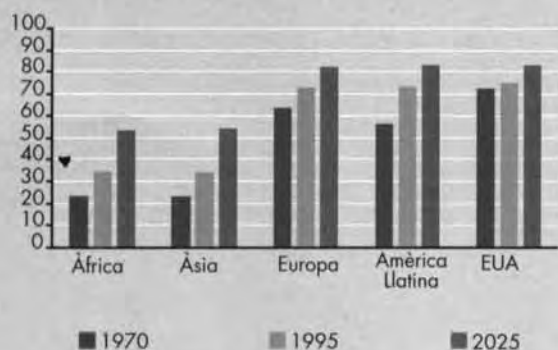
Durant la trobada la polèmica va sorgir en els mateixos punts que en les cimeres anteriors de l'ONU: la referència a la salut reproductiva, el reconeixement de diverses formes de família i el compromís dels països rics a destinar més recursos per aplicar els acords.

## Activitats paral·leles

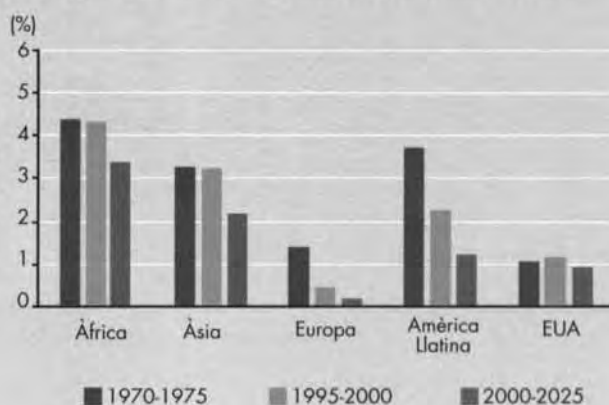
La Conferència dels associats va celebrar diverses activitats paral·leles –Fòrums, Diàlegs, Millors Pràctiques, activitats per a joves, etc.– entre les que destaquem els diversos fòrums que es van portar a terme, els representants dels quals van presentar les seves declaracions i compromisos al Comitè II de la conferència oficial. Aquests fòrums van ser els següents:

## Urbanització: tendències regionals, 1970-2025

% de població resident en àrees urbanes



Mitjana anual de l'índex de creixement urbà



Font: ONU, Nova York, 1995

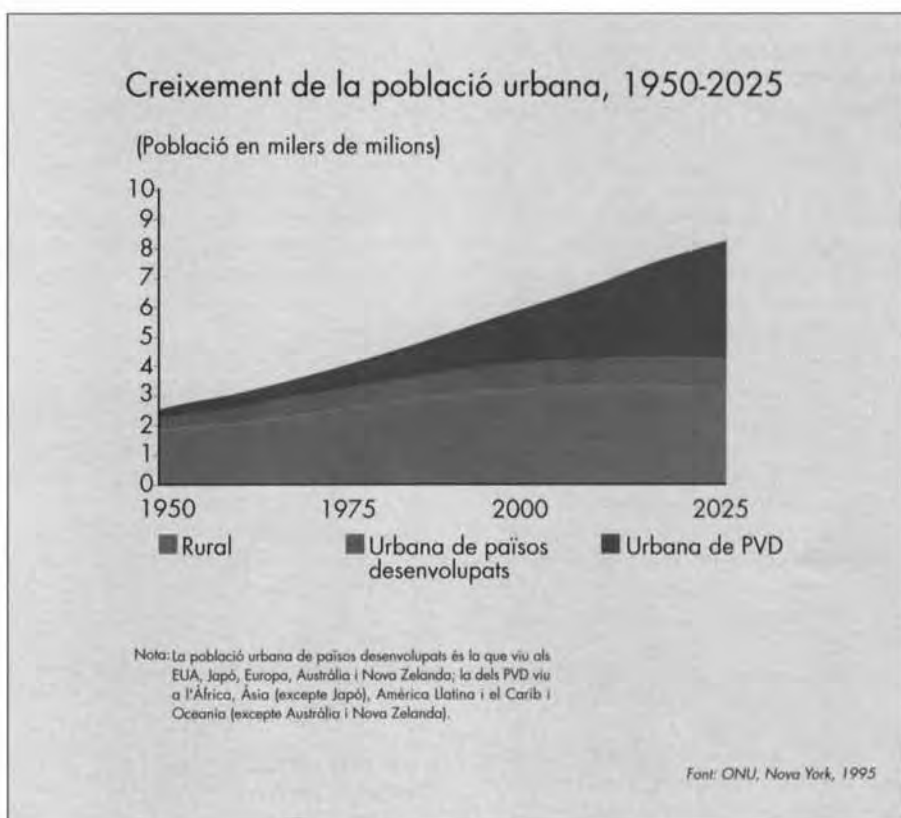
- Assemblea Mundial de Ciutats i Autoritats Locals (AMCAL) o *Assemblea de la Ciutat*: 30 i 31 de maig.
- Fòrum del Sector Privat: del 30 de maig a l'1 de juny.
- Fòrum d'Acadèmies Nacionals de Ciències i Ciències i Enginyeria: del 31 de maig a l'1 de juny.
- Fòrum 96 d'ONG: del 30 de maig a l'11 de juny.
- Fòrum de Parlamentaris: del 31 de maig a l'1 de juny.
- Fòrum de Sindicats: del 31 de maig a l'1 de juny.
- Fòrum de Fundacions: del 31 de maig a l'1 de juny.
- Fòrum de Professionals: 30 i 31 de maig.
- Fòrum de la Solidaritat Humana: 8 de juny.

### Assemblea Mundial de Ciutats i Autoritats Locals (AMCAL)



Com ja s'ha esmentat anteriorment, per primera vegada les autoritats locals han aconseguit ser reconegudes amb entitat pròpia per part de l'ONU; fins ara, aquestes apareixien integrades als seus respectius Governos nacionals o bé com ONG.

Per organitzar l'AMCAL (30 i 31 de maig) les autoritats locals han hagut de recórrer un llarg camí: a través de les seves associacions internacionals van



constituir el Comitè Director d'Autoritats Locals per a Hàbitat II, conegut com el G4+, el qual ha actuat com interlocutor davant l'ONU. Inicialment el G4+ reunia a les quatre grans associacions mundials: IULA (Unió Internacional d'Autoritats Locals), Metròpolis, SUMMIT (Cimera de les grans ciutats) i FMCU (Federació Mundial de Ciutats Unides) –el G4–, a les que posteriorment s'hi van sumar sis organitzacions regionals i altres entitats especialitzades.

El G4 ha estat l'encarregat de repre-

sentar als poders locals a tots els Preps Coms previs a Hàbitat II, així com d'organitzar l'AMCAL. Aquesta assemblea d'autoritats locals va reunir uns 400 alcaldes, els quals van acordar una Declaració, que va ser presentada a Hàbitat II el 4 de juny, i també discutir el futur de la seva representació en el si de l'ONU. Per accedir al contingut de la declaració d'AMCAL es pot consultar a l'adreça d'internet següent:

<http://www.undp.org/un/habitat>. ■

## **DCIDOB 57-58.** **Ciutat i desenvolupament.**

Informe global sobre assentaments humans.

# Informe global sobre assentaments humans

Publicat el març de 1996 pel Centre de les Nacions Unides per als Assentaments Humans (Hàbitat)

**A** les ciutats del món existeixen 500 milions de persones sense vivenda o amb un habitatge amb unes condicions molt precàries. Segons paraules del secretari general d'Habitat II, Wally N'Dow, «els aspectes mediambientals, econòmics i socials més urgents els quals s'hauran de fer front el proper segle estaran localitzats a les ciutats. Els *sense llar* i els que viuen en condicions precàries estan a l'arrel de tots aquests problemes. Les àrees urbanes tenen els recursos per solventar els problemes de l'habitatge –les ciutats aglutinen del 50% al 80% del PNB dels països més desenvolupats– però les deixalles i la mala administració dels recursos urbans paralitzen els esforços».

La situació empitjora quan no es pot mantenir el ritme de construcció i assignació de vivenda al mateix nivell que el del creixement de la població urbana, la qual es doblarà de 2.400 milions el 1995 a 5.000 milions el 2025. Actualment, la població urbana mundial està creixent 2,5 vegades més de pressa que la rural. Però malgrat els seus problemes, les ciutats continuaran sent el motor del desenvolupament social, econòmic i mediambiental en el proper segle i proveiran l'oportunitat més gran per a la pobresa. Segons l'informe, des del punt de vista econòmic, la pobresa urbana és de tres a deu vegades millor que la pobresa rural.

La falta de vivenda i les seves condicions precàries –resultat de la urbanització massiva– són amenaces per a la condició de vida de la població. La vivenda inadequada, la manca d'aigua potable i la precarietat sanitària a les ciutats densament poblades són les responsables de 10 milions de morts anuals a tot el món i el factor principal dels riscos mediambientals evitables, els quals són la causa del 25% de totes les morts prematures al món. Només les malalties transmeses a través de l'aigua de riu

contaminada maten anualment 4 milions d'infants.

Les malalties produïdes per les precàries condicions de l'habitatge i la manca d'una sanitat segura costen molt més que la prevenció. Al no tenir-ho en compte, a la llarga els Governos s'han de fer càrrec de despeses sanitàries extremadament altes. Alguns exemples:

– L'epidèmia del còlera al Perú va afectar a 320.000 persones –matant-ne 2.600– i va provocar 1.000 milions de dòlars de pèrdues econòmiques; va costar més que si s'hagués portat a terme una prevenció sanitària efectiva.

– La pesta que va esclatar el 1994 a Surat, una ciutat comparativament pròspera de l'Índia, es va atribuir principalment a les males condicions de l'habitatge. Representants sanitaris expliquen que va matar unes 54 persones i va afectar-ne 5.000 més; també va provocar més de 1.500 milions de dòlars de pèrdues econòmiques i

l'èxode de 500.000 residents de Surat.

El problema de la falta de vivenda és tant dels països desenvolupats com dels països en vies de desenvolupament (PVD). A Londres, per exemple, l'esperança de vida entre els *sense llar* és més de 25 anys més baixa que la mitjana nacional. Les precàries condicions de l'habitatge urbà són un problema global, però s'accentuen en els PVD. Segons Hàbitat, avui en dia uns 600 milions de persones viuen en vivendes que són una amenaça per a la vida –i la salut– a l'Àsia, a l'Àfrica i a l'Amèrica Llatina. La falta d'habitatge o la vivenda en males condicions es donen majoritàriament en aquestes regions perquè el creixement de la població és més accelerat.

Al 2015, les 10 ciutats més poblades del planeta estaran localitzades a l'Àfrica, l'Àsia i l'Amèrica Llatina. Nou d'elles estaran en PVD i només una, Tòquio (Japó), a un país desenvolupat.

## Les aglomeracions urbanes més importants

1995		2015	
Ciutat	Població	Ciutat	Població
Tòquio (Japó)	26,8	Tòquio (Japó)	28,7
São Paulo (Brasil)	16,4	Bombai (Índia)	27,4
Nova York (EUA)	16,3	Lagos (Nigèria)	24,4
Mèxic D.F. (Mèxic)	15,6	Xangai (Xina)	23,4
Bombai (Índia)	15,1	Djakarta (Indonèsia)	21,2
Xangai (la Xina)	15,1	São Paulo (Brasil)	20,8
Los Angeles (EUA)	12,1	Karatxi (Pakistan)	20,6
Beijing (Xina)	12,4	Beijing (Xina)	19,4
Calcuta (Índia)	11,7	Dacca (Bangladesh)	19,0
Seül (Corea del Sud)	11,6	Mèxic D.F. (Mèxic)	18,8

Font: ONU (1995). *Global Report on Human Settlements*.



El 80% dels residents urbans viuran en els PVD al 2025, ja que en l'actualitat estan experimentant una urbanització semblant a la que van fer els països desenvolupats en el passat, doblant o triplicant la població urbana en una o dues dècades. Però hi ha una diferència, i és que mentre els ciutadans dels PVD guanyen un promig anual de 200 dòlars, la població dels EUA, per exemple, arriba a la quantitat de 20.000 dòlars. Això vol dir que les ciutats dels PVD hauran d'administrar de forma agressiva els seus diners ja que en tenen molts menys per a invertir en serveis i infraestructures.

**Hàbitat II té com a principals centres d'interès el futur de les ciutats del món i, en especial, l'administració dels seus recursos. La Conferència ha reunit a ministres, parlamentaris, polítics nacionals i locals, membres del sector privat i de diverses comunitats i organitzacions no governamentals (ONG) per revisar l'economia internacional i les tendències urbanístiques, així com per trobar solucions als greus problemes socials en que s'enfronten les ciutats.**

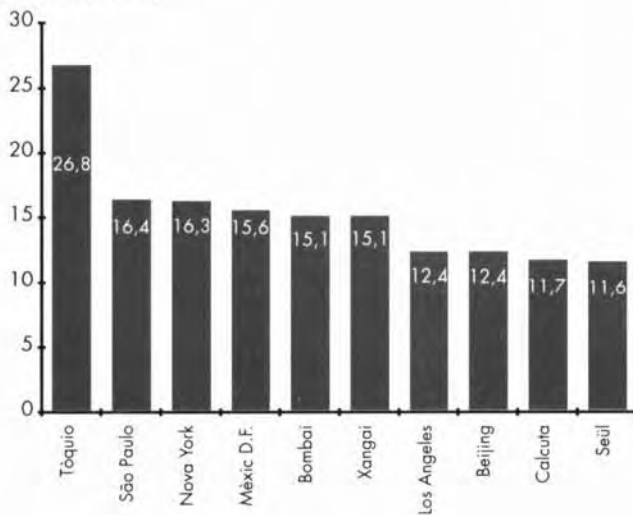
Les aglomeracions urbanes més grans el 1995



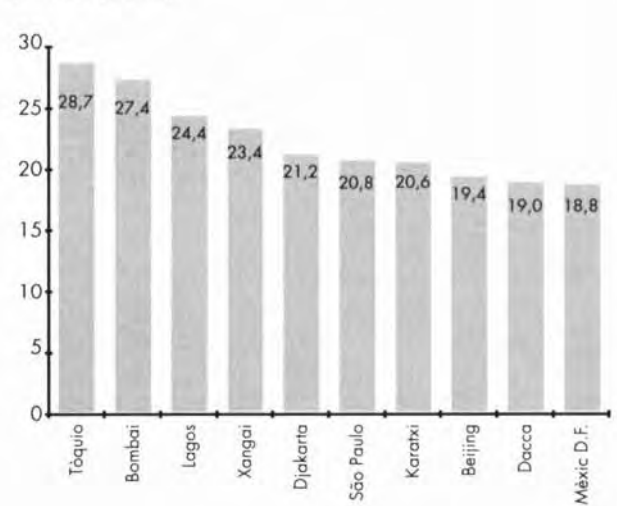
Les aglomeracions urbanes més grans el 2015



(milions de persones)



(milions de persones)



Font: Global Report on Human Settlements 1995

## Algunes dades d'interès:

– La població mundial cada vegada és més urbana. Al 1950, només el 30% de la humanitat vivia a les ciutats; al 1995, aquest percentatge s'ha convertit en el 45%. Per a l'any 2000, s'espera que una de cada dues persones visqui en una àrea urbana. La major part d'aquest creixement es produirà a les ciutats petites i mitjanes. Les megaciutats de més de 10 milions d'habitants, actualment, només acullen un 4% de la població mundial.

– El fenomen de la urbanització s'està desenvolupant com a resultat de la no disminució de les migracions camp-ciutat i de la transformació gradual de les àrees rurals en centres urbans.

– La urbanització contribueix al desenvolupament econòmic i social dels Estats. La majoria de països amb un alt índex d'urbanització durant la passada dècada, han experimentat un creixement econòmic important. A més a més, un creixent nombre de ciutats han tingut un paper destacat en la globalització de l'economia, des del punt de vista dels mercats financers i del comerç.

– La precària administració de les ciutats ha portat a la deterioració de les condicions de vida urbanes. La pobresa urbana sorgeix també com a resultat de la impossibilitat d'alguns Governos, nacionals i locals, de planificar el creixement de la població a les ciutats; això porta a no poder subministrar els serveis, les infraestructures i els llocs de treball necessaris.

– Per arribar al desenvolupament urbà sostenible és imprescindible una bona administració. I això requereix el reforçament del paper de les associacions de ciutadans, les organitzacions comunitàries i les ONG.

## Les principals necessitats d'un món urbanitzat:

Segons aquest informe, els Governos necessiten canviar el seu paper d'aplicador pel de facilitador, en el sentit que facilitin al sector privat la construcció i la millora d'habitatges. No es pot esperar que només amb l'actuació dels Governos es solucioni el problema de la vivenda; només fomentant la cooperació entre els sectors públic i privat, amb el suport dels Governos, s'ajudarà a superar les barreres existents i mobilitzar les inversions necessàries en el sector de la construcció.

És important invertir en la construcció ja que els ingressos que generen estimulen el creixement privat. Per a construir cases es necessita material, transport, màrqueting i treball productiu, els quals produeixen un efecte multiplicador: per cada dòlar invertit en la construcció d'una vivenda, s'afegeixen tres

## INDICADORS D'HABITATGE (estudi de 52 països)

### Possessió d'habitatge

	% d'unitats de vivenda de propietat per part dels ocupants	% d'unitats de vivenda pública	% d'habitatges no autoritzats
Països d'ingressos baixos	33	13	64
Països d'ingressos mitjans-baixos	52	11	36
Països d'ingressos mitjans	59	14	20
Països d'ingressos mitjans-alts	55	53	3
Països d'ingressos alts	51	13	0

### Qualitat de l'habitatge

	Àrea de superfície per persona (m <sup>2</sup> )	Persones per habitació	% d'estructures permanents	% d'habitatges no autoritzats
Països d'ingressos baixos	6,1	2,47	67	56
Països d'ingressos mitjans-baixos	8,8	2,24	86	74
Països d'ingressos mitjans	15,1	1,69	94	94
Països d'ingressos mitjans-alts	22,0	1,03	99	99
Països d'ingressos alts	35,0	0,66	100	100

### Despeses governamentals (subministrament d'aigua, desguassos, sanitat, deixalles, recolliment, carreteres i electricitat)

	Dòlars per persona	Grups regional Ciutats a	Dòlars per persona
Països d'ingressos baixos	15,0	Àfrica subsahariana	16,6
Països d'ingressos mitjans-baixos	31,4	Sud-àfrica	15,0
Països d'ingressos mitjans	40,1	Àsia de l'Est	72,5
Països d'ingressos mitjans-alts	304,6	Amèrica Llatina i Carib	48,4
Països d'ingressos alts	813,5	Europa Est, Grècia, Àfrica del Nord i Orient Mitjà Europa Occidental, EUA i Austràlia	656,0

Font: ONU, *Global Report on Human Settlements*, 1995

dòlars als ingressos nacionals.

Per altra banda, segons el coordinador de l'informe, el Dr. Hundsalz, i seguint amb el tema d'invertir en la construcció, s'ha de trencar amb la idea tradicional d'esperar que succeeixin els desastres per solventar els problemes; les mesures preventives salven vides i els seus costos són significativament inferiors als costos de la passivitat.

Per la seva banda, les vivendes de baix cost generen un 30% més d'ingressos que les d'alt cost, ja que el sector informal té una força laboral més intensiva que el formal. La construcció en el sector informal crea un 20% més de treball i construeix sis vegades més per dòlar gastat. L'informe, però, adverteix que el sector informal té tendència, a vegades, a posar en perill la seguretat i la salut, així com a portar a terme abusos laborals.

S'identifiquen cinc esferes importants que necessiten un estudi urgent al món:

1. La reducció de la pobresa urbana i la creació de treball.
2. El medi ambient urbà i la sanitat.
3. L'administració (la gestió, els recursos i les finances).
4. La preparació davant dels desastres, la seva mitigació i la reconstrucció.
5. L'accés a la vivenda i a la terra. ■

Aquest informe s'ha elaborat a partir de la comparació d'indicadors d'habitatge de 52 ciutats, dividides en grups segons els ingressos: d'ingressos baixos, d'ingressos mitjans-baixos, d'ingressos mitjans, d'ingressos mitjans-altos i d'ingressos alts. Entre les ciutats amb pitjors problemes d'habitatge s'inclouen Addis Ababa (Etiòpia), on el 79% de la població no disposa d'un habitatge o viu en cases amb condicions inacceptables; Djakarta (Indonèsia), amb un 54%; i Bogotà (Colòmbia), amb un 50%.

**Ciutats amb ingressos baixos:** Dar es Salaam (Tanzània), Lilongwe (Malawi), Dacca (Bangladesh), Antananarivo (Madagascar), Ibadan (Nigèria), Dheli (Índia), Nairobi (Kenya), Beijing (Xina), Karatxi (Pakistan), Accra (Ghana).

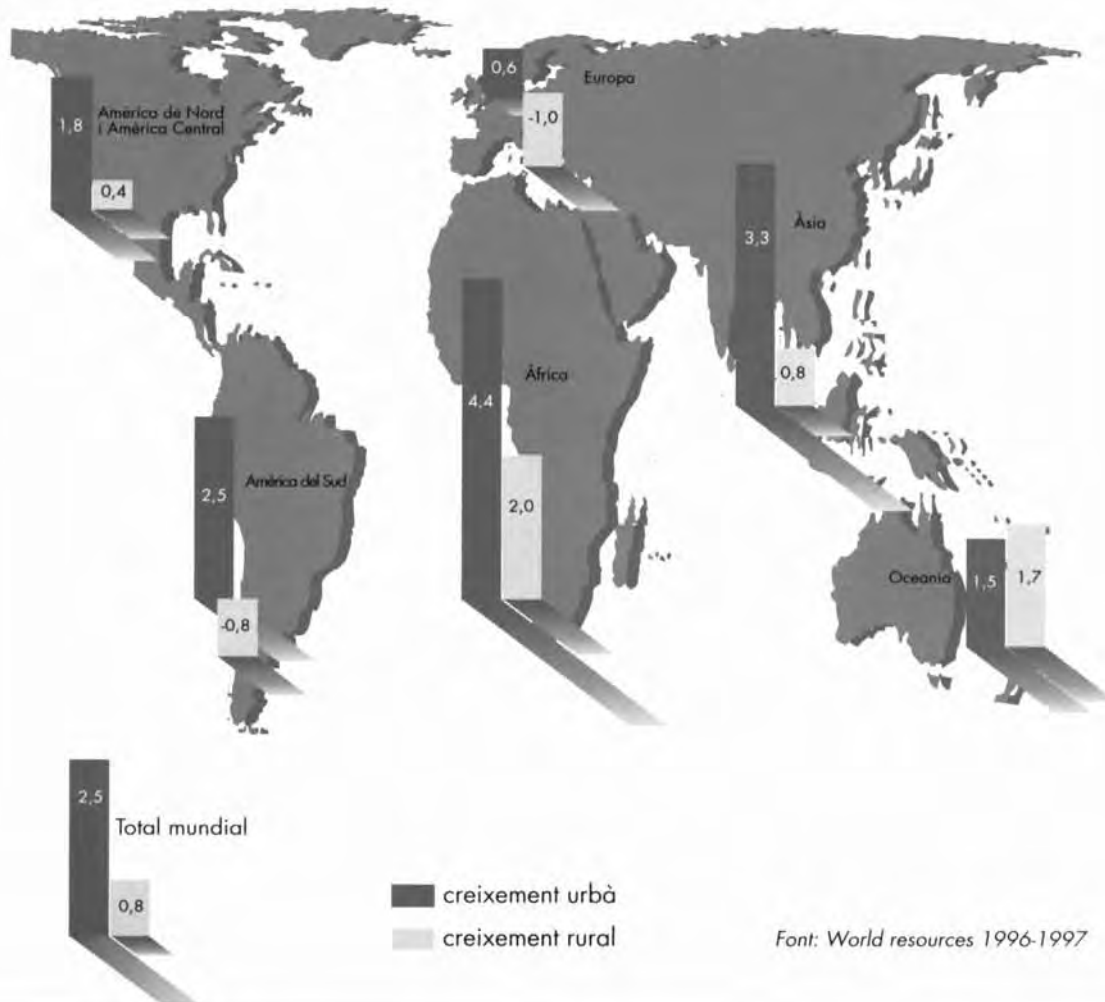
**Ciutats amb ingressos mitjans-baixos:** Djakarta (Indonèsia), El Caire (Egipte), Harare (Zimbabwe), Dakar (Senegal), Manila (Filipines), Abidjan (Côte d'Ivoire), Rabat (Marroc), Quito (Equador), Amman (Jordània), Bogotà (Colòmbia).

**Ciutats amb ingressos mitjans:** Bangkok (Tailàndia), Tunis (Tunísia), Kingston (Jamaica), Istanbul (Turquia), Varsòvia (Polònia), Santiago (Xile), Monterrey (Mèxic), Alger (Algèria), Kuala Lumpur (Malàisia), Johannesburg (Sud-àfrica).

**Ciutats amb ingressos mitjans-altos:** Caracas (Veneçuela), Rio de Janeiro (Brasil), Budapest (Hongria), Bratislava (Eslovàquia), Seül (República de Corea), Atenes (Grècia), Tel Aviv (Israel), Madrid (Espanya), Singapur, Hong Kong.

**Ciutats amb ingressos alts:** Londres (Regne Unit), Melbourne (Austràlia), Amsterdam (Països Baixos), Viena (Àustria), Paris (França), Toronto (Canadà), Washington D.C. (EUA).

## Índex de creixement urbà i rural 1990-1995



## **DCIDOB 57-58.** **Ciutat i desenvolupament.**

L'Agenda Hàbitat: una eina revolucionària?  
Stephen R. Walsh

# L'Agenda Hàbitat: una eina revolucionària?

Stephen R. Walsh\*

**L'**Agenda Hàbitat és un document remarcable, és l'intent reeixit de 171 països de corregir la que probablement és, i que ha estat sempre, una de les preocupacions més bàsiques que ha tingut la humanitat: on i com viure. El missatge essencial del document va ser negociat àrduament molts mesos abans que els delegats es trobessin a Istanbul per polir-lo i rectificar-ne els termes polèmics pendents. El resultat dels seus esforços no és res més que un crit d'alerta sobre les condicions deplorables i sovint infrahumanes en què viu una part molt important de la població mundial. El document senyala una nova era de cooperació entre les nacions del món i, tant important com això, apropa tots els sectors de la societat per tal de construir conjuntament un entorn sostenible per viure.

A més de presentar l'Agenda, aquestes línies exposen algunes reflexions entorn de la seva aplicació inspirades en entrevistes que hem mantingut amb figures clau, de diversos sectors i diverses regions, involucrades en el seu procés d'aplicació.

El document final de la Conferència Hàbitat II, l'Agenda Hàbitat, és una crida a l'acció a tots els nivells de la societat per millorar els assentaments humans, en un món que experimenta una urbanització sense precedents. L'Agenda vol servir de guia per a Governos tan estatals com locals, organitzacions no governamentals, el sector privat i el sistema de les Nacions Unides per assolir uns assentaments humans sostenibles. L'Agenda entén per ciutat o poble sostenible, aquell on els seus habitants disposen d'un habitatge adequat, d'un entorn saludable i segur, de serveis bàsics i d'una ocupació productiva i escollida lliurement.

L'Agenda conté un llistat d'objectius i principis, un seguit de compromisos que han de ser assumits pels Governos i esbossa l'estratègia necessària en l'aplicació del Pla d'Acció Global. Concretament, el document inclou un preàmbul amb nou punts, entre principis i objectius, un conjunt de sis compromisos que han d'ésser assumits pels Governos donant suport als objectius d'Hàbitat II i una secció final dedicada a les estratègies per a l'aplicació del Pla d'Acció Global.

Al preàmbul, el document reconeix com a «imperiosa» la necessitat de millorar la qualitat dels assentaments humans, perquè afecta la vida diària i el benestar de les persones. El preàmbul remarca que Hàbitat II té per objectiu la millora de les condicions de vida de tots els assentaments, grans i petits, metròpolis i petits pobles. El progrés social i econòmic associat a una urbanització programada també hi té un lloc important, en resposta al fenomen del ràpid creixement de les ciutats. Els Estats afirmen que «tothom té dret a una alimentació adequada, a vestits, habitatge, aigua i assistència sanitària i a una millora continuada de les condicions de vida».

Es fa una referència especial als grups d'alt risc, remarcant les necessitats d'aixopluc de les persones desplaçades, dels infants, especialment vulnerables, dels joves, dels refugiats i dels pobles indígenes. A més d'això, l'enfortiment de la dona i la participació de les persones amb discapacitats i les persones grans en la presa de decisions entorn a l'habitatge, són considerats essencials en l'esforç per assolir uns assentaments humans sostenibles.

## Principis, objectius i compromisos

Els principis i objectius acordats s'exposen al segon capítol, dirigits a «promoure un món més igualitari i estable,

sense injustícia i conflictes, cosa que ha de contribuir a assolir una pau global i perdurable». Malgrat les profundes diferències dels assentaments entre les diferents regions i països del món, els negociadors van acordar 10 objectius i principis aplicables a tothom:

- Assentaments humans igualitaris i oberts a tothom;
- eradicació de la pobresa en un context de desenvolupament sostenible;
- assentaments que promoguin el desenvolupament econòmic i social;
- els aspectes físics i d'espai en la qualitat de vida;
- l'enfortiment de la família en totes les seves formes;
- els drets i els deures dels ciutadans;
- associacions entre tots els països i entre tots els sectors dins de cada país;
- solidaritat amb els grups desfavorits i vulnerables;
- augment dels recursos financers;
- millora de la qualitat de vida i de la sanitat.

Al capítol III, els Estats es comprometen a aplicar l'Agenda Hàbitat a través de plans d'acció, polítiques i programes locals, nacionals, subregionals i regionals. Els Estats «refermen el seu compromís envers el ple i progressiu assoliment del dret a un habitatge adequat recolzats en els instruments internacionals». Aquesta afirmació porta implícita l'obligació dels Governos de capacitar les persones per obtenir habitatge per millorar les comunitats i els veïnats. L'objectiu general de millorar les condicions de vida i de treball s'ha de buscar sobre una base igualitària i sostenible assolible per a tothom, sense discriminacions en l'habitatge, l'accés a la terra i la seguretat legal de tinença.

Els Governos es comprometen, a més, a perseguir l'assoliment d'uns assentaments humans sostenibles en un món en procés d'urbanització. Per tal de proporcionar a tothom, especialment a les persones desfavorides, «igualtat d'oportuni-

\* Centre de l'ONU sobre Assentaments Humans (Hàbitat).

tats per una vida saludable, segura i productiva en harmonia amb la natura i amb la pròpia herència cultural i valors espirituals», els Estats reconeixen la necessitat de treballar conjuntament a tots els nivells de la societat i es comprometen a portar a terme una estratègia de capacitat i participació. Aquesta estratègia es basa en l'esperança que tots els actors clau del sector públic, privat i civí juguin un paper important i efectiu en el desenvolupament dels assentaments humans, permetent les iniciatives de liderat local, promovent el joc democràtic i exercint l'autoritat pública i l'administració dels recursos d'una forma transparent, responsable, raonable i justa.

Els Governos reconeixen que els sectors de l'habitatge i de l'allotjament són una part productiva de l'economia i per això accepten el finançament comercial dels projectes que s'hi emprenen. No obstant, respecte al finançament dels assentaments humans i l'allotjament, els Governos es comprometen a reforçar els mecanismes de finançament existents i, quan sigui apropiat, a desenvolupar alternatives innovadores per poder finançar l'aplicació de l'Agenda Hàbitat, mobilitant tots els recursos disponibles, tant si són públics com si són privats, multilaterals o bé bilaterals. Per altra banda, també s'ha pres el compromís de cooperació internacional, en interès de la pau, la seguretat, la justícia i l'estabilitat internacionals. La cooperació ha d'ocupar un lloc important en el procés d'aplicació de l'Agenda Hàbitat per mitjà de la participació en programes de cooperació, transferència de tecnologia i informació, i a través de la creació de xarxes internacionals així com de la consecució de l'Ajuda Oficial al Desenvolupament consistent en la donació del 0,7% del PIB per part dels països desenvolupats. Finalment, els Governos es comprometen a avaluar la progressiva aplicació de l'Agenda Hàbitat dins els propis països. Es reconeix que els «indicadors quantitius i qualitius als nivells nacional i local, disgregats de manera que reflecteixin la diversitat, (...) són essencials per planificar, supervisar i avaluar el progrés».

És al Pla d'Acció Global on s'especifiquen els detalls de l'estratègia d'aplicació de l'Agenda. El Pla consta d'un seguit d'accions que cal prendre per assolir l'habitatge adequat per a tothom. Es tracta doncs, del desenvolupament sostenible dels assentaments humans en un món en procés d'urbanització; de la capacitat i el desenvolupament institucional, la cooperació i la coordinació internacionals i l'aplicació i el seguiment del Pla d'Acció Global. Es proposen diverses accions que poden ser empreses pels Governos per tal d'integrar les polítiques d'habitatge amb les macroeconòmiques, amb les polítiques socials i mediambientals, i per millorar els sistemes de proveïment d'habitatge.

A nivell local, el Pla d'Acció s'ha de posar en pràctica per mitjà d'un procés

de capacitat en el qual els individus, les famílies i les seves comunitats hi juguen un paper crucial. L'adopció de mesures s'ha de fer adaptant-se a les especificitats de cada localitat. A més de la capacitat, la transparència i la participació són essencials dins l'estratègia del Pla d'Acció. El Pla emfatitza el protagonisme que les autoritats locals han d'assumir en la persecució dels objectius d'Hàbitat II.

## És el moment d'actuar: opinions i reflexions

L'aplegament de tantes nacions per arribar a algun acord en qualsevol matèria és sempre problemàtic. Durant la conferència, la diversitat d'opinions i l'apassionament protagonitzaven les discussions sobre l'ús d'un o d'un altre terme per expressar conceptes com família o reproducció humana. En general, però, l'ús dels termes ja emprats en anteriors conferències de les Nacions Unides com la de la dona de Beijing o la de medi ambient de Rio de Janeiro va ser acceptat. La Conferència Hàbitat II, adoptant una actitud sense precedents, va demanar oficialment els suggeriments d'un nombrós grup d'organitzacions no governamentals, autoritats locals i indi-



**«La força més important d'Hàbitat és que disposem d'un document en base al qual podem treballar (...) ha de convertir-se [el document] en més que paraules, ha de convertir-se en accions».**

vidus, i es va comprometre a tenir-los en compte. Malgrat la complicació que això va suposar per al procés de negociació, el Secretariat d'Hàbitat II va reconèixer sàviament que aquesta era la manera més adequada de desenvolupar qualsevol pla futur, incloent els col·laboradors en el procés, tant importants per a l'aplicació dels documents acordats.

Els delegats van tornar als respectius països amb el què es pot considerar com una eina revolucionària amb la qual la comunitat internacional pot millorar les condicions de vida de milions de persones arreu del món. El discurs del dele-

gat del Marroc, com a coordinador dels ministres dels Països Àrabs, probablement sintetitzava el sentiment comú quan afirmava a la sessió plenària que «Hàbitat II marcaria una nova era en la qual les persones trobarien un lloc al món per a viure-hi com a éssers humans». Parlant amb representants de diversos sectors que assistien a la conferència, he detectat una estesa acceptació positiva de l'Agenda. El senyor Millard Fuller, director d'Hàbitat per a la Humanitat, una ONG amb base als EUA involucrada en la construcció d'habitatges per als necessitats arreu del món, comentava que «la força més important d'Hàbitat II és que disposem d'un document en base al qual podem treballar». Afegia però, que mentre els Governos han arribat a molts compromisos a Istanbul, «el document, (...) ha de convertir-se en més que paraules, ha de convertir-se en accions».

Aown Al-Shawa, alcalde de la ciutat de Gaza considerava que «la conferència afrontava les qüestions de l'autoritat local adequadament» i que «Hàbitat II era un èxit en molts terrenys». Pensa que «l'autoritat local ocupa una millor posició des de la qual es pot actuar amb concreció sobre les necessitats específiques». Hàbitat II va remarcar la importància de la participació de tots els nivells de la societat en la tasca de millora dels assentaments humans. El que l'alcalde de Gaza considera l'autoritat local, juntament amb el sistema de les Nacions Unides, «hauria de ser empenya a jugar un paper més important que els Governos centrals, pel bé de les ciutats sostenibles».

En representació del sistema de les Nacions Unides, el Dr. Wally N'Dow, secretari general d'Hàbitat II, feia referència a la crisi urbana actual dient que «la Conferència forja una col·laboració global sense precedents per fer front a aquesta crisi, una empresa que pot molt ben ser una de les aportacions més rellevants d'aquest segle que s'acaba».

Per últim cal subratllar que la conferència va remarcar amb força la necessitat d'involucrar la societat civil i les empreses privades en la presa de decisions urbanes i va assenyalar que era el moment en què els Governos nacionals havien de compartir recursos i responsabilitats amb les autoritats locals. Els Estats també van fer extensiva al sistema de les Nacions Unides la responsabilitat de supervisar els progressos en l'aplicació de l'Agenda. En aquests moments, l'Assemblea General està reflexionant a l'entorn de les troballes d'Hàbitat II i de la seva aplicació en ocasió de la celebració de la seva 51ena. sessió a la seu central de Nova York. Amb la seva aprovació, la comunitat internacional s'haurà compromès a afrontar les qüestions urbanes amb una base local i integrada, i el dia en què tots viurem en un entorn humà i sostenible quedarà un pas més a prop. ■

## **DCIDOB 57-58.** **Ciutat i desenvolupament.**

La contribució d'Espanya a l'Hàbitat II.  
Florentino Rodríguez

# La contribució d'Espanya a l'Hàbitat II

Florentino Rodríguez\*

**T**radicionalment, els espanyols sempre hem tingut tendència a infravalorar el paper del nostre país en l'àmbit internacional. Però pensem que en els últims anys, Espanya ha anat ocupant la posició que li correspon en funció de la seva entitat i les seves potències econòmica, social i cultural. La participació espanyola a la Conferència de les Nacions Unides sobre Assentaments Humans (Hàbitat II) no ha estat al marge d'aquesta dinàmica.

Els mitjans de comunicació van qualificar d'escassa la presència d'Espanya a Hàbitat II. No obstant, la contribució espanyola va tenir molt més pes durant la preparació de la conferència que no pas durant la pròpia conferència; i més significativa en l'àmbit internacional que en el nacional. I s'ha de pensar que la importància d'aquesta conferència no ha estat tant en el desenvolupament de les sessions celebrades els dies 3 al 14 de juny del 1996, com en l'ampli procés preparatori.

## Àmbit internacional

En l'àmbit internacional, els preparatius de la conferència van ser dirigits per un Comitè Preparatori (PrepCom) que va celebrar la seva sessió constitutiva a Nova York, el març del 1993, i les seves tres sessions substantives a Ginebra (abril del 1994), a Nairobi (abril-maig del 1995) i a Nova York (febrer del 1996), comptant amb la participació d'Espanya des del primer moment.

Durant tot el procés preparatori van jugar un paper essencial els denominats grups regionals de països membres de

les Nacions Unides, sobretot la Unió Europea (UE) i el Grup dels 77 i la Xina (països en vies de desenvolupament), així com altres països no integrats en cap grup, entre ells els Estats Units, Canadà i els de la resta d'Europa. La UE va assumir un important protagonisme, portant la iniciativa en la redacció del projecte de l'Agenda Hàbitat. Per fer-ho, paral·lelament als actes preparatoris oficials, els Estats membres de la UE van portar a terme un procés de coordinació a fi d'arribar a un objectiu comú per a la conferència.

Aquest procés va començar el març del 1995 quan vuit Estats membres, entre ells Espanya, van reunir-se per primera vegada a Brussel·les i van observar una gran falta de contingut polític en els preparatius de la conferència, així com l'escassa participació dels Governos nacionals en el Projecte del Pla d'Acció Global, l'esborrany del qual, elaborat pel Secretariat de l'ONU, no recollia les principals prioritats. Hi havia, a més a més, la preocupació que la conferència es concentrés únicament en un moviment d'ajuda financera Nord/Sud, el que hauria suposat un possible fracàs i un escàs interès per als països industrialitzats.

Durant la segona sessió del Comitè Preparatori a Nairobi, la UE va proposar un document alternatiu al projecte de Declaració de Principis i Compromisos i Pla d'Acció Global presentat pel Secretariat, el qual va ser acceptat pel Ple. La delegació espanyola, que en aquell moment presidia el Grup d'Estats d'Europa Occidental i Altres, entre ells els Estats Units, va ser la responsable de negociar i després proposar la constitució d'un Grup Informal de redacció d'un nou projecte, cosa que va prosperar com a decisió del Comitè.

A partir d'aquí, els Estats membres de la UE van tenir diverses reunions

de coordinació, primer per a proporcionar directrius als representants al Grup Informal (entre ells un espanyol) i més tard per arribar a elaborar un document d'esmenes a la denominada Agenda Hàbitat. Aquest procés va continuar durant la presidència de França, Espanya i Itàlia, fins a la fi de la conferència.

Espanya, durant el segon semestre del 1995, quan va presidir la UE, va tenir un paper molt important en el procés de coordinació, convocant reunions a Madrid i Brussel·les i organitzant, per primera vegada, una Reunió Regional



**La contribució espanyola a Hàbitat II ha estat molt més important durant els preparatius que durant la pròpia conferència**

Europea de Comitès Nacionals per a Hàbitat II.

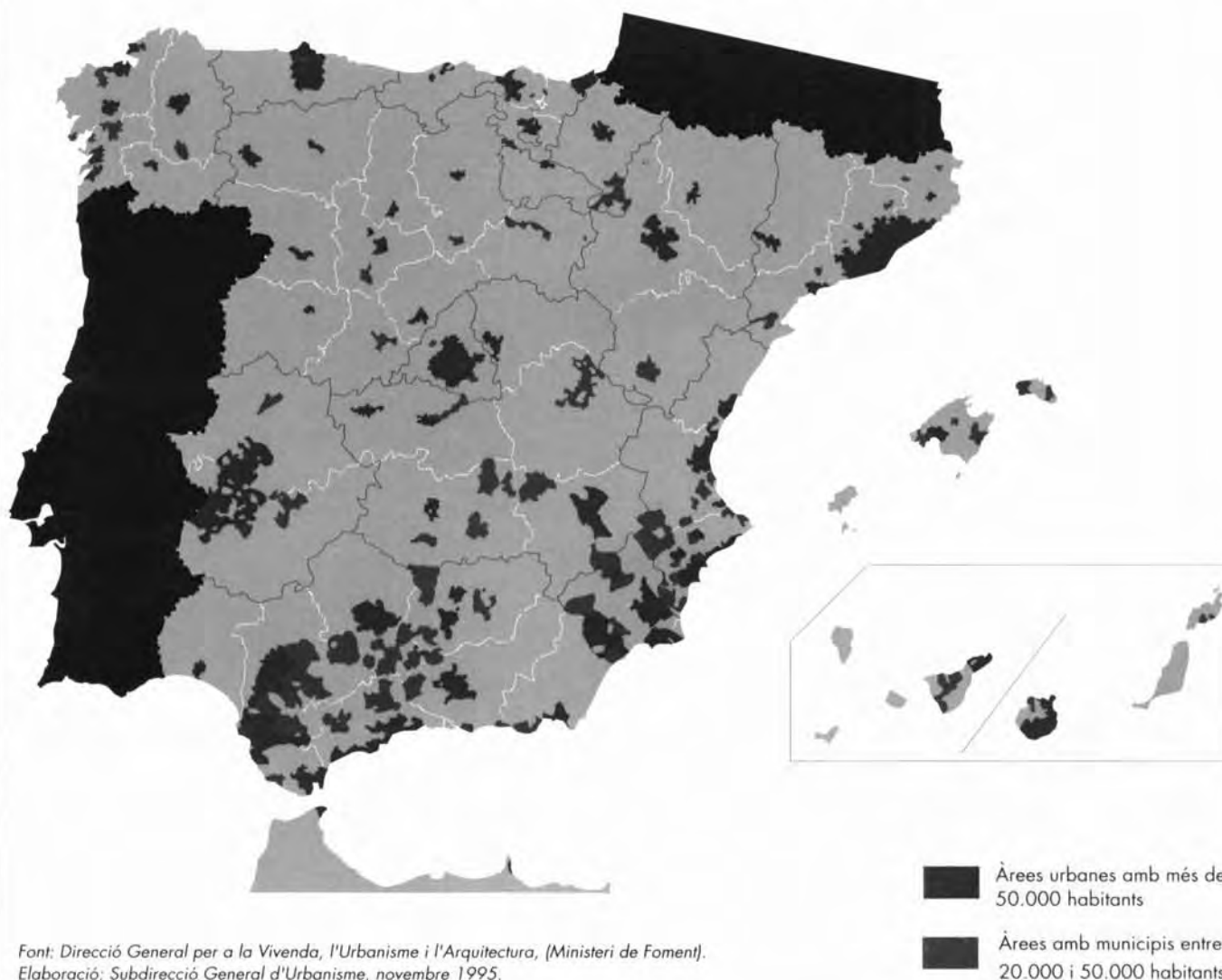
La Presidència espanyola va incloure aquest assumpte a l'ordre del dia de la Reunió Informal de Ministres de la Vivenda de la Unió Europea, celebrada a Madrid el novembre del 1995, aconseguint una declaració d'ajuda dels ministres a la coordinació dels Estats membres, amb vistes a la Conferència d'Istanbul.

Per altra part, Espanya ha col·laborat amb els països iberoamericans, participant en la Reunió Regional de Minis-

\* Arquitecte. Cap del Servei de Relacions Institucionals de la Direcció General de la Vivenda, l'Arquitectura i l'Urbanisme, Ministeri de Foment. Membre de la delegació oficial espanyola a Hàbitat II.



## MAPA D'ÀMBITS URBANS A ESPANYA



Font: Direcció General per a la Vivenda, l'Urbanisme i l'Arquitectura, (Ministeri de Foment).  
Elaboració: Subdirecció General d'Urbanisme, novembre 1995.

tres de la Vivenda i Desenvolupament Urbà d'Amèrica Llatina i el Carib, celebrada a Santiago de Xile el novembre del 1995, preparatòria de la conferència Hàbitat II, i ha patrocinat la celebració a Madrid de les Jornades d'Iberoamèrica per a la Conferència, el maig del 1996.

Les posicions i prioritats d'Espanya es van incloure en el document d'esmenes a l'Agenda Hàbitat aprovat per consens dels Estats membres de la Unió Europea. Entre les seves propostes, aquest document inclou el compromís d'assegurar la realització dels Drets Humans establerts en els instruments internacionals; el reconeixement del dret a una vivenda adequada; especial atenció a les dones, a les persones amb necessitats especials i a les que pertanyen a grups vulnerables o desfavorits; la protecció de les persones enfront als desnonaments forçosos que violen els Drets Humans; el foment del potencial representat per la joventut; la importància

dels enfocaments innovadors en la cooperació internacional; el reconeixement de la necessitat de mobilització dels recursos nacionals i externs per arribar als objectius de la conferència; i la responsabilitat primordial dels Governos en l'aplicació del Pla d'Acció Global, propiciant que els que hi intervenen, compleixin els seus respectius papers.

Finalment, hem de destacar la contribució econòmica d'Espanya envers l'Hàbitat II. D'una part, el Ministeri de Foment ha finançat la traducció a l'espanyol de la base de dades sobre Millors Pràctiques, així com la seva difusió en col·laboració amb l'Escola Tècnica Superior d'Arquitectura de Madrid, a través de la xarxa Internet. De l'altra, l'Agència Espanyola de Cooperació Internacional (AECI) del Ministeri d'Afers Estrangers ha aportat al Centre de les Nacions Unides per als Assentaments Humans, la xifra de mig milió de dòlars, destinats a ajudar els treballs en matèria de Millors

Pràctiques per part dels països en vies de desenvolupament, especialment d'Iberoamèrica.

### Àmbit nacional. L'informe espanyol

Per preparar la contribució espanyola a la Conferència es va formar, a l'octubre del 1994, un Grup de treball que, el juny del 1995, va ser elevat a Comitè Nacional, copresidit pel director general de la Vivenda, l'Urbanisme i l'Arquitectura, pel director general d'Accions Concertades a les Ciutats de l'anterior Ministeri d'Obres Públiques, Transports i Medi Ambient (MOPTMA) i pel director general d'Organitzacions i Conferències Internacionals del Ministeri d'Afers Estrangers. Durant el procés preparatori es van celebrar set sessions plenàries.

El Comitè Nacional ha mantingut des del principi un caràcter obert, amb par-

ticipació de representants de diversos departaments de l'Administració general de l'Estat, de les comunitats autònomes, de l'administració local, organitzacions professionals i del sector de la construcció, entitats financeres i diverses organitzacions no governamentals. Com a Secretaria del Comitè, ha actuat la Direcció General de la Vivenda, l'Urbanisme i l'Arquitectura de l'anterior MOPTMA i, de conformitat amb el que s'havia establert per les Nacions Unides, ha anat informant periòdicament al Secretariat d'Hàbitat II sobre l'estat dels treballs preparatoris.

Una de les funcions principals del Comitè, a més de la informació sobre els preparatius internacionals i la difusió dels objectius de la Conferència, ha estat la formulació de l'Informe Nacional d'Espanya a la Conferència d'Istanbul. Aquest document, finalitzat i presentat el desembre del 1995, descriu l'evolució dels assentaments humans al nostre país des de l'anterior cimera Hàbitat, celebrada a Vancouver el 1976, així com les polítiques nacionals en aquesta matèria.

L'Informe s'estructura en quatre parts: l'Introducció, on s'hi exposen els objectius, metodologia, i el procés de participació; Evolució dels Assentaments Humans i de la situació de la Vivenda a Espanya, 1976-1995; Plans i Estratègies nacionals d'acció; i, finalment, Cooperació Internacional. Acompanyen l'informe dos documents annexos: indicadors econòmics (urbans i vivenda), de caràcter estadístic, i la selecció de Millors Pràctiques.

Al descriure l'evolució en els últims vint anys, s'analitzen el sistema de ciutats, les infraestructures del transport, el medi ambient urbà, el patrimoni cultural, l'estructura social i els temes relatius al procés de descentralització política i administrativa experimentat a Espanya durant aquest període, així com les característiques dels blocs de vivendes i les polítiques aplicades. S'estableix un diagnòstic de la situació actual, molt diferent a l'existent al 1976, que presenta nous problemes, però al mateix temps també noves oportunitats.

Entre els problemes, destaquem els desequilibris territorials derivats de la concentració en determinades àrees; el desenvolupament no sostenible dels nuclis urbans, amb efectes ambientals locals i globals, malbaratament de recursos, producció de residus, contaminants, i degradació; l'escassetat de dotacions i baixa qualitat urbanística i edificatòria; marginació i desequilibri socials; la insuficient participació activa dels ciutadans en la presa de decisions sobre la ciutat; la dificultat per accedir a una vivenda, la falta de vivendes de lloguer; l'insuficient activitat de rehabilitació dels blocs de vivendes i el malbaratament d'energia en l'edificació.

A l'abordar els plans i polítiques actuals que incideixen en els assentaments humans, es descriu el Pla Director d'Infraestructures 1993-2007 i els diversos instruments desenvolupats per les diferents administracions públiques. L'informe introdueix també les línies pràctiques d'una possible Agenda o Programa Hàbitat per a Espanya, proposant l'estudi de les mesures que poden aprofitar-se per promoure el desenvolupament de les ciutats d'una forma sostenible que, preservant i incrementant el capital natural, asseguri el manteniment de la vida i el benestar de la nostra generació i de les generacions futures.

A l'apartat dedicat a la cooperació internacional en matèria d'assentaments humans, s'exposen els criteris, prioritats, línies d'actuació i projectes actualment en desenvolupament i s'examinen les possibilitats de cooperació que Espanya pot oferir a altres països, en particular a aquells amb els quals manté llaços de llengua i tradició com els de la



## L'informe nacional descriu l'evolució dels assentaments humans des del 1976, així com les polítiques nacionals

comunitat iberoamericana. En aquest sentit s'identifiquen les àrees següents: la formació d'especialistes i tècnics, l'intercanvi d'experiències, l'assessorament tècnic i la col·laboració en programes concrets.

### Presència a la conferència

Davant de tant dilatat procés preparatori, la presència oficial d'Espanya a la Conferència Hàbitat II va ser d'una gran austeritat. Si bé la delegació oficial espanyola, designada pel Ministeri d'Afers Estrangers i encapçalada pel Ministeri de Foment, incloïa 24 representants, per motius de reducció de la despesa pública només van ser enviats a Istanbul 18 delegats, distribuïts en diferents torns entre el 29 de maig, dia que començaven les reunions preparatòries de la Unió

Europea, i el 14 de juny, dia de la clausura. Al no estar-hi present el ministre de Foment, al capdavant de la delegació van estar-hi el secretari d'Estat de Cooperació Internacional, del Ministeri d'Afers Estrangers i el sotssecretari de Foment. Així, la màxima presència oficial espanyola va ser de 10 delegats simultàniament. Tot i així, fora de la delegació oficial, hi van participar altres ciutadans espanyols identificats en diverses organitzacions no governamentals i institucions públiques i privades.

Els altres Estats membres de la UE van estar representats a Istanbul amb delegacions més nombroses: Alemanya (80 delegats), França (70), Itàlia (62), Àustria (48), Grècia (43), Països Baixos (39), Finlàndia (35), Bèlgica (33), Dinamarca (28), etc., i la major part dels seus membres hi van assistir durant tota la conferència. Només les delegacions de Luxemburg, Irlanda i Portugal van ser tant o més reduïdes que l'espanyola.

El procés de coordinació entre els Estats membres de la UE es va mantenir, amb la presència d'Itàlia, fins l'últim dia de la conferència, discutint-se les diverses posicions sobre cada paràgraf del document final, així com les estratègies de negociació. L'actuació espanyola va consistir, a més de participar a les reunions diàries de coordinació, i comptant amb els seus escassos mitjans, en el seguiment dels debats dels diferents comitès i grups de treball. La UE va intervenir sempre amb una sola veu a través de la presidència italiana que defensava les esmenes prèviament acordades, essent recollides la major part d'elles a l'Agenda Hàbitat. Espanya va tenir dues intervencions orals davant el Ple, a càrrec de l'ambaixador a Turquia i del sotssecretari de Foment. Finalment, es va portar a Istanbul una exposició que mostrava una selecció de Bones Pràctiques espanyoles.

Les principals aportacions documentals d'Espanya, editades i publicades pel Ministeri de Foment han estat les següents:

- L'Informe Nacional abans esmentat.
- La selecció de Bones Pràctiques, que recull nou exemples d'experiències.
- El primer Catàleg Espanyol de Bones Pràctiques, que inclou 44 exemples.
- El document de treball per al debat d'una futura Agenda Hàbitat a Espanya.
- Les actes de les Jornades d'Iberoamèrica per a l'Hàbitat II.

Hem tractar d'explicar aquí com s'ha realitzat un gran esforç dirigit a obtenir un bon fi de la Conferència Hàbitat II. Però serà necessari un esforç i una voluntat molt més grans i amb la col·laboració de moltes altres persones, per arribar, en un pròxim futur, a posar en pràctica l'Agenda Hàbitat. ■

## DCIDOB 57-58. Ciutat i desenvolupament.

Ciutats per viure: la iniciativa *Millors Pràctiques*.  
José Luis Nicolás Rodrigo

# Ciutats per viure: la iniciativa *Millors Pràctiques*

José Luis Nicolás Rodrigo\*

**E**l 22 de desembre del 1992, l'Assemblea General de les Nacions Unides va celebrar la seva 47 sessió i, en la seva resolució 47/180, va acordar convocar la Segona Conferència de les Nacions Unides sobre Assentaments Humans (Hàbitat II), a Istanbul (Turquia), del 3 al 14 de juny del 1996.

Vint anys després de la primera Conferència de les Nacions Unides sobre Assentaments Humans (Hàbitat I) –Vancouver, Canadà, 1976– les Nacions Unides decideixen donar per acabades les grans conferències d'aquest segle, reprenent el tema de la ciutat com a eix principal de les reflexions de les nacions del planeta. No és casual que l'última gran Conferència de les Nacions Unides d'aquest segle tingui com a punt de reflexió la ciutat, les seves tendències futures i el seu paper en el desenvolupament integral de les societats.

Segons unes dades de les pròpies Nacions Unides, l'any 2000, per primera vegada a la història, més de la meitat de la població mundial (aproximadament 5.000 milions de persones) viuran a les ciutats. Aquest enorme procés d'urbanització portarà com a resultat immediat la construcció d'almenys 25 megalòpolis (ciutats de més de deu milions d'habitants), quan el 1950 només n'hi havia una.

Sens dubte, això implicarà que la qualitat de vida de més de la meitat de la població mundial estarà íntimament lligada a la qualitat de les ciutats o, el que és el mateix, al medi ambient urbà.

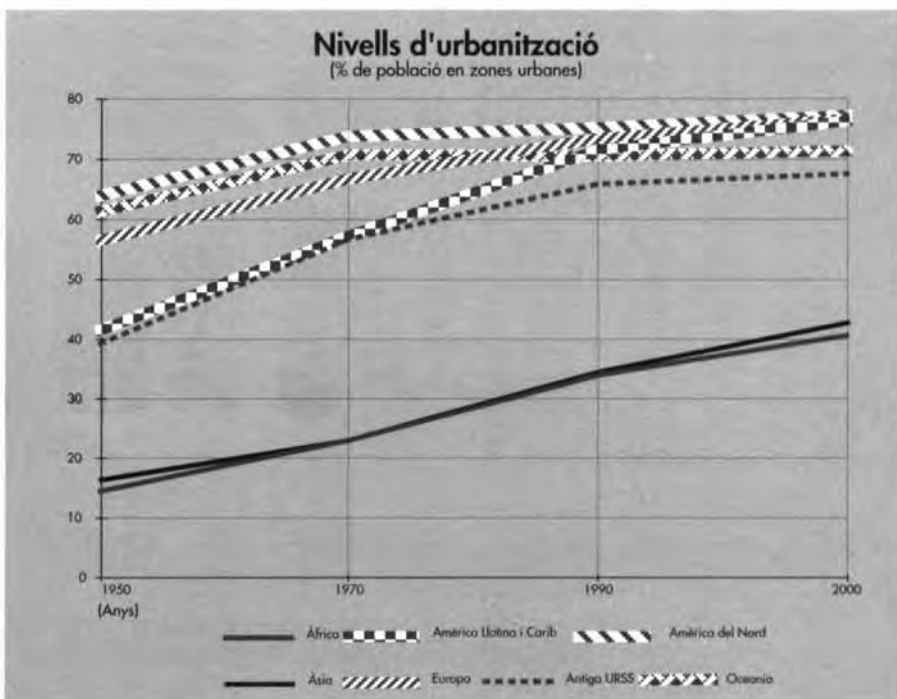
La realitat que planteja aquest procés és que al voltant de 1.200 milions de persones, quasi la quarta part de la humanitat, viu en unes condicions precàries. I d'elles, més de 100 milions no

tenen casa. Si bé és cert que aquests fenòmens afecten principalment als països amb menys recursos, també es fan sentir amb força als països rics, sobretot entre les dones, els nens, els vells i altres grups vulnerables.

La cimera d'Hàbitat II ve a constatar el fet que mentre a les ciutats del nord s'hi troba la millor qualitat de vida –medi ambient urbà, transport, accés a la cultura, etc., tenint sempre present que existeixen no poques bosses de pobresa i marginació, apart de la problemàtica respecte de la població immigrant; a les ciutats del Sud, el procés hiperurbanitzador sembla imparabile i ve caracteritzat per la mera subsistència d'una part molt important dels seus habitants, en un context d'ingovernabilitat econòmica, social i ecològica. Pot observar-se, en el gràfic adjunt, com a Amèrica Llatina i al Carib hi ha el diferencial més alt entre el 1950

i les estimacions de cara al 2000 (34,9 seguit de l'antiga URSS (28,2), l'Àsia i l'Àfrica (26,3 i 26,2 respectivament).

Ningú posa en dubte la gran importància que el fenomen urbà ha representat pel desenvolupament integral de les societats modernes: la seva gran capacitat per generar riquesa (el 60-80% del PIB es genera a les ciutats); la millora de les condicions sanitàries; el seu caràcter de centres culturals i d'innovació tecnològica, etc. No obstant això, mai havia estat tant clar com ara que en les grans aglomeracions urbanes els alts índexs de concentració estan provocant que no es puguin dur a terme les economies d'escala. Es comença a prendre en consideració la importància de l'*empremta ecològica* de la ciutat, o sigui, els efectes del creixement urbà sobre el medi ambient a nivell nacional i mundial, de cara a la sostenibilitat general del sistema.



\* Sociòleg. Funcionari de la Direcció General de la Vivenda, l'Arquitectura i l'Urbanisme, Ministeri de Foment. Membre del Comitè Nacional per a Hàbitat II i del Subcomitè per a Millors Pràctiques. Membre de la delegació oficial espanyola per a Hàbitat II.



**Millors Pràctiques:  
«accions, iniciatives o  
projectes amb  
repercussions  
tangibles i mesurables  
en quant a la millora  
de la qualitat de vida  
dels habitants, al  
medi ambient d'una  
forma sostenible».**

## Objectius de la Conferència. Compromisos nacionals

Amb aquest panorama, Hàbitat II proposa dos objectius fonamentals perquè siguin tractats per les nacions que hi assisteixin: «vivenda digna per a tothom» i «assentaments humans sostenibles en un món en creixent urbanització». Per això, demana als Estats l'elaboració d'un informe que resumeixi l'evolució seguida des de la primera Conferència del 1976, l'aportació d'una bateria d'indicadors urbans i la participació en la iniciativa *millors pràctiques* que, en paraules de les Nacions Unides serien: «accions que pugin servir com a model perquè els altres països els puguin conèixer i adaptar-los a la seva pròpia situació. Són accions, iniciatives o projectes amb repercussions tangibles i mesurables en quant a la millora de la qualitat de vida dels habitants, al medi ambient d'una forma sostenible».

Per a la consecució d'aquests objectius, i seguint les recomanacions de les Nacions Unides, es constitueix en el si del llavors Ministeri d'Obres Públiques, Transports i Medi Ambient, un Comitè Nacional format per representants de diferents organitzacions de l'àmbit de l'administració de l'Estat a tots nivells, ONG i sector privat. Les característiques especials de la iniciativa *millors pràctiques* va aconsellar la constitució d'un subcomitè o grup de treball ad hoc per portar endavant un procés de participació que es va revelar summament interessant.

En les primeres reunions d'aquest grup de treball es va arribar a tres conclusions fonamentals que van influir decisivament a l'èxit final del projecte:

– El document hauria de tenir un caràcter exogen, amb participació mínima de l'Administració, a fi de garantir la major independència possible en selec-

cionar les actuacions que eventualment fossin presentades.

– Hauria d'aprofitar-se aquesta iniciativa per anar més enllà del que les Nacions Unides demanaven (9 o 10 casos), per crear un «Primer Catàleg de polítiques emergents de cara a la sostenibilitat», de caràcter obert, de manera que es pogués anar actualitzant permanentment.

– Les Nacions Unides van demanar l'entrega final de les actuacions presentades en suport informàtic, per incloure totes les enviades a una macrobase de dades que pogués distribuir-se via Internet. Per aquest motiu es va prendre la iniciativa de finançar la traducció al castellà de la base de dades mundial i incloure-la a Internet a través d'un node situat a l'Escola Tècnica Superior d'Arquitectura de Madrid, de forma que pogués ser coneguda en el nostre idioma tant a Espanya com a l'Amèrica Llatina.

## Les Millors Pràctiques espanyoles: l'inici d'un procés de participació

Per al compliment dels objectius anteriorment assenyalats, el grup de treball va desenvolupar un document-proposta en el qual s'hi establiren nou àrees temàtiques a fi de facilitar, tant el procés de sol·licitud d'informació com el de selecció. Aquestes àrees són les següents:

1. Accessibilitat, mobilitat i transport.
2. Ciutat i entorn natural.
3. Arquitectura integrada al medi ambient.
4. Participació i cohesió social.
5. Desenvolupament urbà integrat.
6. Activitat econòmica.
7. Cicle de l'aigua.
8. Tractament de residus.
9. Energia.

A través de la Federació Espanyola de Municipis i Províncies (FEMP) es va fer arribar una fitxa-resum a tots els municipis associats de més de 20.000 habitants a fi que la complimentessin si consideraven que en el seu municipi s'hi havia portat a terme alguna actuació rellevant en alguna de les nou àrees temàtiques proposades. Al mateix temps, es van enviar més de 2.000 fitxes-resum a diferents col·lectius: comunitats autònomes, agències de medi ambient, departaments universitaris (Geografia, Urbanisme, Economia regional, Sociologia, etc.), organitzacions ecologistes, federacions regionals d'associacions de veïns, instituts universitaris, institucions relacionades amb l'energia i professionals relacionats amb les matèries referides.

Per una altra banda, es va poder comptar amb la col·laboració de nou experts de reconegut prestigi, absolutament independents, per valorar i analitzar les propostes dels casos rebuts, així com

per proposar aquelles que no haguessin estat detectades, però de les quals en tinguessin coneixement i, per acabar, fer la proposta d'aquelles que, segons la seva opinió, responguessin a criteris de sostenibilitat decidits en nombroses reunions entre el grup d'experts i el grup de treball ad hoc sorgit del Comitè Nacional.

El nivell de les respostes obtingut va sorprendre l'equip i, d'alguna forma, va fer que es valorés positivament el procediment escollit posant de manifest una gran varietat d'experiències basades en la preocupació social pels temes objecte de la Conferència. Es poden desglossar per matèries d'aquesta manera: accessibilitat, mobilitat i transport (20 respostes), ciutat i entorn natural (20), arquitectura integrada al medi ambient (16), participació i cohesió social (11), desenvolupament urbà integrat (25), activitat econòmica (8), cicle de l'aigua (35), tractament de residus (35) i energia (35); en total: 176 experiències.

Una primera selecció del total d'experiències rebudes va limitar el seu número a 44, que va constituir el *Primer Catàleg Espanyol de Bones Pràctiques*. En el gràfic adjunt s'assenyalen aquests 44 casos i la seva distribució geogràfica. Com podem veure, tret d'Extremadura i Cantàbria, totes les comunitats autònomes de l'Estat contribueixen amb experiències, essent Catalunya i Madrid les que aporten major varietat d'actuacions en els seus territoris.

## Les finalistes

D'aquesta primera selecció va sortir la que definitivament es va enviar a Nairobi (després que fos aprovada pel Comitè Nacional de seguiment per a Hàbitat II, el desembre del 1995) en considerar que les actuacions proposades, tenien una major projecció internacional i, per tant, responien millor als criteris assenyalats per les Nacions Unides per a aquesta iniciativa. Aquesta relació constitueix l'aportació espanyola al programa de *Millors Pràctiques* d'Hàbitat II i està formada pels següents casos:

1. *Vitòria-Gasteiz*: qualitat urbana i cohesió social.
2. *Lanzarote*: un model de desenvolupament sostenible en un destí turístic madur.
3. La remodelació de barris a *Madrid*: un exemple de participació i renovació urbana.
4. Ciutat Vella: rehabilitació integral en el centre històric de *Barcelona*.
5. *Navarra*: gestió integral de l'aigua i residus urbans.
6. *Girona*: posada en pràctica d'un pla de ciutat.
7. *Urdaibai*: programa d'ecodesenvolupament en una reserva de la Biosfera.
8. *Còrdova*: una experiència en la gestió de residus.

9. Donostia-Sant Sebastià: xarxa per a peatons i ciclistes.

## La remodelació de barris a Madrid: un premi a la participació

De les nou actuacions presentades a les Nacions Unides, una d'elles, la remodelació de barris a Madrid, va ser seleccionada pel Comitè Organitzador de la iniciativa *Millors Pràctiques* com una de les cent millors a nivell mundial. Sens dubte, la forta presència de la participació ciutadana i la implicació de diferents administracions i del sector privat, i la magnitud de l'operació en el seu conjunt, va determinar la seva elecció per part de les Nacions Unides.

El fet d'haver estat seleccionada, va plantejar la necessitat de tenir una presència més activa a la Conferència i es va decidir exposar les nou experiències, donant una major rellevància a l'aportació madrilenya, però sense oblidar les altres vuit.

Tot i les presses amb que es van haver de preparar els plafons, vídeos i rètols per portar a Istanbul, l'exhibició va ser un èxit de públic que anava als magatzems rehabilitats de l'antiga duana del port. Aquest èxit no hauria estat possible sense la participació dels alts càrrecs del gabinet de premsa del ministre de Foment i de la col·laboració de la Comunitat de Madrid, l'Ajuntament i la Federació Regional d'Associacions de Veïns.

Sens dubte, la participació espanyola en el conjunt de la Conferència i, en concret, en la iniciativa *Millors Pràctiques*, ha anat més enllà del que havien demanat les Nacions Unides, tal com va reconèixer el seu secretari general, Boutros Boutros Gali, el qual va citar a Espanya, en la cerimònia d'entrega de premis a les dotze actuacions finalistes, com un dels cinc països del món que més havien contribuït a l'èxit d'aquesta iniciativa.

## Un primer pas

Hem volgut donar un esborrany del que ha suposat aquesta iniciativa de les Nacions Unides per a tots aquells que hem tingut la sort de treballar-hi durant tot l'any passat. Per a nosaltres, aquest és un primer pas que hauria de continuar, a través de la intensificació del debat sobre la sostenibilitat urbana, de l'ampliació del catàleg, enriquint-lo amb noves experiències, i de la constitució de vies d'intercanvi d'informació i de noves actuacions. En definitiva, crear cultura sobre la ciutat, el seu futur, la seva relació amb el medi. En això creiem que hi ha les claus de la seva subsistència i la nostra gran responsabilitat de cara a les properes generacions. ■

## DISTRIBUCIÓ PER COMUNITATS AUTÒNOMES DE LES BONES PRÀCTIQUES ESPANYOLES



- ★ 1. Aigua. Bones pràctiques en matèria de depuració d'aigües.
  - 2. Alcobendas. Pla estratègic.
  - 3. Alcudia (Mallorca). Actuacions en un municipi turístic.
  - 4. Allariz. Revitalització d'un enclau rural.
  - 5. Andalusia. Polítiques alternatives de vivenda.
  - 6. Arquitectura bioclimàtica a centres d'ensenyament: Los Molinos, Guadalajara, Mairena del Aljarafe, Almería, Villalba de los Alcores i Estèrri d'Àneu.
  - 7. Arquitectura bioclimàtica a centres de salut: Múrcia, Jumilla, Alhama, Perales de Tajuña i Viella.
  - 8. Barcelona. Ciutat Vella.
  - 9. Barcelona. Plataforma Estalvi Energia. Una opció de participació ciutadana.
  - 10. Calvià (Mallorca). Agenda 21 a una destinació turística madura.
  - 11. Còrdova. Gestió participada de residus.
  - 12. Peatonalització i carril bici a San Sebastian-Donostia.
  - 13. Energia. Diferents experiències espanyoles.
  - 14. Girona. La posada en pràctica d'un Pla de Ciutat.
  - 15. Huelva. Regeneració de les Marismas del Pinar i Pla de deixalles.
  - 16. Lanzarote. Un model de desenvolupament sostenible.
  - 17. Las Alpujarras (Almeria-Granada).
  - 18. Madrid. Remodelació de barris.
  - 19. Madrid. Actuació en punts de deteriorament urbà.
  - 20. Madrid. Intercanviadors de transport, Carril Bus Vao i transport col·lectiu.
  - 21. Madrid. Recollida de residus a Mirasierra i Ciudad de los Periodistas.
  - 22. Madrid. Hort-Escola a San Fermín.
  - 23. Madrid. Actuació de desenvolupament local a Vallecas (Fedekas).
  - 24. Marinaleda. Gestió participada en un petit municipi del sud.
  - 25. Mallorca. Fundació Deixalles.
  - 26. Menorca. Reserva de la Biosfera.
  - 27. Menorca. Depuració d'aigües a la indústria de la bijuteria.
  - 28. Molins de Rei, Torroelles del Llobregat i Sant Cugat del Vallès. Projecte Residu Mínim.
  - 29. Navarra. Gestió integral de residus.
  - 30. Navarra. Pla Director de Sanejament dels rius navarresos.
  - 31. Olot (Girona). Diverses actuacions.
  - 32. Oscos-Eos (Astúries).
  - 33. Oviedo. Peatonalització del centre.
  - 34. Palma de Mallorca. Rehabilitació de Puig de Sant Pere.
  - 35. Palos de la Frontera. Tioxide Europa.
  - 36. Programes d'acció participativa a diverses ciutats espanyoles.
  - 37. Sevilla. Parc de Miraflores.
  - 38. Urdaibai. Gestió de la reserva de la Biosfera.
  - 39. València. Reintroducció del trenvia.
  - 40. Vigo. Regeneració del riu Lagares.
  - 41. Vitoria-Gasteiz.
  - 42. Vivendes bioclimàtiques en tipologia aïllada: Alella, A.M. Barcelona, Galapagar, Eliana, Alfinach, Villaluenga de la Sagra i Lliçà de Vall.
  - 43. Vivendes bioclimàtiques en bloc (San Pedro de Alcàntara, Pedrajas de San Esteban, Aguilar de Campo, Pamplona).
  - 44. Vivendes bioclimàtiques de tipologia adosada: Sant Cugat de Vallès, Pozoblanco, Cantimpalos, Denia, Montalvo i Osuna.
- Participació   ● Entorn natural   ● Accessibilitat   ● Activitat econòmica   ● Deixalles   ● Arquitectura  
 ● Aigua   ● Energia   ● Integrat

Font: MOPTA (1996). *Primer catàlego español de buenas prácticas*

## **DCIDOB 57-58.** **Ciutat i desenvolupament.**

Cronologia Internacional.



# Cronologia Internacional

De maig a agost  
del 1996

## Maig

**3. Ginebra.** S'aprova després de tres mesos de negociació l'esmena al Tractat sobre Armes Convencionals de l'ONU (1980) que ha de restringir l'ús de mines antipersonals a les que siguin detectables amb l'ajut de mitjans tècnics. Les mateixes Nacions Unides i prop de 400 ONG manifesten la seva profunda decepció per l'acord assolit ja que mantienien l'esperança de poder prohibir completament l'ús de mines i parany antipersonals. Uns 100 milions de mines amenacen actualment la vida dels ciutadans de 64 països. La seva col·locació indiscriminada provoca cada any la mort d'unes 26.000 persones i la mutilació de moltes més. No es preveu una nova revisió del Tractat fins l'any 2001.

**7. Nacions Unides.** L'informe definitiu de l'ONU sobre la investigació del bombardeig israelià del camp de refugiats d'aquest organisme a la ciutat libanesa de Quana afirma que no hi va haver errors tècnics ni de procediment en l'operació. La presència d'helicòpters i d'un avió d'observació israelians a la zona redueixen molt la possibilitat d'un error en l'execució de l'atac que hauria d'haver estat doncs, premeditat.

**La Haia.** Comença al tribunal de La Haia el primer judici per crims de guerra perpetrats durant el conflicte de l'ex-Iugoslàvia. El serbobosnià Dusan Tadic, acusat d'innombrables crims entre els quals hi figuren l'assassinat, la tortura i la violació de civils i presoners de guerra bosnis, és el primer dels presumptes criminals de guerra que s'asseu al banc dels acusats en el procés que va començar l'any 1993 amb la creació del Tribunal.

**Unió Europea - Cuba.** La Comissió Europea no oferirà a Cuba un acord de cooperació, del qual es beneficien la resta de països llatinoamericans, a causa de les reticències del Govern cubà a fer cap mena de concessió en matèria de Drets Humans i obertura econòmica. El fracàs de les negociacions no afectarà l'ajuda humanitària que ofereix la Comissió a Cuba; l'any 1995 per valor de 3.750 milions de pessetes.

**8. Sud-àfrica.** El Parlament sud-africà aprova la nova Constitució per ampla majoria (86%). L'elaboració pactada de la Carta Magna sud-africana, amb la participació del Congrés Nacional Africà de Nelson Mandela i el Partit Nacional de Frederik de Klerk, enterra definitivament l'*apartheid* o *racisme institucional* a Sud-àfrica. No s'acaba, amb això, la segregació racial al país, que a més de l'enfrontament entre la comunitat blanca i la negra pateix greus conflictes interètnics. El Partit de la Llibertat Inkata, majoritàriament zulú, no assisteix a la sessió de votació.

**La Haia.** La policia alemanya lliura al Tribunal de La Haia el bosni musulmà Zejnir Delalic, acusat de crims de guerra en el con-

flicte de l'ex-Iugoslàvia i detingut el març passat a Múnic. Es tracta del primer dels musulmans buscats que el Tribunal empresona.

**9. Índia.** Els resultats de les eleccions generals a l'Índia no donen prou vots a cap dels principals partits per poder formar govern i s'inicia un complicat procés de negociació que busca la formació d'una coalició majoritària. Partit del Congrés -anterior partit governant- 138 escons, Partit del Poble de l'Índia (BJP) 195 escons, Front Nacional-Front d'Esquerra 117 escons, 95 escons repartits entre un gran nombre de petits partits.

**10. ONU - Sàhara Occidental.** El Consell de Seguretat de les Nacions Unides renuncia a prosseguir amb les tasques de censat de la població del Sàhara Occidental per les dificultats i l'extremada lentitud amb què s'estan realitzant. Aquest fet pot ser el prelude d'una retirada total de la MINURSO (força de l'ONU en missió especial a la zona), que ja comença a reduir els seus efectius, i del retorn a la situació anterior al 1991.

**13. Iran - Àsia Central.** Queda inaugurada la línia de ferrocarril que uneix bona part del territori iranià amb les principals ciutats de l'Àsia Central (el que era l'antiga Ruta de la Seda). El restabliment d'aquesta ruta té una importància cabdal per l'Iran ja que li permet de trencar l'embargament econòmic decretat pels EUA el 1994 amb una sortida cap a l'orient. La línia uneix, teòricament, Istanbul amb Pequín.

**14. Àfrica Occidental - Libèria.** Durant una setmana un vaixell de càrrega nigerià amb 3.600 refugiats liberians a bord intenta sense èxit atracar en algun port de la costa occidental africana. Finalment, Ghana accedeix a donar asil als refugiats que sobreviuen en condicions infrahumanes a bord del vaixell.

**16. Eleccions a la República Dominicana.** Celebrada amb normalitat la primera volta de les eleccions presidencials dominicanes: PRD (Partido Revolucionario Dominicano, José Peña Gómez) 45,8%, PLD (Partido de la Liberación Dominicana, Leonel Fernández) 38,8%, PRSC (Partido Reformista Social Cristiano, Jacinto Peynado, home de confiança del president Joaquín Balaguer) 15,2%.

**19. Equador.** Primera volta de les eleccions presidencials a l'Equador. El conservador Jaime Nebot amb un 27,4% dels vots i el populista Abdalà Bucaram amb el 25,5% passen a la segona volta.

**20. Iraq.** Les Nacions Unides estoven l'embargament comercial que pesa sobre el règim iraquí i li permeten vendre petroli per valor de 2.000 milions de dòlars durant un període de sis mesos. Aquests diners podran ser dedicats exclusivament a l'adquisició d'aliments i medicaments i al pagament de les indemnitzacions per la invasió de Kuwait, restriccions que seran con-

trolades per observadors de l'ONU. La resta de sancions es mantindran.

**República Centreafricana.** L'exèrcit centreafricà es revela contra el Govern reivindicant el pagament dels seus sous i el control de l'arsenal militar. Els 1.500 soldats francesos presents al país es mobilitzen per ajudar al Govern i per protegir la població estrangera que és objecte d'agressions a la capital, Bangui.

**21. Algèria.** 7 monjos francesos de l'orde de la Trapa, que vivien en comunitat en un monestir de l'Atlas algerià, són assassinats pels membres d'un escamot del Grup Islàmic Armat (GIA). Els monjos havien estat segrestats i amenaçats de mort per aquest escamot el dia 27 de març, que pretenia intercanviar-los per presos integristes empresonats a França.

**22. Regne Unit - UE.** El Govern britànic fa oficials les amenaces de bloquejar els processos de decisió de la Unió Europea si no s'aprova un calendari d'aixecament de l'embargament que afecta les seves exportacions de carn i derivats de vacum. El Regne Unit sacrifica setmanalment 5.000 vaques que pateixen encefalopatia espongiforme bovina (EEB) en un intent d'eradicar la malaltia, anomenada col·loquialment *malaltia de les vaques boges*.

**26. Albània.** Eleccions parlamentàries. El partit socialista albanès anuncia la seva retirada de les eleccions poc abans del tancament dels col·legis. Tant el partit socialista -antics comunistes- com altres partits de l'oposició denuncien les irregularitats en el desenllaç de la campanya i de la jornada electoral.

**28. França.** Tal com havia anunciat el passat mes de febrer, el president francès, Jaques Chirac, presenta la proposta elaborada pel seu govern de supressió del servei militar obligatori. Els francesos nascuts després de l'1 de gener de 1979 hauran d'assistir per un període d'una setmana a unes anomenades «trobades dels joves amb la nació» i podran decidir si volen realitzar un servei complementari en algun dels tres àmbits: seguretat, acció social i cooperació internacional. Tant per la setmana obligatòria com pel servei voluntari no hi haurà distinció entre sexes. El projecte es formalitzarà i haurà de ser aprovat pel legislatiu la propera tardor. La durada del servei militar s'escurçarà progressivament fins a quedar eliminat l'any 2001.

**29. Eleccions a Israel.** Elecció popular del primer ministre i elecció del Parlament israelià. En la votació per elegir el primer ministre: 50,4% dels vots per Benjamin Netanyahu i 49,5% dels vots pel primer ministre sortint Simon Peres. Els resultats de les eleccions al parlament sobre un total de 120 escons són: Partit Laborista 34 escons, coalició Likud-Tsomet-Gesher 31 escons, Partit Nacional Religiós 10 escons, Shas 10 escons, Meretz 9 escons, altres 26 escons, amb una participació del 79,7% dels electors.



**31. Eleccions al Parlament de Txèquia.** Partit Democràtic Cívic 67 escons, Partit Socialdemòcrata 60 escons, Partit Comunista 23 escons, Unió Democratacristiana 19 escons, Aliança Democràtica Cívica 14 escons, d'un total de 200 escons.

## Juny

**2. Albània.** A la segona volta de les eleccions parlamentàries es confirma la victòria del partit al poder (Partit Democràtic d'Albània, PDS) que obté 122 dels 140 escons del parlament. Un informe de l'Organització de Seguretat i Cooperació a Europa (OSCE), que supervisava el procés electoral, revela que han estat violats 32 dels 79 articles de la llei electoral albanesa.

**3. Berlín - OTAN.** De la reunió dels 16 ministres de Defensa dels països membres de l'OTAN a Berlín en surt la renovació de l'Aliança, introduint als antics paràmetres d'actuació l'anomenada Identitat Europea de Defensa (IDE), que ha de permetre a la part europea de l'OTAN, la Unió Europea Occidental (UEO) d'actuar amb relativa independència dels EUA fent ús dels mitjans de l'OTAN, inclosos els americans. Aquesta és una contrapartida que ofereix el Govern nord-americà a la imminent integració militar plena de França a les estructures de l'OTAN.

**OEA.** L'Organització d'Estats Americans aprova per 23 vots a favor, una abstenció i el vot en contra dels EUA una resolució que pretén investigar la il·legalitat internacional de la llei Helms-Burton d'embargament contra tercers països que inverteixen a Cuba aprovada unilateralment pels EUA.

**4. Algèria.** Arriba la notícia dels violents enfrontaments que s'han produït al sud de la ciutat d'Orà entre guerrillers del Grup Islàmic Armat i l'exèrcit regular. Els atacs i represàlies d'uns i altres provoquen la mort de 200 guerrillers islamistes i de 70 soldats. Coincidint amb el procés d'investigació de la mort de 7 monjos francesos a la regió, el Govern enderroca 1.500 cases d'un poblat al·legant que els habitatges pateixen greus mancances higièniques.

**5. Cambotja.** S'anuncia la mort del sanguinari dictador cambotjà Pol Pot a l'edat de 68 anys. La dictadura maoista governada per ell del 1975 al 1979 va costar la vida a prop de 2 milions de cambotjans. La guerrilla dels *Jermers Rojos*, que ell dirigia, s'ha mantingut activa fins a l'actualitat.

**6. EUA.** L'incendi provocat d'una església presbiteriana pertanyent a una comunitat majoritàriament negra a la ciutat de Charlotte, Carolina del Nord, és un més dels atemptats amb mòbil racista perpetrats als EUA, però reclama finalment l'atenció del president del país; probablement amb motivacions electoralistes. Durant l'últim any, una trentena d'esglésies han patit atemptats d'aquesta mena als Estats del sud.

**8. Xina.** La Xina efectua una nova prova nuclear subterrània i n'anuncia una altra abans del mes de setembre, data en la qual té intenció d'aplicar una moratòria de 10 anys sobre les proves nuclears. S'adherirà temporalment al Tractat de Prohibició Total de Proves Nuclears (CTBT) però demana una revisió del tractat al cap de 10 anys. La Xina és la potència nuclear que menys assajos amb explosions ha realitzat, 44 en total fins ara, davant dels 1.030 dels EUA, els 715 de Rússia-ex-URSS, els 210 de França i els 60 del Regne Unit.

**12. Colòmbia.** La Cambra de diputats colombiana absol el president colombià, Ernesto Samper, de les seves presumptes implicacions en el finançament fraudulent del seu partit amb diners provinents del narcotràfic. Alguns dels seus ministres són a la presó per les mateixes acusacions, i nombrosos parlamentaris estan essent investigats per aclarir la seva vinculació amb la màfia de la coca.

**Eleccions a Bangladesh.** La Lliga Awami (partit centrista liderat per Hasina Wajed) 146 escons, el Partit Nacionalista de Bangladesh (BNP) amb Jaleda Zia 116 escons, i el Partit Jatiya Dal (JD) de Hosain Ershad 32 escons.

**14 Kurdistan turc.** L'exèrcit turc efectua novament diversos atacs contra les milícies del PKK (Partit dels Treballadors del Kurdistan) a la regió del sud-est de Turquia. En les ofensives, que es produeixen a la zona fronterera amb Iraq i fins i tot dins el territori d'aquest país, moren més de 100 kurds.

**15. Regne Unit.** Esclata una bomba al cor de la ciutat de Manchester ferint lleument 200 persones i provocant destrosses per valor de 20.000 milions de pessetes. L'atemptat, atribuït a l'IRA, es produeix quan s'estaven reprenent les converses de pau a Belfast, Irlanda del Nord. L'atemptat del 9 de febrer a Londres i aquest de Manchester fan penjar seriosament les negociacions.

**16. Eleccions presidencials a Rússia.** Primera volta. Boris Ièltsin 34,82%, Guenadi Ziugánov 32,13%, Alexander Lebed 14,71%, Grigori Yavlinski 7,41%, Vladimir Zhirinovski 5,84%, altres 2,16%.

**17. Nacions Unides.** Espanya és admesa a la Conferència per al Desarmament de l'Organització de les Nacions Unides juntament amb 22 països més, entre els quals hi ha Israel, Iraq i Corea del Nord. Aquest organisme de les Nacions Unides està a punt de negociar el Tractat de Prohibició Total de Proves Nuclears (CTBT).

**18. Rússia.** El general Alexander Lebed, líder de la formació política situada en tercera posició a la primera volta de les eleccions presidencials de Rússia, estrena el seu càrrec com a secretari del Consell de Seguretat i inicia així la seva col·laboració amb Boris Ièltsin. Després d'haver destituït el fins ara primer ministre de Defensa Pável Grachov, Lebed i Ièltsin encaren junts la segona volta de les eleccions.

**UE.** La Unió Europea aixeca l'embargament per a tres productes d'origen boví de procedència britànica: gelatines, greix i esperma. La comercialització efectiva d'aquests productes no es produirà fins que les empreses del sector acreditin l'acompliment dels requisits que reclama la Comissió Europea.

**19. EUA.** La Cambra de Representants dels EUA aprova per unanimitat una llei que castiga tercers països que inverteixin a Líbia i a l'Iran. Aquesta llei ve a ser una versió *tova* del què és la Helms-Burton per Cuba. Amb això, els EUA pretenen pressionar els Governos, sobretot dels països europeus, per tal que endureixin les seves posicions per fer efectiu l'embargament imposit per l'ONU. Espanya té importants inversions a ambdós països, sobretot a Líbia, en els sectors del gas i el petroli.

**21. Florència.** Cimera de la Unió Europea. Els temes clau tractats a Florència són: el Pacte de Confiança sobre l'Ocupació, la reassignació de fons per la construcció de xarxes de transports, l'Europol o policia

europea, l'Euro o moneda única europea, el CIG o Conferència Intergovernamental que s'ocupa de la reforma del Tractat de Maastricht, i l'ampliació de la Unió Europea. L'amenaça del Regne Unit de bloquejar les decisions de la UE plana sobre la cimera.

**Egipte.** Es celebra al Cairo una reunió dels caps de la diplomàcia de la Lliga Àrab, després de 6 anys sense trobades. L'objectiu de la reunió és, segons manifesten els participants, plantejar al nou Govern conservador d'Israel la necessitat de continuar amb el procés de pacificació en el conflicte araboisraelià.

**23. Afganistan.** Un dels atacs del setge que mantenen les guerrilles integristes islàmiques a la capital d'Afganistan, Kabul, provoca la mort de 22 persones. Les milícies dels estudiants religiosos integristes, vinculades amb el Paquistán, pretenen enderrocar el règim del president Burhanuddin Rabani.

**Grecia.** Mor el líder socialista grec Andreas Papandreu a l'edat de 77 anys poc després d'haver cedit el càrrec de primer ministre.

**25. Bòsnia i Hercegovina.** L'Organització per la Seguretat i la Cooperació a Europa (OSCE) anuncia que, malgrat la manca de garanties, es celebraran les eleccions al Parlament de Bòsnia-Hercegovina previstes pel Pla de Pau de Dayton per al 14 de setembre.

**Burundi.** L'exèrcit de Burundi, dominat per la minoria tutsi, realitza una operació de *neteja* i assassina uns 300 hutús durant els deu dies que van del 15 al 25. Aquesta acció és interpretada com una operació de càstig sobre els hutús pel recent assalt de la milícia a una fàbrica de te.

**26. Aràbia Saudita.** Un atemptat amb camió bomba en una caserna de les forces armades dels EUA a l'Aràbia Saudita provoca la mort de 19 soldats nord-americans i en fereix uns 400 més. El grup terrorista que se l'atribueix reclama la sortida de l'exèrcit nord-americà del país. Els EUA realitzen les tasques de control de l'embargament aeri sobre l'Iraq.

**Unió Europea.** Els 15 membres de la Unió Europea arriben a un acord que permet aprovar un nou conveni europeu d'extradició. Les modificacions introduïdes a l'anterior conveni obligaran als països de la UE a extraditar les persones acusades de terrorisme, tràfic de drogues, crim organitzat i actes violents contra la vida de les persones, i això, amb efectes retroactius.

**27. França. G-7+1.** Es reuneixen a la ciutat francesa de Lyon els caps d'Estat i de Govern dels 7 països més industrialitzats i Rússia amb el president de la Comissió Europea, Jacques Santer, com a convidat. El president dels EUA, Bill Clinton, reclama un canvi de l'ordre del dia de la cimera, que havia de tractar la mundialització de l'economia, i es parla bàsicament de terrorisme.

**La Haia.** El Tribunal Penal Internacional de Crims de Guerra per l'ex-Iugoslàvia inicia les audiències públiques en les quals diversos testimonis declararan en contra dels presumptes criminals de guerra Radovan Karadzic i Ratko Mladic. Això ha de permetre dictar una ordre internacional de captura d'aquests dos líders serbis.

**28. Turquia.** Després de 70 anys de Governos laics a Turquia, l'islamista Necmettin Erbakan (Partit del Benestar) arriba al poder gràcies als acords que configu-

ren una coalició de Govern amb el Partit de la Recta Via, grup conservador liderat per la, fins ara, primera ministra Tansu Çiller.

**29. Islàndia.** Eleccions presidencials. Olafur Ragnar Grimsson és elegit president d'Islàndia (càrrec honorífic sense gaires atribucions) i succeeix a la popular Vigdís Finnbogadóttir, que comença a perfilar-se com a possible candidata per succeir Butros Gali al capdavant de les Nacions Unides.

**30. República Dominicana.** Eleccions presidencials. El populista Leonel Fernández, líder del Partido de la Liberación Dominicana (PLD) i actualment apadrinat pels antics dictadors Joaquín Balaguer i Juan Bosch, obté la victòria amb el 51% dels vots. El Partido Revolucionario Dominicano (PRD), amb José Francisco Peña Gómez, obté el 49% restant.

**Bòsnia i Hercegovina.** El president de la República Serpska, Radovan Karadzic, dimiteix del seu càrrec cedint-lo a la vicepresidenta Biljana Plavsic. Aquest fet, que es deu a les pressions internacionals exercides sobre el president serbi Slobodan Milosevic, s'interpreta com una maniobra que no allunya a Karadzic del poder real.

**Bòsnia i Hercegovina.** Es celebren a la ciutat de Mostar les primeres eleccions democràtiques en 4 anys per escollir el nou consistori. Vota un 60% de la població en una jornada de tranquil·litat supervisada i controlada per les forces de seguretat de l'ONU, Ifor, i per l'administració provisional de la ciutat dirigida pel valencià Ricard Pérez Casado. Els resultats, 19 escons per la llista de la coalició musulmana Partit d'Acció Democràtica (SDA) i 18 escons pel partit de la Unió Democràtica Croata (HDZ) evidencien la profunda divisió ètnica de la ciutat.

## Juliol

**1. Unió Europea.** Acabada la presidència italiana de la Unió Europea, Irlanda agafa el relleu per presidir-la durant el semestre de tardor. Durant aquest període s'encarregaran, entre altres coses, de redactar l'esborrany del nou tractat de Maastricht.

**3. Rússia.** Segona volta de les primeres eleccions presidencials democràtiques de Rússia. Amb una participació del 67% de l'electorat, Boris Ièltsin obté la victòria amb el 53,7% dels vots, Guennadi Ziuganov n'obté el 40,4%. Gairebé un 5% dels electors es manifesten en contra d'ambdós candidats.

**Burundi.** Prop de 80 persones moren en un atac armat contra una fàbrica de te a la ciutat de Teza, al nord de Burundi. La major part de les víctimes pertanyen a l'ètnia tutsi i l'atac s'atribueix a la milícia hutú.

**4. Canadà.** Desafiant la llei Helms-Burton aprovada als Estats Units, una empresa canadenc del sector turístic signa un contracte d'inversions a Cuba per valor de 50.000 milions de pessetes. El Canadà es referma com a primer inversor estranger a Cuba i encapçala el llistat d'afectats per la llei extraterritorial dels EUA.

**7. Ecuador.** Segona volta de les eleccions presidencials, a la qual concorren els candidats Jaime Nebot i Abdalá Bucaram. Bucaram obté el 54% dels vots i Nebot el 46% restant.

**8. Turquia.** L'islamista Necmettin Erbakan,

líder del Partit del Benestar, es investit primer ministre de Turquia amb el suport dels parlamentaris conservadors i d'extrema dreta. Erbakan encapçalarà en coalició amb la líder conservadora Tansu Çiller el primer Govern islamista de la Turquia moderna.

**Corea del Nord.** Kim Jong Il, fill del recentment desaparegut president de Corea del Nord Kim Il Sung, es referma com a nou home fort del país i es prepara per succeir-lo com a cap suprem quan s'acabi el període de dol oficial establert en tres anys. Corea del Nord viu una profunda crisi econòmica que esta sotmetent la població a unes condicions de vida per sota dels nivells recomanats per l'ONU.

**9. El Tribunal Internacional de La Haia** condemna l'ús d'armes nuclears a excepció dels casos en què aquest ús es produeixi en legítima defensa. La poca resolució expressada en la declaració, que no és vinculant, aixeca les queixes de nombrosos països i organitzacions internacionals. El Japó, que persegueix la prohibició total de l'ús d'armament nuclear, es mostra profundament decebut.

**10. 32a. Cimera de l'Organització per la Unitat Africana (OUA).** Durant la cimera es decideix, entre altres coses, enviar una tropa africana d'interposició per frenar les matances que durant els últims tres anys han portat la mort a unes 150.000 persones a Burundi. Segons fonts diplomàtiques, aquesta xifra augmenta en un miler de morts diaris.

**11. Bòsnia i Hercegovina.** En ocasió del primer aniversari de la caiguda en mans dels serbis bosnians de la ciutat de Srebrenica, el Tribunal Penal Internacional de La Haia emet una ordre internacional de recerca i captura contra els líders serbis Radovan Karadzic i Ratko Mladic, acusats de crims contra la humanitat.

**Índia.** Un grup paramilitar armat per les castes poderoses de l'Estat de Bihar al nord-est de l'Índia assassina 20 agricultors d'una casta pobra. Es calcula que en els enfrontaments entre els terratinents i els agricultors de la zona que s'han repetit durant l'últim any, han mort 200 persones.

**12. Irlanda del Nord.** Durant tota una setmana reapareix la violència als carrers de Belfast i Portadown en ocasió de les celebracions religioses i commemoratives de les comunitats protestants que, en alguns casos, tenen lloc en barris de majoria catòlica.

**15. UE.** El Consell de Ministres d'Afers Estrangers de la Unió Europea aprova unànimament un paquet de mesures de protecció contra la llei Helms-Burton dels EUA. Algunes de les represàlies comercials només entrarien en vigor si el president dels Estats Units, Bill Clinton, no endarreix l'entrada en vigor de la llei.

**16. EUA.** El president dels Estats Units, Bill Clinton, prorroga per sis mesos l'aplicació dels articles més polèmics de la llei Helms-Burton. Entre aquests articles hi ha el Títol III que ha de permetre, quan s'acabi la pròrroga de 6 mesos, que tots els cubans nacionalitzats als EUA després de la Revolució Castrista puguin querellar-se contra les empreses estrangeres que facin negocis amb les seves antigues propietats a Cuba.

**Nacions Unides.** L'Informe sobre Desenvolupament Humà del Programa de l'ONU per al Desenvolupament (PNUD) posa de

manifest que el desequilibri en les condicions de vida de la humanitat ha augmentat els darrers 15 anys. El valor dels béns de les 358 persones més riques dels món equival al 45% dels ingressos de la població més pobre del planeta, el proveïment d'aigua per càpita ha baixat dos terços des de 1970, es preveu que la sida farà baixar l'esperança de vida africana de 62 a 47 anys. Malgrat això, el PNUD remarca que en els països on s'han iniciat programes de nutrició, educatius o d'ocupació les repercussions sobre la qualitat de vida s'han manifestat positivament i amb rapidesa.

**17. Portugal** i 6 excolònies s'uneixen per tal de reforçar el seu pes internacional, després de superar les reticències del Brasil. La nova Comunitat de Països de Llengua Portuguesa (CPLP) inclou Portugal, Brasil, Angola, Cap Verd, Moçambic, Guinea Bissau i São Tomé i Príncipe, que es proposen col·laborar en els àmbits jurídic, tècnic, científic, cultural, econòmic i empresarial.

**Algèria.** Poques hores després de produir-se la decisió del president algerià Liam Zerual de trencar definitivament el diàleg i els contactes amb el Front Islàmic de Salvament (FIS), esclaten dues bombes de gran potència a la ciutat de Blida, matant més de 20 persones i ferint-ne moltes més.

**18. Sri Lanka.** La guerrilla dels Tigres d'Alliberament de la Pàtria Tàmil (LTTE) amb un contingent d'uns 4.000 soldats assalta una base militar de l'exèrcit al nord de l'illa matant la pràctica totalitat dels 1.200 soldats governamentals que l'ocupaven i apoderant-se d'importants quantitats de municions i material pesant.

**EUA.** Un avió d'una companyia nord-americana esclata poc després d'enlairar-se de l'aeroport de Nova York i cau a l'Atlàntic provocant la mort de la totalitat dels 228 viatgers i tripulants que transporta. L'incident s'atribueix a un atemptat terrorista.

**20. Burundi.** Més de 300 refugiats tutsis de Burundi, la major part dones i nens, són assassinats per rebels hutús en el camp de Bungendana, al centre del país.

**24. Sri Lanka.** Un atemptat amb bomba contra un tren prop de Colombo, capital de Sri Lanka, mata 70 persones i en fereix 450 més. L'acció s'atribueix a la guerrilla tàmil. Al nord, l'exèrcit reconquerix la base de Mullaitivu i no hi troba supervivents.

**25. Burundi.** L'exèrcit de Burundi, controlat per la minoria tutsi, dona un cop d'estat que enderroca al president Sylvestre Ntibantunganya (de l'ètnia hutú). L'aixecament es produeix poc després que Antoine Nduwayo, líder tutsi de la coalició politicoètnica que governava Burundi des del 1994, presentés la seva dimissió.

**27. Turquia.** 300 presos d'extrema esquerra turcs posen fi a la vaga de fam que portaven a terme en diferents presons de Turquia reivindicant la millora de les condicions de reclusió, el tancament d'una presó d'alta seguretat amb cel·les d'aïllament i el reagrupament en presons properes a l'indret on se'ls jutja. La mort, els darrers dies, de 12 presos que només havien ingerit aigua durant més de 60 dies i la pressió de la comunitat internacional i de les organitzacions humanitàries, fan cedir el Govern islamista.

**EUA.** Una bomba esclata en un cèntric carrer d'Atlanta la nit abans que comenci la competició esportiva als Jocs Olímpics i mata dues persones i en fereix 110.

**Indonèsia.** Es produeixen greus enfrontaments a la capital d'Indonèsia, Djakarta, entre estudiants que donen suport a la líder del Partit Democràtic d'Indonèsia (PDI) i les forces governamentals d'ordre públic. Moren 4 persones entre els partidaris de Megawati Sukarnoputri, recentment expulsada de la direcció del PDI en una maniobra governamental per evitar que aquest partit de l'oposició adquireixi poder.

**29. La Xina** realitza la 45ena. prova nuclear de la seva història i, tal com estava previst, s'adhereix a la moratòria nuclear. En l'última ronda de negociacions del Tractat de Prohibició Total de Proves Nuclears (CTBT), que s'obre el mateix dia 29 a Ginebra, s'ha d'acabar de redactar el text que l'ONU hauria d'aprovar a finals de setembre. L'Índia i el Pakistan, països en vies d'esdevenir potències nuclears, poden ser els màxims opositors a aquest tractat.

## Agost

**1. Colòmbia.** Uns 50.000 productors colombians de coca de les zones més remotes del país es manifesten en contra de l'eradicació forçosa dels cultius d'aquesta planta, bàsica per la seva supervivència econòmica, que els imposa el Govern. Demanen una política de substitució dels cultius progressiva amb un marge de 5 anys.

**Algèria.** L'arquebisbe d'Orà, el francès Pierre Claverie, és assassinat en un atemptat amb bomba. Aquest cop dels islamistes més radicals es produeix just després de la visita del ministre d'Afers Estrangers francès a Algèria i de l'acostament de posicions entre els Govern dels dos països.

**2. Itàlia.** El criminal de guerra nazi, Erich Priebke jutjat pel tribunal de Roma, és considerat culpable de l'assassinat de 335 italians l'any 1944. La prescripció del delictes desemboca en una polèmica ordre d'alliberament que no s'arriba a produir. La justícia alemanya demana la seva extradició.

**3. Bòsnia i Hercegovina.** Fracassen els intents per tal que els croates participin en el Govern municipal de la ciutat de Mostar en aplicació dels resultats de les eleccions celebrades el 30 de juny. El rebuig dels regidors croates a participar en el Govern de la ciutat posa en perill la reunificació de Mostar, amb profundes divisions ètniques.

**6. Bòsnia i Hercegovina.** Croates i musulmans signen finalment un acord per governar conjuntament la ciutat de Mostar després de llargues i tenses negociacions.

**Rússia.** La guerrilla txetxena emprèn una forta ofensiva contra Grozni, Gudermes i Argun, la capital i les dues ciutats més importants de Txetxènia respectivament i n'assoleix el control parcial. Es tracta d'una campanya de resposta als atacs que les tropes governamentals russes han portat a terme a tot el país malgrat haver signat una treva.

**8. Argentina.** El sindicat oficialista Confederación General del Trabajo (CGT) i dos sindicats més, el Movimiento de Trabajadores Argentinos (MTA) i el Congreso de los Trabajadores Argentinos (CTA), convoquen una vaga general per donar a conèixer el seu desacord amb la política econòmica neoliberal que aplica el Govern de Carlos Menem, amb la implantació d'impostos especials i l'eliminació d'ajuts a la família. El seguiment de la vaga és majori-

tari i paralitza l'activitat del país. Es produeixen nombrosos enfrontaments violents entre la policia i els manifestants amb ferits i detencions.

**9. Rússia.** Boris Ièltsin pren possessió del seu càrrec de president de Rússia en un acte breu que posa de manifest el seu precari estat de salut.

**Cambotja.** Deserten de la guerrilla dels *jemers rojos* el número dos leng Sary i 3.000 soldats amb els seus comandants. lang Sary és cunyat de Pol Pot i membre de la sanguinària dictadura dels jemers (1975-1979) durant la qual foren assassinats prop d'un milió de cambotjans.

**11. Xipre.** Es produeixen greus enfrontaments entre grecoxipriotes, turcoxipriotes i la policia turcoxipriota a la zona fronterera d'aquesta illa. Una manifestació dels grecoxipriotes és atacada pels turcoxipriotes i els avalots provoquen un mort, uns 50 ferits i un enfrontament diplomàtic greu entre Grècia i Turquia. Els turcs ocupen la part nord-est de l'illa des que la varen envair l'any 1974.

**12. França.** La policia francesa desallotja 10 immigrants d'una església de París on mantenien des de feia 40 dies una vaga de fam en protesta contra l'enduriment del tracte governamental contra els immigrants. Des que l'any 1993 Charles Pascua va elaborar les dures lleis d'immigració ara vigents a França, el repatriament d'immigrants en situació il·legal cap als seus països d'origen és cada cop més freqüent.

**Turquia.** El Govern turc desafia la llei amb efectes extraterritorials aprovada als EUA contra Líbia i l'Iran, llei Kennedy-D'Amato, i signa un contracte de 22 anys amb l'Iran que ha de garantir el subministrament de 3.000 milions de metres cúbics anuals de gas natural a Turquia.

**14. Rússia.** Boris Ièltsin dona plens poders a Alexander Lebed per solucionar el conflicte de Txetxènia. Lebed, que assumeix la direcció política i militar del conflicte, opta per una solució negociada i imposa l'alto el foc a les tropes russes. Des de l'assalt de la guerrilla a Grozni, han mort centenars de persones, sobretot soldats de l'exèrcit rus.

**Xipre.** Durant una manifestació posterior a l'enterrament del grecoxipriota mort el dia 11, les tropes del sector turc desapareixen sobre els manifestants grecoxipriotes dins la zona fronterera de seguretat i maten un home i en fereixen 6, entre ells dos cascos blaus.

**15. Bòsnia i Hercegovina.** L'aeroport de Sarajevo queda obert al trànsit civil d'avions després de quatre anys de conflicte a l'ex-lugoslàvia. Fins ara, l'aeroport només es mantenia intermitentment actiu per a vols de transport humanitari.

**16. Jordània.** La pujada desorbitada del preu del pa encén una rebel·lió popular que durarà 4 dies i serà reprimida amb duresa per la policia i l'exèrcit jordans. La mesura de gairebé doblar el preu del pa és una més de les que el Govern té previstes per impulsar l'endeutada economia del país.

**20. Bòsnia i Hercegovina.** Les forces internacionals per la pau a Bòsnia (Ifor) inicien la destrucció de 300 tones de municions trobades en territori serbobosnià, prop del quarter general de l'administració serbobosniana a Pale, que no estaven declarades.

**Corea del Sud.** Després d'una setmana d'enfrontaments violents, detencions i inte-

rrogatoris, la policia sud-coreana assalta la Universitat de Seül i en desallotja els estudiants. El balanç dels enfrontaments és de centenars de ferits, una bona part policies, i d'uns 5.000 estudiants interrogats. Els manifestants reclamen la reunificació de les dues Corees i la retirada dels prop de 40.000 soldats dels EUA que queden a Corea del Sud.

**23. França.** Per segona vegada en 10 dies, l'església parisina de Saint-Bernard és assaltada per la policia. Els 300 immigrants considerats il·legals que s'hi refugien són internats en hospitals o preparats per ser repatriats en aplicació de les lleis d'immigració.

**24. Rússia.** El secretari del Consell de Seguretat rus, Alexander Lebed, negocia la pau per Txetxènia amb els màxims representants de l'exèrcit rebel. Les tropes russes es retiren de Grozni i comença el procés de pacificació de la zona. Es posposa la discussió sobre la independència de l'anomenada República Txetxena d'Inguxètia.

**26. Corea del Sud.** L'expresident de Corea del Sud i general de l'exèrcit Chun Doo Hwan i el seu successor i també general Roh Tae Woo són considerats culpables, juntament amb altres militars, d'haver preparat i perpetrat el cop d'estat que els va portar al poder l'any 1979 i d'haver ordenat la repressió criminal de la població civil durant la dictadura, a més d'haver-se enriquit amb comissions milionàries. Chun és condemnat a mort (pena que no li serà aplicada) i Roh a 22 anys de presó.

**27. Bòsnia i Hercegovina.** L'Organització per la Seguretat i Cooperació a Europa (OSCE), encarregada de l'organització de les eleccions a Bòsnia i Hercegovina, es veu obligada a posposar per a l'any 1997 les eleccions municipals. Malgrat les manipulacions prèvies als comicis portades a terme per l'administració serbobosniana, la resta de convocatòries electorals es mantenen per al 14 de setembre.

**28. Mèxic.** La guerrilla mexicana Ejército Popular Revolucionario (EPR), apareguda el 28 de juny a l'Estat de Guerrero, porta a terme un seguit d'atacs simultanis a 7 estats mexicans amb un balanç de 14 morts i 23 ferits. Els enfrontaments més greus es produeixen als estats de Guerrero, Oaxaca i Mèxic.

**29-30. Palestina - Israel.** El president de l'Autoritat Nacional Palestina, Iàsser Arafat, convoca per als dies 29 i 30 unes jornades de vaga i mobilització per a Gaza, Cisjordània i el sector àrab de Jerusalem. Amb aquest gest els palestins es manifesten contra la política d'ampliació dels assentaments que impulsa el Govern de Benjamin Netanyahu.

**30. Rússia - Txetxènia.** El negociador oficial de Rússia en el procés de pau a Txetxènia, el general Alexander Lebed, presenta la seva proposta de pau als guerrillers independentistes on es preveu la possibilitat de posposar la definició de l'estatut de la República de Txetxènia fins l'any 2001.

**31. Iraq.** Les tropes iraquianes, amb uns 12.000 soldats i abundant material pesant, assalten la ciutat d'Arbil, capital kurda a l'Iraq situada al nord del paral·lel 36 dins la zona d'exclusió protegida pels EUA, el Regne Unit i França. Aquesta intervenció ordenada per Sadam Husein dona suport el Partit Democràtic Kurd (PDK) que es disputa el poder amb la Unió Patriòtica del Kurdistan (UPK).

## **DCIDOB 57-58.** **Ciutat i desenvolupament.**

El dret a una ciutat més sostenible.  
Félix Arias

# El dret a una ciutat més sostenible

Félix Arias\*

## L'Agenda Hàbitat: un compromís de la Cimera d'Istanbul

L'Agenda Hàbitat és una proposta de la Cimera d'Istanbul per gestionar les ciutats de manera que siguin sostenibles. A la cimera, celebrada el mes de juny, els Governos dels 135 països assistents es van comprometre a promoure programes nacionals per al desenvolupament sostenible de les ciutats i a emprendre un pla d'acció global amb les Nacions Unides.

Però, sobretot, es van comprometre a promoure la cooperació entre tots els agents que han d'implicar-se en la resolució de les qüestions concretes de sostenibilitat urbana, impulsant l'actuació a nivell local amb els afectats pels problemes, que han de ser protagonistes de les solucions.

Aquest plantejament es va formular especialment als fòrums dels ajuntaments i les ONG presents a la cimera, que van reclamar la cooperació de tots els nivells de govern per tractar cada problema a l'escala geogràfica adequada i amb la col·laboració dels afectats, incloent-hi les associacions de ciutadans, empresaris, agències públiques, etc.

## El desenvolupament dels compromisos: Govern i societat

Les cimeres anteriors van ser també importants fites mediàtiques i culturals

en les quals es van adquirir compromisos. Però en general, les declaracions s'han quedat en mostres de bona voluntat i pocs dels compromisos adquirits s'han desenvolupat adequadament. Així, per exemple, a la Cimera de Rio es va acordar impulsar el desenvolupament a nivell local de l'Agenda 21, però pocs països han donat suport a aquest procés.

L'interès mediàtic i cultural que provoquen aquestes cimeres es perd amb el temps si no s'emprèn, des dels Governos, una dinamització social, impulsant estudis, actuacions, etc. Els Governos nacionals, compromesos amb les declaracions de les cimeres de les Nacions Unides, són els responsables principals d'impulsar les activitats necessàries per tal que es puguin desenvolupar les propostes d'aquestes *Agendes*.

A Europa, diversos països estan treballant en el tema i força ciutats han iniciat activitats dirigides a millorar la seva sostenibilitat (redacció de les seves *Agendes 21*, programes específics d'acció, etc.), però encara són poc nombroses, com pot veure's en la participació en la Campanya de Ciutats Europees Sostenibles (245 municipis europeus).

Al nostre país el panorama és poc encoratjador. El Govern espanyol no ha realitzat cap esforç de suport a la dinamització social en aquesta matèria. Les comunitats autònomes no han desenvolupat *Agendes* per a les qüestions regionals (Madrid va abordar-ne una primera fase que més tard es va descartar) i pocs municipis han iniciat un debat o bé realitzat actuacions pel que fa a la sostenibilitat social, econòmica i ambiental.

Malgrat això, hi ha experiències d'un gran interès, tal com s'ha pogut comprovar en la realització del catàleg espanyol de les Millors Pràctiques, on hi apareixen molts casos significatius, sense

comptar-ne molts d'altres de gran interès que no van presentar la documentació a la convocatòria realitzada en ocasió de la Cimera d'Istanbul. Aquestes actuacions, que aporten innovació a la concepció i gestió de la ciutat, s'han desenvolupat fonamentalment al nivell local, de mans d'algun ajuntament i d'organitzacions civils. Des de les Nacions Unides, l'Organització per la Cooperació i el Desenvolupament Econòmic i la Unió Europea, s'està donant suport a aquest tipus de polítiques i actuacions.

## Les ciutats i el fet urbà: el dret a la ciutat

Els debats de la Cimera d'Istanbul van posar de manifest que la ciutat és un lloc de reflexió i treball fonamental per a la resolució de molts problemes de caràcter social, econòmic i ambiental, per al replantejament de la gestió pública (descentralització, cooperació, etc.) i per a l'aprofundiment en la democràcia (relació entre representants i representats, participació de la societat civil, etc.).

El missatge principal d'Istanbul ha estat l'aposta per la ciutat com a font de solucions, en comptes de veure-la només com a lloc on s'expressen la major part dels problemes de la societat moderna, com la pobresa, l'atur, el consumisme, la contaminació, etc.

Les possibles solucions es poden començar a trobar analitzant la gestió concreta de diverses actuacions que s'estan portant a terme amb la col·laboració de tothom, i no cal buscar-les en la gestió impositiva o despòtica d'algun organisme que assegura ostentar la *competència*.

Les solucions només poden venir de canviar el concepte que tenim de ciutat: no es tracta d'una infraestructura, d'un servei o d'una mercaderia. Es tracta

\* Director tècnic de la Subdirecció General de Planejament d'Infraestructura del Ministeri de Foment. Membre del Comitè Nacional per a Hàbitat II i de la representació espanyola a Istanbul.

ta d'un dret del ciutadà i, per tant, les solucions s'han de buscar amb la participació directa dels ciutadans, les empreses i les organitzacions civils que conviuen a la ciutat, en cooperació amb els Governos als diferents nivells i els agents públics i privats responsables de proveir la urbanització i els serveis.

El dret a la ciutat és disposar d'un habitatge digne en un barri amb un entorn habitable i dotat (serveis públics, comerç, llocs de treball, etc.), en una ciutat que no obligui a fer grans desplaçaments i que tingui un desenvolupament sostenible en els afers socials, econòmics i ambientals. Una ciutat amb vida local i cultural, amb una gestió participada –o com a mínim coneguda i debatuda– en els àmbits geogràfics locals on es manifesten els problemes, més enllà de les circumscripcions i dels períodes electorals.

## Desenvolupament sostenible i ciutats

Només s'avançarà cap a un desenvolupament més sostenible si s'adopten actuacions que redueixin la insostenibilitat actual, i per assolir-ho és fonamental l'actuació a les ciutats.

Durant les últimes dècades hi ha hagut canvis significatius a la ciutat. Les relacions socials urbanes són ara substancialment diferents, tant les espacials vinculades a l'estructura física de la ciutat i a la localització d'activitats, com les econòmiques relatives a les formes de producció i a les pautes de consum. També les formes de convivència (vida social, participació política, etc.) i les relacions ecològiques, d'ús dels recursos naturals propers i llunyans, han canviat darrerament.

Les ciutats espanyoles han d'aconseguir articular objectius de competitivitat econòmica, cohesió social i sostenibilitat ambiental. Per això cal definir objectius, i polítiques marc, d'actuació pública i d'incorporació del sector privat i dels ciutadans.

Els problemes urbans són multidimensionals tenint en compte que la ciutat és un sistema obert extremadament complex on les relacions causa-efecte no són senzilles. Es formen cercles viciosos amb facilitat (com la congestió del trànsit o la marginació dels barris).

Les actuacions d'avui contribueixen als problemes del demà: l'extensió funcionalista d'urbanitzacions dormitori i de polígons d'ocupació de les darreres dècades, dispara la mobilitat i l'ús de l'automòbil. La construcció de barris públics dels anys seixanta-setanta per tal de resoldre el problema de l'habitatge, en ocupar-se només de l'habitabilitat i ignorar el desenvolupament local als barris, ha reforçat algunes situacions d'exclusió social, que s'han convertit en problemes prioritaris, amb fortes inver-

sions de rehabilitació, generació d'ocupació, educació i serveis socials, en alguns casos, amb el suport de la Unió Europea amb els programes de pobresa o les iniciatives URBAN.

L'expansió de les ciutats està deixant àrees obsoletes semiabandonades, barris amb dificultats, centres degradats, terrenys abandonats i extrems dels sistemes naturals i del cultiu, etc. Aquests espais són el futur d'una ciutat més sostenible, són els llocs on s'ha de crear desenvolupament local, programes de millora ambiental local i activitats d'integració social, amb polítiques adequades que han de promoure cooperativament tots els nivells de govern



## L'actuació urbana requereix plantejaments integrals que superin els objectius sectorials i contemplin a cada actuació la ciutat, els sistemes naturals, els barris i els ecosistemes locals

per tal que siguin acceptades per la societat. La ciutat haurà de créixer reurbanitzant-se i reorganitzant les seves activitats sense basar-se en l'expansió.

L'actuació urbana requereix, per tant, plantejaments integrals que superin els objectius sectorials i contemplin a cada actuació la ciutat, els sistemes naturals, els barris i els ecosistemes locals. La insistència en polítiques *macro* de caràcter sectorial que no enfoquen les peculiaritats locals dels problemes, i la manca de promoció de polítiques *micro* de nivell local (marcs legislatius, finançament complementari, etc.), contribueixen a agreujar els problemes a les ciutats.

## L'Agenda Habitat espanyola

El Comitè nacional espanyol que va preparar la Cimera d'Istanbul va aprovar un document de treball sobre l'Agenda Habitat espanyola que es va presentar a Istanbul i ha estat publicat pel Ministeri de Foment. El document va ser redactat per un grup d'experts recolzant-se en l'anàlisi de la situació i la gestió de les ciutats espanyoles i en els documents que les Nacions Unides

estaven preparant per a la Cimera.

El document té el caràcter de reflexió sobre els problemes de les ciutats espanyoles i la necessitat de polítiques innovadores per fer-los front. Estableix també un primer balanç de problemes i reptes de les ciutats amb l'objectiu que, per mitjà de fòrums de debat, s'avanci en la conscienciació dels agents socials, es promoguin noves actituds i comportaments davant d'ells i s'adoptin polítiques adequades des de les administracions.

El progrés en el camí del desenvolupament sostenible, començant pels nostres propis territoris, és un repte polític per a l'organització de la nostra democràcia i de les formes de govern de les nostres ciutats. Les actuacions integrades necessàries requereixen una concentració àmplia de tots els sectors socials, assolint acords polítics i institucionals que permetin una actuació continuada i durable, assumint que la qüestió de les ciutats i del desenvolupament sostenible és una qüestió d'Estat.

Degut a la complexitat dels problemes que hem d'abordar, és possible que es requereixi l'aplicació de més recursos, però cal sobretot, reconsiderar la forma com s'estan utilitzant els existents, integrant-los en noves formes d'actuació. Aquest és el principal repte que es planteja.

Els fòrums proposats recullen tots els temes que es consideren significatius per a plantejar el futur de les nostres ciutats. Cada fòrum hauria de:

- establir debats amb experts, institucions, organitzacions civils, etc;
- analitzar, avaluar i difondre experiències d'interès per abordar problemes detectats;
- proposar estudis, observatoris i actuacions pilot;
- elaborar informes amb recomanacions per la presa de decisions i la gestió.

En conjunt, els fòrums ofereixen un marc ampli i flexible que permet incorporar tots els agents socials interessats en la reflexió sobre la gestió de les ciutats, i plantejar formes de treball que superin la sectorialitat de les formes d'intervenció establertes per la pràctica burocràtica.

## Un projecte de ciutat i de ciutadania: els fòrums

Els fòrums representen un model que ha de permetre a la societat espanyola, no només de definir un model de ciutat i de barri sostenibles, sinó també un model de ciutadania i de governabilitat, a través de l'anàlisi d'experiències, el debat sobre problemes i oportunitats i la realització pràctica d'exemples per anar desenvolupant polítiques de ciutat.

Els fòrums proposats per l'Agenda Habitat espanyola són els següents:

**La ciutat i els recursos naturals:** conjunt de fòrums que planteja les possibilitats de control de l'ús que les ciutats fan del medi ambient als nivells local, regional o planetari.

*Territori, ecosistemes i ciutats.* Anàlisi de com han de ser les estratègies. Plan-tejament d'una gestió integrada del terri-tori i els sistemes urbans. Posada en pràctica de tècniques d'anàlisi que faci-litin la presa de decisions: avaluació de la capacitat de càrrega dels ecosiste-mes i comptabilitat dels recursos natu-rals.

*Gestió de recursos naturals.* Anàlisi d'informació i estudis sobre el metabo-lisme de les ciutats espanyoles, el seu consum de recursos i la producció de residus global i per funcions o activitats. Patrons de consum i possibilitats de modificació: energia, aigua, residus sòlids, contaminants.

**Urbanisme i sostenibilitat:** aquest grup de fòrums aborda les característiques físiques de les ciutats i l'organització de les activitats que deriven en desequilibris més grans o més petits i ineficàcies de funcionament. És el lloc de debat de la segregació funcional o social, l'eficiència dels sistemes urbans, els avantatges de determinats nivells de diversitat i densitat en els barris, etc.

*Model de ciutat: organització i crei-xement.* Anàlisi del model físic d'organi-zació d'activitats de la ciutat. Carac-terístiques de la ciutat mediterrània amb àrees compactes i diverses que faci-liten la interrelació i la vida local. Anàlisi de les disfuncions i possibilitats de recuperació de la ciutat existent: cen-tres, barris perifèrics i núclis de l'*hin-terland*.

*Dret a l'habitatge.* Anàlisi del parc edi-ficat des dels punts de vista d'habitabi-litat i sostenibilitat. Mecanismes de reha-bilitació URBAN i d'edificis o conjunts. Demanda d'habitatge, necessitats per grups socials, funció del sector públic. Sector immobiliari, habitatge barat i habi-tatge de lloguer. Segregació residencial, política del sòl.

*Política del sòl.* Sistema immobiliari i promoció de la urbanització. Política per evitar la retenció de sòl urbanitzable. Promoció de sòl públic per a activitats d'interès general. Normalització del mer-cat.

*La ciutat accessible.* Potenciació del transport públic. Intermodalitat. Orde-nació del viari i del trànsit. Aparcament. Regulació del trànsit de vehicles privats.

**Ciutat i desenvolupament econò-mic:** aquests fòrums s'enfronten a la necessitat de generar ocupació a través de mantenir un ambient productiu com-petitiu que sigui progressivament menys insostenible, promovent un teixit empre-sarial divers, integrat en circuits globals i capaç d'utilitzar també els recursos locals i proveir mercats propers.

*Competitivitat i creació d'ocupació.*



Exemple del pla d'actuacions integrals al districte de Ciutat Vella de Barcelona. Lloc: Plaça de les caramelles. Habitatges de reinstal·lació de famílies que vivien en els antics edificis enderrocats. Guarderia municipal als baixos del rehabilitat Convent dels Àngels. Nou espai públic i, a sota, un aparcament soterrani.

Foto Antonio Lajustica

Estratègies de desenvolupament que contemplin la cohesió social i la sostenibilitat ambiental. Desenvolupament local i ambient productiu. Modernització del teixit productiu. Formació de recursos humans.

*Economia i medi ambient.* Estratègies d'incorporació de les empreses a la millora de la sostenibilitat dels proces-sos industrials. La distribució: embalat-ge, transport de mercaderies i formes comercials. Anàlisi de les formes i hàbits de consum i estratègies per a la partici-pació i formació dels consumidors.

**Ciutat i cohesió social:** els fòrums sobre cohesió social analitzaran la situa-ció en què es troben els sectors més desfavorits de la societat i les estratè-gies que es poden seguir per tal d'integrar els sectors i àrees marginats i reduir la vulnerabilitat de molts barris i distric-tes davant les situacions de recessió econòmica.

*Polítiques d'integració per a grups des-favorits:* anàlisi i estratègies per a la inte-gració. Arrelament i millora de l'habita-bilitat dels immigrants, discapacitats, grups de la tercera edat, etc. Viabilitat de polítiques de discriminació positiva. Adaptació local.

*Àrees vulnerables.* Anàlisi de la situa-ció i experiències d'actuació sobre barris o nuclis vulnerables. Necessitats de focalització i integració de les polítiques urbanes. Desenvolupament local i cohe-sió social. Promoció de la vida local.

**Promoure la ciutadania:** aquests fòrums tenen per finalitat la reflexió per tal de promoure l'actuació de dos sectors fonamentals per a la revitalització

de la ciutadania: la dona i el veïnat. Adaptació de les qüestions urbanes a les seves necessitats.

*El barri.* Subsidiarietat i proximitat als afectats pel funcionament social, econò-mic i ambiental de les ciutats. El barri i la sostenibilitat ambiental. El barri com a element d'integració social. Diversitat, proximitat i accessibilitat. L'escala local en l'avaluació de polítiques sectorials.

*La dona i la ciutat.* Participació en els afers locals. Creació d'oportunitats d'oc-upació. Adequació de serveis (trans-port, comerç, sanitat, etc.) a les neces-sitats d'horari de les persones amb res-ponsabilitats laborals i domèstiques. Necessitats residencials i locals de les noves estructures familiars.

**Una nova governabilitat:** el repte d'in-corporació de la ciutadania. Establir millores a la ciutat i en les seves condi-cions econòmiques, socials i ambien-tals requereix l'acollida i l'impuls d'una nova forma de governar que s'ha d'en-focar des d'aquests fòrums.

*Democràcia local.* Participació, des-centralització i representativitat en la vida política i en les decisions sobre temes locals. Associacionisme i administració. Gestió local d'activitats i serveis.

*Administració local.* Competències locals, descentralització i proximitat. Modernització administrativa. Nous instruments de gestió. Finançament local.

*Política de ciutats i cooperació inter-administrativa.* Concertació, contractes programa, consorcis i altres instruments de cooperació interadministrativa. Incorporació del sector privat i de les orga-nitzacions civils. ■

## **DCIDOB 57-58.** **Ciutat i desenvolupament.**

**Barcelona i l'Hàbitat II.**  
**Jordi Borja**



# Barcelona i l'Hàbitat II

Jordi Borja\*

Apunts de la intervenció de Jordi Borja a l'Assemblea Mundial de Ciutats i Autoritats Locals (AMCAL), en representació de l'alcalde de Barcelona, Pasqual Maragall.

## El llarg camí des de Rio'92

Per primera vegada una Conferència de les Nacions Unides (intergovernamental) permet la presència activa al seu si d'una delegació d'autoritats locals.

D'una problemàtica assistencial (la ciutat com a problema) i defensiva (protecció de l'autonomia local) es passa a una voluntat d'intervenir en la regulació dels impactes dels processos de globalització.

– Objectiu: cap a la Unió o Federació Mundial d'organitzacions de ciutats i autoritats locals.

## La Unió Mundial de les Ciutats: una oportunitat històrica

Els Estats són indispensables per crear i mantenir marcs legals i financers bàsics, però no poden assumir el monopoli normatiu, ni encara menys el de la gestió pública. Això ens porta al principi de subsidiarietat o proximitat. La força dels governs locals; la seva vinculació amb la societat civil. Reconèixer el seu paper per prevenir els replecs comunitaris xenòfobs.

El sistema de les Nacions Unides, tal i com està organitzat actualment, no és suficient. Progressivament, les autoritats locals i les ONG (en el seu sentit ampli) s'han anat obrint camí. Importància d'Hàbitat II (article 62) com a precedent. Garantir la presència formal com Assemblea Mundial de Ciutats i Autoritats Locals (AMCAL) a la Conferència Hàbitat i a la seva declaració final (garantir la consolidació d'aquest avenç).

\* Urbanista

## Cap a la Unió Mundial

Crida als dirigents i responsables de les organitzacions de ciutats. No deixar passar aquesta oportunitat. Esperem un progrés de la nostra unió i la nostra relació amb les Nacions Unides.

Com entenem la Unió? Amb respecte a la diversitat, a les organitzacions regionals i temàtiques, però amb una voluntat de fusionar les organitzacions amb àmbits, membres i objectius similars. A partir de la coordinació, consolidar la nostra articulació a nivell mundial i constituir a curt termini (abans del 2000) una Federació o Unió Internacional. Actuar des d'ara amb un nom comú, un lideratge unificat, una veu única en els fòrums i organitzacions internacionals. Aparèixer ja com una unió (Ciutats Unides) davant les Nacions Unides.

## La nostra aportació:

– El civisme, la democràcia participativa, l'exercici pràctic dels Drets Humans, la conjunció de democràcia política i sociocultural. Un exemple: vivenda/ciutat, no només hàbitat físic, sinó també espais públics i vida social urbana.

– El compromís entre el medi ambient i el creixement, l'ús i la innovació tecnològics adequats, la incorporació de la qualitat de vida i de la integració cultural en el desenvolupament.

– L'acció directe, immediata, en cooperació amb la societat civil, contra la pobresa, les exclusions, la inseguretat, l'atur i la degradació de l'entorn.

– La proximitat i la cooperació social, la integració de les polítiques públiques en el territori, la voluntat de no restar al marge de les coses que importen i afecten a les condicions de vida i de la llibertat dels nostres ciutadans. La nostra força és el suport de la ciutadania, la seva participació. Les

nostres competències legítimes, més enllà del marc legal, les defineixen les necessitats dels nostres ciutadans i la nostra capacitat d'iniciativa, de promoció i de gestió.

## El món actual ens necessita, volem actuar en un marc mundial

Pensar globalment i actuar localment? També és important pensar localment i actuar globalment.

Reivindiquem l'interès general de la nostra reflexió i la nostra experiència. Però per això hem d'intercanviar, cooperar i crear estructures comunes d'acció i pensament.

Actualment, les negociacions i els acords d'àmbit mundial o continental es multipliquen. Però els impactes i les aplicacions són d'àmbit local. Reivindiquem el nostre dret i la nostra capacitat per intervenir en els processos de regulació supranacional.

Per altra banda, som conscients que en gran part del món els Estats i els grups dominants de cada país no només no admeten compartir les responsabilitats en els àmbits supraestatals, sinó que tampoc reconeixen o limiten l'autonomia local; mantenen els municipis amb pocs recursos i no aprecien el potencial democràtic i eficient dels seus governs. La nostra actuació conjunta i la nostra unió mundial hauria de legitimar i desenvolupar la Carta de l'Autonomia Local per a tots. Això faria que se'ns reconegué un paper promotor del desenvolupament i articulador de la cooperació entre institucions públiques i societat civil, que se'ns considerés actors fonamentals de la democratització a partir de la descentralització política i la innovació social.

Per tant, hauriem de definir un tipus d'actuació pròpia en la vida internacional. La tradició que hauriem de mantenir i

desenvolupar és l'intercanvi, l'agermanament, la cooperació. És cert que de vegades entrem en competència i és encara més cert que sempre tenim objectius comuns i interessos complementaris. Competim, sí, però hauríem de competir principalment per fer les coses millor i per tenir més i millors iniciatives de solidaritat i de defensa de la pau.

Hem creat associacions, hem impulsat xarxes, desenvolupem programes i projectes en comú. La diversitat és la nostra riquesa, la iniciativa de cada un és imprescindible. Però ha arribat el moment d'una millor coordinació, de promoure processos unificadors i de tenir iniciatives comuns. La nostra acció conjunta ha de ser permanent en l'intercanvi i la cooperació, decidida i audaç per respondre a situacions de crisi, i ambiciosa i innovadora davant els organismes internacionals (ONU, Organització Mundial del Comerç, Banc Mundial, etc.) i les unions continentals.

## La nostra legitimitat per actuar

Durant els segles XVI i XIX es van constituir la majoria de les nacions i dels Estats moderns. Els Estats nacionals van assumir el monopoli de la sobirania respecte a l'exterior i sobre la concessió de l'estatut de ciutadans, és a dir, de subjectes de drets i deures, a la seva població. Els ciutadans, per la seva banda, han legitimat històricament als Estats sobirans a través de la seva participació en els processos institucionals.

Però, actualment, els Estats nacionals han hagut de renunciar a una quota de sobirania en l'àmbit internacional, en el marc dels acords mundials i unions continentals. Per altra banda, els governs locals hem hagut d'assumir un paper promotor del nostre territori en el marc de la globalització, cosa que ha fet que desenvolupéssim una creixent acció internacional en estreta relació amb els agents socials, econòmics i culturals.

Els governs locals hem conquerit la nostra legitimitat per ser considerats actors polítics reconeguts en l'escena mundial. No som uns altres Governos nacionals, però tampoc som organitzacions no governamentals.

El nostre origen és democràtic, derivat del sufragi universal. La nostra activitat es caracteritza per la proximitat, per la relació permanent amb tota la societat i per la capacitat de portar a terme polítiques integrades.

Així mateix, tenim legitimitat per promocionar el nostre territori i la nostra comunitat perquè ho fem amb eficàcia i amb el suport social. Ja estem presents en l'escena internacional, per tant, és lògic que actuem units per a que es reconeixi aquesta realitat.

Pel que fa a l'experiència europea, el progrés de l'autonomia local i de la cooperació internacional han estat històri-



8 de febrer de 1996: el secretari general de l'ONU, Boutros Boutros Gall (primer de la dreta), es reuneix amb el Comitè Directiu d'Autoritats Locals per a l'Hàbitat II.

cament vinculats entre si, juntament amb el desenvolupament de fortes organitzacions de ciutats i autoritats locals (Comitè de Municipis i Regions d'Europa, Eurociutats), així com amb xarxes internacionals de ciutats.

El Comitè de Regions és un precedent, la importància del qual va molt més enllà de la Unió Europea. Per una banda, en una construcció fonamentalment intergovernamental, a través d'ell els governs locals i regionals són reconeguts institucionalment; per l'altra, legitima un principi de valor universal: el de subsidiarietat o proximitat.

## Crida a l'AMCAL i les Nacions Unides

Hem d'arribar als següents compromisos:

- Reivindicar el nostre reconeixement i la nostra participació en tot el sistema de les Nacions Unides: en el Consell Econòmic i Social (ECOSOC), en el Programa de les Nacions Unides per al Desenvolupament (PNUD), en les Agències, en la UNESCO, etc. Hàbitat ha d'establir el precedent de la nostra corresponsabilitat. Ciutats Unides a les Nacions Unides (com ja ho és l'OIT-ICO per a les organitzacions econòmiques i sindicals).

- Anunciar el nostre objectiu d'Unió Mundial de Ciutats i Autoritats Locals. Passar de la coordinació a la Federació. Construïm un lideratge i uns porta-

veus que ens representin a tots. Reclamem el suport de l'ONU. Per exemple, un «Urbanet» conjunt que asseguri el coneixement de les nostres realitats, les nostres polítiques i les nostres bones i males experiències o pràctiques.

## Crida a superar el particularisme

Som conscients de què les nostres exigències davant el conjunt de les nacions de la cimera d'Hàbitat ens obliguen a estar a l'alçada de les circumstàncies. Això significa que també hem d'exigir-nos a nosaltres mateixos una voluntat constructora que superi els particularismes i trobi solucions confortables a meitat de camí. Sens dubte, les diferències que ens separen podrien ser el motiu per continuar dividint les nostres veus en centenars de grupuscles associatius; però estem obligats a trobar formulacions que ens uneixin, sense que això signifiqui oblidar les nostres especificitats ja que aquestes poden trobar la seva projecció a altres nivells d'organització.

Les Ciutats Unides han de constituir-se per ser les interlocutores de les Nacions Unides, amb vocació d'integrar-se al seu sistema.

Proposo amb fermesa que no deixem passar la nostra hora històrica, que finalitzem aquesta Assemblea amb un autèntic compromís de continuar en el procés que hem iniciat i que donem ja els passos necessaris per a consolidar-lo. ■

## **DCIDOB 57-58.** **Ciutat i desenvolupament.**

Després de la trobada...  
Dr. Wally N'Dow

# Després de la trobada...

Dr. Wally N'Dow\*

Paraules del secretari general de la Conferència per a la revista *dCIDOB*

**A**quest passat mes de juny, les Nacions Unides varen celebrar a Istanbul, Turquia, la seva última conferència mundial d'aquest segle, Hàbitat II o *cimera de les ciutats*. Ens vàrem trobar durant més de dues setmanes per a abordar el que probablement és el tema que més gent involucra arreu del món: on viu la gent i en quines condicions. Ha estat un bon final per a una inspirada sèrie de conferències de les Nacions Unides que durant l'última dècada d'aquest segle han il·luminat, com la llum d'un far, el camí d'entrada al proper segle.

Durant aquestes dues setmanes no hem estat fent ús d'una vareta màgica. Després de deixar Istanbul, prop de mil milions de persones segueixen sense tenir un sostre on aixoplugar-se o viuen en condicions inadequades i perilloses; les ciutats, saturades pel sobtat creixement, segueixen estant mal preparades per absorbir les masses que hi afluïxen; els problemes de les ciutats d'avui en dia –pobresa, crim, drogues, jovent descontent, aire i aigua contaminats– no s'han solucionat de cop i les estancades àrees rurals continuen sense oferir masses esperances per al futur.

Però la Conferència d'Istanbul va parlar amb una sola veu per dir alt i clar: prou! No obstant, els canvis no es produiran de la nit al dia. Portarà temps, un temps d'agonia, però el procés, el procés d'Hàbitat, ja ha començat. A Istanbul vàrem demostrar que podíem unir-nos, nacions i persones, per afrontar activament els problemes urbans. L'acord assolit, per exemple en el tema del dret a un habitatge adequat, pot establir els fonaments sobre els quals podem construir per al futur. Ens vàrem comprometre decididament i inequívocament a la consecució dels Drets Humans i, en aquest cas concretament, del dret a un

habitatge adequat, proporcionant instruments internacionals. Aquesta actitud és representativa de l'esperit d'acord que va presidir la Conferència. No ens vam dividir en guanyadors i perdedors. Tots hi vàrem guanyar. Hi van guanyar els infants del carrer de tot el món, hi van guanyar els *sense sostre* i també els que viuen en condicions inadequades.

La Conferència va exemplificar el funcionament del sistema internacional, unificant punts de vista diversos, i sovint oposats, per al bé comú. És aquest èxit



**El procés d'Hàbitat ja ha començat. A Istanbul vàrem demostrar que podíem unir-nos, nacions i persones, per afrontar activament els problemes urbans**

el que fa que el Programa d'Acció Global d'Hàbitat no sigui només una expressió de bones intencions, sinó una guia pràctica per al futur del nou món urbà.

La Conferència d'Istanbul va remarcar especialment que les Nacions Unides no poden fer la feina soles; l'empresa demana la participació i la cooperació de tota la comunitat internacional, des dels Governos nacionals a les autoritats locals i amb tots els representants de la societat civil.

Va ser una decisió sabia la que, seguint una iniciativa de l'Assamblea General de les Nacions Unides, va obrir les portes de la Conferència a la participació de les



Wally N'Dow

autoritats locals i de tots els nostres col·laboradors en la societat civil. Va ser com una alenada d'aire fresc, de noves idees, d'esperança i de compromís. També va ser un repte sense precedents el que va assumir la conferència Hàbitat II organitzant fóruns i seminaris de debat entre els participants, celebrats de forma paral·lela a la Conferència mateixa. Aquests informaven a un comitè especial, el Comitè II, creat especialment per aquest propòsit, procediment aquest pioner que ben segur canviarà la manera d'organitzar les conferències mundials futures. L'Hàbitat II va escoltar les opinions dels alcaldes, del sector privat, de les dones, dels joves, de la gent gran i d'altres, incloent-hi un ampli espectre de més de 2.100 organitzacions no governamentals acreditades a la Conferència.

Hàbitat II va ser una conferència de les persones en tots els sentits i el sistema internacional en sortirà beneficiat: serà més efectiu, més actiu i més representatiu. Estic orgullós que Hàbitat II contribuís a fer les Nacions Unides encara més rellevants als ulls de tothom, de tots els pobles, que al cap i a la fi les varen crear. Les primeres paraules del Preàmbul de l'Agenda arrenquen amb «Nosaltres les persones...». Hàbitat II ha reafirmat que les Nacions Unides pertanyen a totes les persones. ■

\* Secretari general d'Hàbitat II i sotssecretari general del Centre de les Nacions Unides per als Assentaments Humans.

## DCIDOB 57-58. Ciutat i desenvolupament.

El transport urbà: una qüestió *urgent*.  
Xavier Ribera

# El transport urbà: una qüestió *urgent*

Xavier Ribera\*

**A**mb el ràpid procés d'urbanització que té lloc a escala mundial, més gent viurà i treballarà a les ciutats. Per altra banda, també hi haurà un increment dels desplaçaments, tant de persones com de mercaderies que es produirà a les àrees urbanes, normalment cobrint distàncies més i més grans. Aquest aspecte influirà molt en l'habitabilitat de les ciutats.

## Dependència de l'automòbil

Tradicionalment, les ciutats han donat resposta a la demanda de transport amb una expansió de l'oferta viària i la construcció de més carreteres. Això ha comportat alhora un augment de la utilització del cotxe i un increment de la dependència respecte aquest.

El resultat ha estat la construcció d'infraestructures viàries cada vegada més costoses, la congestió dels carrers que implica una disminució de la productivitat pel temps perdut en els embussos de trànsit i un increment del consum energètic amb els greus costos econòmics i mediambientals que impliquen l'augment de la pol·lució atmosfèrica.

Aquesta problemàtica s'agreujarà en els països en vies de desenvolupament (PVD) on la població urbana creix més ràpidament i la demanda de vehicles s'incrementa. Per exemple, a Bangkok la taxa de motorització és encara de 72 vehicles per 1.000 habitants (1995), mentre que als països desenvolupats és de 500 vehicles per 1.000 habitants.

El desafiament al qual s'enfronten els PVD és la millora de la mobilitat urbana i l'eficàcia dels seus sistemes de transport públic, ja que la utilització del cotxe encara és baixa i s'està a temps

d'evitar els errors que s'han produït als països desenvolupats. En aquests països els habitants de la ciutat ja depenen completament del cotxe i la forma de la ciutat on viuen resulta molt difícil de modificar. Per aquestes ciutats el repte és la millora dels sistemes de transport existents i la gestió més eficaç del creixement urbà.

## Tendències del transport urbà


Tots els factors que intervenen en la problemàtica del transport en les àrees urbanes estan molt interrelacionats. L'increment de la població urbana i dels ingressos fa que augmenti el nombre de cotxes. Per altra banda, el creixement de l'activitat industrial i dels negocis també comporta un increment dels vehicles de transport de mercaderies i de les activitats que se'n deriven. El creixement de les àrees urbanes provoca una dispersió de la ciutat, cosa que fa que augmentin els trajectes a realitzar i s'incrementin la congestió, el consum energètic així com la pol·lució atmosfèrica.

## Creixement del nombre d'automòbils

El nombre total de cotxes a escala mundial era de 580 milions el 1990, i s'espera que s'assoleixi la xifra de 816 milions l'any 2010, que no inclouria els vehicles de dues o tres rodes. Aquest increment respon a diversos factors: demogràfics, per l'increment de la població urbana; econòmics, ja que en el medi urbà els ingressos per càpita són superiors i alhora disminueixen els preus dels vehicles; socials, per la disponibilitat de més temps lliure i el prestigi social associat a la propietat d'un vehicle; i, final-

ment, polítics, per les pressions de la indústria automobilística i dels Governos que veuen aquesta indústria com un factor de creixement econòmic.

L'any 1993, el 70% dels cotxes es concentraven en els països de l'Organització per a la Cooperació i el Desenvolupament Econòmic (OCDE). Als Estats



**El desafiament al qual s'enfronten els PVD és la millora de la mobilitat urbana i l'eficàcia dels seus sistemes de transport públic, ja que la utilització del cotxe encara és baixa i s'està a temps d'evitar els errors que s'han produït als països desenvolupats**

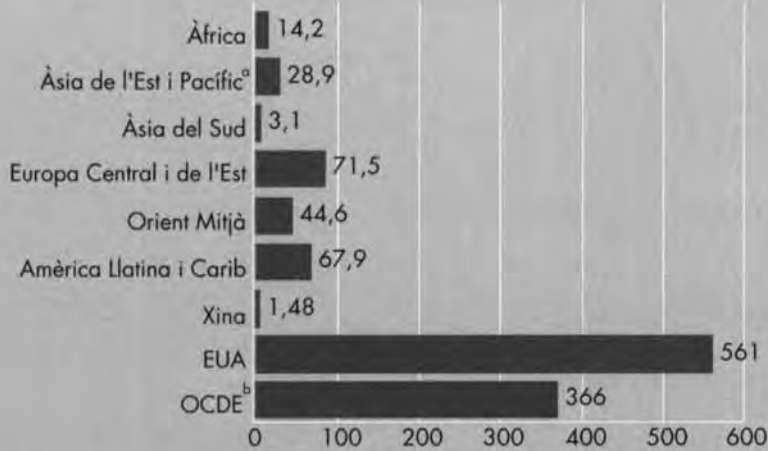
Units, per exemple, el 58% de les famílies disposa de dos o més cotxes i un 20% en tenen tres.

## Forma de la ciutat

La forma en que s'ha dissenyat i construït una ciutat influeix inevitablement en el transport que s'ha d'utilitzar. L'alta concentració de vivendes i activitat econòmica de les ciutats europees i japoneses permetria que els seus habi-

\* Geògraf

## Usuaris d'automòbils per 1.000 habitants, per regió i en països seleccionats, 1993



Notes:

a. S'exclouen la Xina i el Japó

b. S'exclouen els EUA. La OCDE és la Organització per a la Cooperació i el Desenvolupament Econòmic que reuneix la majoria dels països industrialitzats

Font: World Resources 1996-1997



**El desafiament actual és millorar l'oferta de transport públic i diversificar-la de manera que el cotxe privat deixi de ser la forma bàsica de transport**

tants poguessin desplaçar-se a peu o en bicicleta. En canvi, la dispersió urbana característica de les ciutats nord-americanes o australianes encoratja la utilització de l'automòbil.

Un nombre creixent de ciutats de tot el món tendeix a la dispersió, provocant l'increment de la dependència envers el cotxe. Aquesta tendència s'observa tant a les ciutats amb més densitat d'Europa, com a les capitals dels PVD.

Per altra banda, la descentralització de les activitats econòmiques i de la població mostren efectes contradictoris. Així, mentre els desplaçaments urbans, cada vegada més, tenen lloc

entre els suburbis on es localitzen les activitats econòmiques, els sistemes viaris i les xarxes de transport públic estan dissenyades per facilitar el transport des del suburbi cap al centre. Per la seva banda, mentre les ciutats continuïn amb la tendència a la dispersió, el cost de les inversions en transport públic seguirà esdevenint molt alt.

En els PVD, el ràpid creixement urbà agreuja el problema del transport públic, ja que la inversió és menor i existeixen menys oportunitats d'accedir al vehicle privat. Això provoca que grans àrees de població no tinguin un accés adequat al transport.

### Cost social i mediambiental del transport

La congestió de trànsit és la manifestació més visible de la deficient planificació urbanística. La velocitat mitjana assolida a les hores punta cada vegada és més baixa. A moltes ciutats del Japó, l'Índia i la Xina aquesta velocitat s'ha reduït fins a 10 km/h.

La congestió és el resultat d'una insuficient xarxa viària. L'ampliació d'aquesta xarxa sovint és difícil per la manca dels recursos suficients. Per altra banda, la seva ampliació requereix terreny lliure del qual sovint no es disposa i, per aconseguir-lo cal destruir edificis i assentaments humans. Un efecte contradictori

és que amb un increment de la capacitat viària també augmenta el nombre de desplaçaments i la posterior congestió.

### Consum energètic i pol·lució

El transport utilitza el 20% de tota l'energia produïda. Entre un 60% i un 70% de la despesa energètica del transport es dedica al desplaçament de persones, sent la resta per al transport de mercaderies. Els utilitaris generen més pol·lució que qualsevol altre activitat humana; així, més del 50% de les emissions de monòxid de carboni i diòxid de nitrògen prové dels vehicles particulars.

Els vehicles també són els responsables del 80% al 90% de les emissions de plom, encara que en els darrers anys aquestes emissions s'intenten reduir amb la comercialització de benzina sense plom.

A més de la pol·lució de l'aire, cal tenir en compte la pol·lució acústica produïda pel soroll del trànsit. S'estima que hi ha més de 100 milions de persones de països de l'OCDE que estan exposades a nivells superiors als 65 decibels (nivell acceptable 55dB).

### Millora de l'oferta de transport

En moltes àrees urbanes la infraestructura del transport públic és insuficient.

El transport públic que ofereix més flexibilitat i menys costos d'infraestructura és l'autobús. Però té algun inconvenient: tendeix a ser contaminant i sorollós i circula per carrers ja congestionats, a no ser que disposi de carrils especials que fan atractiva la seva utilització per als usuaris del cotxe. Els autobusos són el mitjà de transport públic més utilitzat en els PVD.

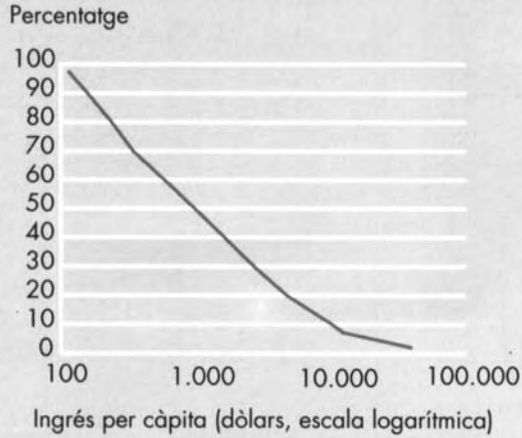
Un sistema eficaç i poc contaminant que permet transportar més passatgers per vehicle és el dels tranvies. Necessiten menys despesa energètica que els autobusos, encara que tenen l'inconvenient d'un cost més elevat per la infraestructura imprescindible que necessiten pel seu funcionament, així com de ser un sistema inflexible per la seva infraestructura fixa i amb més despeses de manteniment.

El sistema de transport que ofereix una mobilitat més alta i permet transportar el màxim nombre de passatgers per hora és la xarxa de ferrocarril subterrani, però té el problema de la gran inversió que representa i que no es pot assolir a totes les àrees urbanes. Aquest alt cost dificulta la seva implantació en els PVD.

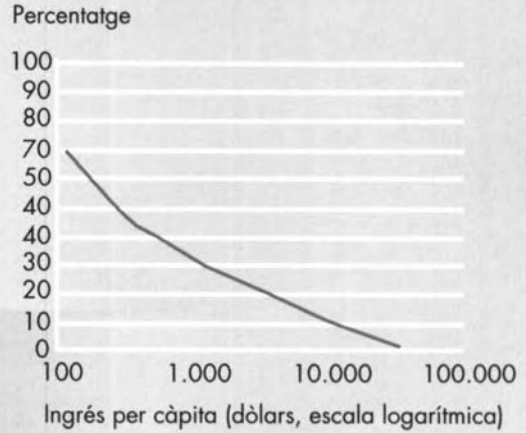
El desafiament actual és millorar l'oferta de transport públic i diversificar-la de manera que el cotxe privat deixi de ser la forma bàsica de transport. ■

# Indicadors ambientals de països amb nivells d'ingrés diferents

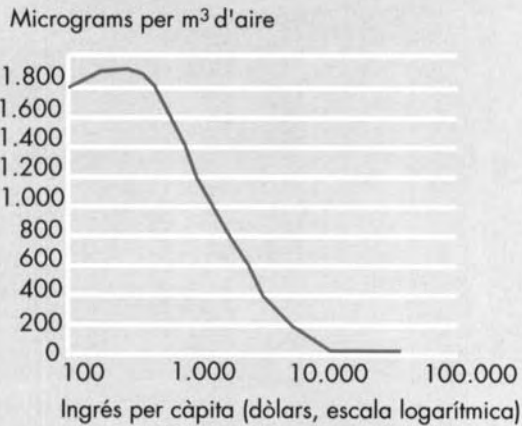
Població sense aigua potable



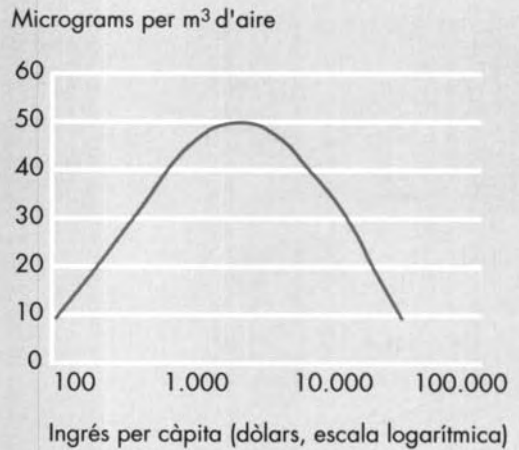
Població urbana sense sanejament adequat



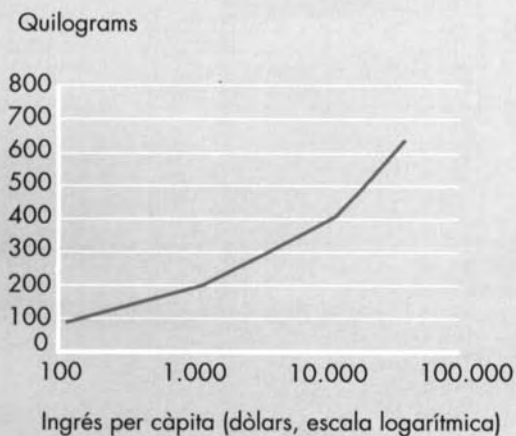
Concentracions mitjanes de partícules en zones urbanes



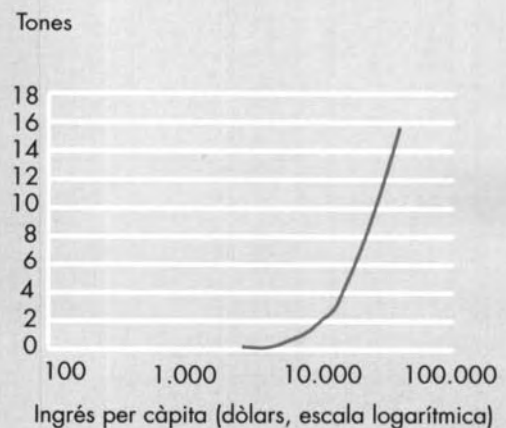
Concentracions mitjanes de diòxid de sofre en zones urbanes



Mitjana de deixalles municipals per càpita



Mitjana d'emissions de diòxid de carboni per càpita<sup>a</sup>



a. Emissions derivades de combustibles sòlids

Font: Banco Mundial (1992). Informe sobre el desenvolupament mundial 1992 : desenvolupament i medi ambient



**DCIDOB 57-58.**  
**Ciutat i desenvolupament.**

Dia mundial d'Hàbitat.  
Stephen R. Walsh

# Dia mundial d'Hàbitat

Stephen R. Walsh\*

**E**l 1985, l'Assemblea General de les Nacions Unides va designar el primer dilluns d'octubre de cada any com a «dia mundial d'Hàbitat». La celebració anual és una ocasió per als Governos d'arreu del món per reflectir els progressos que han assolit en la millora dels assentaments humans i per fer un llistat de fites realistes per a la millora de les condicions urbanes. El dia mundial d'Hàbitat és també un moment per a tothom, expert, escolar i ciutadà en general, per reflexionar sobre la situació precària dels prop de mil milions de persones les quals els manca un habitatge i uns serveis adequats en el nostre món en ràpid procés d'urbanització, i una oportunitat per repassar els assoliments i les perspectives en aquest sentit. Durant aquest dia es programen estands informatius, visualitzacions de vídeos i seminaris, centrats en el tema escollit per l'any.

El 7 d'octubre ha estat el dia mundial d'Hàbitat del 1996 i els temes que han centrat la celebració han estat: «urbanització, ciutadania i solidaritat», directament inspirats per l'Agenda sorgida de la Conferència d'Hàbitat II. També emblemàtic de la festivitat d'aquest any és que tothom ha pres consciència de què la responsabilitat per a la millora de les ciutats està en mans de tothom, a nivell domèstic i a nivell comunitari, tant a casa com a l'estranger.

La urbanització és un fenomen que està alterant el paisatge del nostre temps i les ciutats són, cada cop més, les eines de progrés de la humanitat. La Conferència d'Hàbitat II ha recomanat que els Governos locals, juntament amb les organitzacions no governamentals i amb el sector privat, assumeixin noves responsabilitats per tal d'afrontar la resolució de la multiplicitat de problemes que es deriven de la urbanització.



La ciutadania és una qüestió tant de necessitat pràctica com d'urgència moral entre els pobles de la terra. Les solucions pragmàtiques, efectives per al seu cost, i sobretot, adequades als problemes urbans només es poden fer realitat allà on els ciutadans estan involucrats en el procés de presa de decisions. Hàbitat II recomana un èmfasi especial en una «ètica ciutadana» a través de la formació dels ciutadans, entorn a les seves obligacions de participar en els afers comunitaris, la instrucció dels responsables locals per tal que comparteixin responsabilitats, i la potenciació de les organitzacions cíviques per reforçar el seu paper.

La solidaritat expressa la noció de que l'esperit cívic urbà ha d'evolucionar per reflectir la societat global d'a-

vui. Hàbitat II sosté que la reconstrucció de les infraestructures deteriorades no serà suficient si no pensem atenció a l'esperit urbà. La humanitat s'ha de motivar per treballar conjuntament arreu del món i permetre a totes les persones viure juntes en harmonia a través de la cooperació i la comunicació.

El 7 d'octubre de 1996 ha estat una ocasió per a tothom per desitjar una millor conjunció entre els conceptes d'urbanització, ciutadania i solidaritat com a camí per trobar solucions pacífiques i plenes a les condicions, sovint inacceptables, dels assentaments humans. La construcció de col·laboracions a tots els nivells i entre tots els sectors de la societat, més enllà dels límits de les fronteres, depèn de nosaltres. ■

\* CNUAH (Hàbitat)

## **DCIDOB 57-58.** **Ciutat i desenvolupament.**

La Declaració d'Istanbul i l'Agenda Hàbitat.

# La Declaració d'Istanbul i l'Agenda Habitat

1. Els caps d'Estat, de Govern i les delegacions oficials dels països reunits a la segona Conferència de les Nacions Unides sobre Assentaments Humans (Hàbitat II) celebrada a Istanbul, Turquia, del 3 fins al 14 de juny de 1996, aprofitem aquesta oportunitat per ratificar els objectius universals d'assegurar habitatge adequat per a tothom i fer més segurs, saludables, habitables, igualitaris, sostenibles i productius els assentaments humans. Les nostres deliberacions sobre els dos temes principals de la Conferència –habitatge adequat per a tothom i desenvolupament dels assentaments humans en un món en procés d'urbanització– s'inspiren en la Carta de les Nacions Unides i van encaminades a forjar noves associacions d'actuació per a la millora del nostre hàbitat als nivells internacional, nacional i local, i refermar les ja existents. Ens comprometem amb els objectius, principis i recomanacions continguts a l'Agenda Habitat i donem fe del nostre compromís de suport mutu per a la seva implementació.

2. Hem estat considerant, des de la urgència, el progressiu deteriorament de l'estat de l'habitatge i dels assentaments humans. Al mateix temps, reconeixem el paper de les ciutats i dels pobles com a centres de civilització, generadors de desenvolupament econòmic i avenços socials, culturals, espirituals i científics. Hem d'aprofitar el potencial que ens ofereixen els nostres assentaments i preservar la seva diversitat per tal de promoure la solidaritat entre totes les persones.

3. Ens refermem en el compromís d'assolir estàndards de vida millors per a tothom, amb més llibertat. Ens remetem a la Conferència de les Nacions Unides sobre Assentaments Humans celebrada a Vancouver, Canadà, a la celebració de l'Any Internacional de l'Habitatge per als Indigents i a l'Estratègia Global per a l'Habitatge, que han contribuït a augmentar l'atenció envers els problemes de l'habitatge i han estat una crida a l'acció per assolir un habitatge adequat per a tothom. Les recents conferències mundials de les Nacions Unides, particularment la Conferència de les Nacions Unides sobre Medi Ambient i Desenvolupament, ens han proporcionat una agenda coherent per tal de poder atendre equitativament

la pau, la justícia, la democràcia construïda en base al desenvolupament econòmic, el desenvolupament social i la protecció del medi ambient, com a components interdependents del desenvolupament sostenible. Hem procurat integrar els resultats d'aquestes conferències en l'Agenda d'Hàbitat.

4. Per tal de millorar la qualitat de vida als assentaments humans, hem de combatre el deteriorament de les condicions d'aquests assentaments, que en molts casos, sobretot en països en vies de desenvolupament, han assolit nivells crítics. Amb aquest objectiu, entre tots, hem de redreçar d'una manera coherent els models insostenibles de consum i producció, particularment als països industrialitzats; els canvis insostenibles de població, incloent-hi l'estructura i la distribució, amb una especial atenció a les tendències a la concentració excessiva; la indigència; la pobresa en augment; l'atur; la marginació social; la inestabilitat familiar; la utilització inadequada de recursos; la manca d'infraestructures i serveis bàsics; la mala planificació; la inseguretat i la violència creixents; la degradació del medi ambient i la vulnerabilitat creixent davant els desastres naturals.

5. Els reptes dels assentaments tenen un caràcter global, però cada país i cada regió s'enfronta a problemes específics que reclamen solucions també específiques. Reconeixem la necessitat d'intensificar els nostres esforços i cooperació per millorar les condicions de vida a les ciutats i pobles d'arreu del món i particularment en països en vies de desenvolupament on la situació és especialment greu i en països amb economies en transició. En relació amb això, reconeixem que la globalització de l'economia presenta oportunitats i reptes per al procés de desenvolupament de la mateixa manera que riscos i incerteses, i que la consecució dels objectius de l'Agenda d'Hàbitat seria més fàcil si hi hagués actuacions conjuntes en temes com el finançament del desenvolupament, el deute exterior i el comerç i la transferència internacional de tecnologia. Les nostres ciutats han de ser llocs on les persones puguin viure amb dignitat, bona salut, seguretat, felicitat i esperança.

6. Els desenvolupaments rural i urbà són interdependents. A més de millorar el medi

urbà, hem de treballar per estendre una infraestructura adequada, serveis públics i oportunitats laborals a les àrees rurals per tal de potenciar el seu atractiu, desenvolupar una xarxa integrada d'assentaments i minimitzar l'emigració del camp cap a la ciutat. Les comunitats mitjanes i petites requereixen una atenció especial.

7. De la mateixa manera que els éssers humans ocupen el lloc central en la nostra empresa pel desenvolupament sostenible, són també la base de la nostra actuació d'aplicació de l'Agenda Habitat. Reconeixem les necessitats particulars de dones, nens i joves en els àmbits de la salut i la seguretat. Intensificarem els nostres esforços per eradicar la pobresa i la discriminació, per promoure i protegir els Drets Humans i les llibertats fonamentals per a tothom i per proporcionar educació, nutrició, assistència sanitària durant tota la vida i especialment, habitatge per a tothom. Amb aquesta finalitat, ens comprometem a millorar les condicions de vida als assentaments humans de manera coherent amb les realitats i necessitats locals i som conscients de la necessitat de redreçar les tendències globals en àmbits com l'econòmic, el social i el mediambiental per assegurar la creació d'entorns de vida millors per a tothom. Assegurarem la participació plena de totes les dones i els homes i la participació efectiva del jovent en la vida política, econòmica i social. Promourem la plena accessibilitat de les persones discapacitades i la no discriminació de la dona en les polítiques, programes i projectes d'habitatge i de desenvolupament sostenible dels assentaments humans. Adquirim aquests compromisos referint-nos especialment als més de 1.000 milions de persones que viuen en condicions de pobresa absoluta i als membres de grups vulnerables i desfavorits identificats a l'Agenda Habitat.

8. Reafirmem el nostre compromís de realització plena i progressiva del dret a un habitatge adequat tal com preveuen els instruments internacionals. Amb aquesta finalitat, buscarem la participació de col·laboradors públics, privats i no governamentals a tots els nivells per assegurar legalment la tinença, la protecció envers la discriminació i l'accés igualitari a un habitatge digne i assequible per a tothom.

9. Treballarem per estendre el proveïment d'habitatge assequible permetent als mercats actuar d'una manera eficient i socialment i mediambientalment responsable, facilitant l'accés a la terra i a crèdits i ajudant aquells que no poden entrar en els mecanismes dels mercats immobiliaris.

10. Per tal de mantenir el medi ambient i millorar les condicions de vida en els assentaments humans, ens comprometem a adoptar models sostenibles de producció, consum, transport i desenvolupament dels assentaments, a prevenir la pol·lució, a respectar els límits de tolerància dels ecosistemes i a preservar oportunitats per a les generacions futures. En relació amb això, hauriem de cooperar amb un esperit col·lectiu per conservar, protegir i regenerar la salut i la integritat dels ecosistemes de la Terra. Considerant les diferents contribucions a la degradació global del medi ambient, remarquem el principi de que tots els països tenen responsabilitats comunes però diferents. També reconeixem que cal emprendre les actuacions en base a l'adopció de mesures preventives tenint en compte la capacitat de cada país. Promourem els entorns de vida saludables, especialment per mitjà del proveïment de quantitats adequades d'aigua potable i de la gestió efectiva dels residus.

11. Promourem la conservació, rehabilitació i manteniment d'edificis, monuments, espais oberts, paisatges i estructures d'assentament que tinguin valor històric, cultural, arquitectònic, natural, religiós o espiritual.

12. Adoptem l'estratègia del suport i els principis de la col·laboració i la participació com a mecanismes d'aproximació i realització el màxim de democràtics dels nostres compromisos. Reconeixent les autoritats locals com a les més estretes i essencials col·laboradores en l'aplicació de l'Agenda Hàbitat, hem de promoure, dins el marc legal de cada país, la descentralització per mitjà d'autoritats locals democràtiques i treballar per enfortir les seves capacitats institucional i financera, assegurant la seva transparència, responsabilitat i emmollament a les necessitats de la gent, requeriments essencials per als Governos a tots els nivells. Al mateix temps, incrementarem la col·laboració amb parlamentaris, amb el sector privat, amb els sindicats amb les organitzacions no governamentals i altres organitzacions de la societat civil, respectant la seva autonomia. Potenciarem, també, el paper de la dona a la societat i promourem la inversió corporativa del sector privat socialment i mediambientalment responsable. L'acció local hauria d'ésser guiada i estimulada per programes locals basats en l'Agenda 21, l'Agenda Hàbitat o altres programes equivalents i beneficiar-se de la cooperació internacional iniciada a Istanbul per l'Assemblea Mundial de Ciutats i Autoritats Locals, sense prejudicis de política nacional, objectius, prioritats i

programes. L'estratègia de suport com porta la responsabilitat dels Governos a l'hora d'adoptar mesures especials per a membres de col·lectius desafavorits o vulnerables, quan sigui apropiat.

13. Com que l'aplicació de l'Agenda Hàbitat requerirà fons adequats, hem de mobilitzar recursos de finançament als nivells nacional i internacional incloent-hi nous recursos de totes les fonts, multilaterals i bilaterals, públiques i privades. En relació amb això, hem de facilitar la capacitat i promoure la transferència adequada de tecnologia i metodologies. Amb això reiterem els nostres compromisos adoptats en les Conferències recents de les Nacions Unides, especialment aquells que estan recollits en l'Agenda 21 i fan referència als fons i a la transferència de tecnologia.

14. Creiem que la plena i efectiva aplicació de l'Agenda Hàbitat requerirà la potenciació del paper i de les funcions del Centre de les Nacions Unides per als Assentaments Humans (Hàbitat), tenint en compte la necessitat del Centre de concentrar-se en objectius i temes estratègics ben definits i plenament desenvolupats. Per això, nosaltres garantim el nostre suport per tal d'assegurar l'aplicació de l'Agenda Hàbitat i del seu Pla d'Acció. De cara a aplicar l'Agenda Hàbitat, reconeixem plenament la contribució dels plans regionals i nacionals d'acció, preparats en ocasió d'aquesta conferència.

15. Aquesta conferència d'Istanbul marca una nova era de cooperació, una era de la cultura de la solidaritat. A mesura que anem entrant al segle XXI, anem oferint una visió positiva dels assentaments humans sostenibles, un sentiment d'esperança envers el nostre futur comú i una exhortació a emprendre el repte universal de construir conjuntament un món on tothom pugui viure en una llar segura amb l'esperança d'una vida digna, amb bona salut, seguretat i felicitat.

*Istanbul*

*14 de juny de 1996*

## Agenda Hàbitat (Resum):

### I. PREÀMBUL

Situació actual i raons per celebrar la cimera:

Reconeixem la necessitat imperiosa de millorar la qualitat dels assentaments humans, que afecta profundament la vida diària i el benestar de les persones. Tenim l'esperança i l'oportunitat de construir un món millor en el qual el desenvolupament econòmic, social i mediambiental siguin components interdependents per al desenvolupament global sostenible que es reforcin mútuament. Aquest objectiu es pot assolir per mitjà de la solidaritat i la cooperació regionals i internacionals i amb la referència dels propòsits i princi-

pis de la Carta de les Nacions Unides.

La cimera Hàbitat II es pot considerar la culminació de la sèrie de conferències de les Nacions Unides celebrades aquests darrers anys i afronta dos temes bàsics: el de l'«habitatge adequat per a tothom» i el del «desenvolupament sostenible dels assentaments humans en un món en procés d'urbanització».

Hem de portar a terme un acostament global als problemes dels assentaments humans per facilitar-ne el reconeixement i poder emprendre estratègies també globals per solucionar-los.

Les ciutats són motors de creixement i incubadores de la civilització, de la cultura, del coneixement, de la tradició així com de la indústria i del comerç. Alhora però, presenten un seguit de reptes que s'han d'afrontar esmerçant-hi els esforços i els mitjans necessaris, mantenint el desenvolupament que experimentem en l'àmbit del sostenible i sense oblidar el medi rural. La connexió entre els assentaments rurals i els assentaments urbans és un element essencial a l'hora de garantir l'equilibri entre els dos medis.

Ens proposem assegurar un estàndard de vida mínim que ha d'incloure com a requisits fonamentals: una alimentació adequada, vestits i habitatge per a tothom. Aquest estàndard ha d'anar millorant progressivament.

A l'hora d'afrontar aquest repte volem ressaltar el paper decisiu que han de representar les autoritats locals, la iniciativa privada i les organitzacions cíviques, aportant solucions per al desenvolupament urbà.

L'Agenda Hàbitat és una crida global a l'acció i ofereix un marc d'objectius, principis i compromisos amb una visió positivista dels assentaments humans. Aquest enfocament global no ha de ser un obstacle per tenir en compte les diferències entre les regions, els països i dins dels mateixos països a l'hora d'aplicar l'Agenda.

### II. PRINCIPIS I OBJECTIUS

1. Nosaltres, els Estats que participem a la Conferència sobre els Assentaments Humans (Hàbitat II), ens comprometem a considerar els assentaments humans des de múltiples punts de vista: polític, econòmic, mediambiental, ètic i espiritual i considerant els principis bàsics d'igualtat, solidaritat, cooperació, dignitat humana i respecte.

2. La igualtat i la justícia són essencials per al desenvolupament social i econòmic sostenible. Els assentaments humans igualitaris són aquells en els quals tothom té accés a l'habitatge, a la infraestructura, a les atencions sanitàries, als espais lliures, als serveis bàsics i a l'educació, i pot participar en la presa de decisions.

3. L'eradicació de la pobresa és essencial per a la sostenibilitat dels assentaments humans i per preservar la

pau. Cal satisfer les necessitats de tots els grups socials i particularment d'aquells més desfavorits.

4. Als assentaments humans s'hi ha de produir un desenvolupament sostenible i planificat. Això vol dir: garantir el desenvolupament econòmic, les oportunitats d'ocupació i el progrés social, amb el menor deteriorament ambiental possible.

5. A l'hora de planificar el desenvolupament dels assentaments humans, a més dels factors socials i econòmics, cal tenir en compte altres factors que proporcionen l'habitabilitat als pobles i ciutats: les pautes d'ús del sòl, les densitats de població i d'edificació, els mitjans de transport i l'accessibilitat als bens bàsics.

6. La família, com a unitat bàsica de la societat, ha d'ésser protegida i ajudada. Tenint en compte que n'existeixen diverses formes en funció del sistema cultural, polític i social, se l'ha d'integrar i preservar i proporcionar-li un habitatge digne.

7. Els assentaments humans sostenibles són aquells que generen un sentit de ciutadania en els seus pobladors. Dins un marc de respecte pels drets bàsics de les persones cal contribuir activament al bé comú, assumint els propis deures i respectant els drets dels altres, incloent-hi els de les generacions futures.

8. Les associacions entre països, i dins d'aquests països entre organismes públics, privats i cívics són essencials per a l'activació del desenvolupament sostenible dels assentaments humans.

9. La tolerància, la solidaritat i la cooperació entre tots els grups socials són fonaments bàsics per a la cohesió social.

10. Cal activar la recerca de noves fonts de finançament que permetin afrontar el creixement dels costos de les accions que s'emprenen en el camp del desenvolupament sostenible dels assentaments humans.

### III. COMPROMISOS

Els Estats membres de les Nacions Unides ens comprometem a implementar [aplicar] l'Agenda Hàbitat a través de Programes d'Acció Nacionals i altres polítiques i programes dissenyats i executats en cooperació amb tots els protagonistes clau.

**a/** Ens comprometem a assolir l'objectiu de millorar les condicions de vida i de treball de forma equitativa i sostenible, de manera que tothom tingui un habitatge adequat, inclosos els serveis bàsics; amb seguretat, accessibilitat i assequibles.

**b/** Ens comprometem a fixar-nos com a objectiu l'aconseguir assentaments humans sostenibles en el context d'un món en procés d'urbanització.

**c/** Ens comprometem a promoure la participació activa de tots els actors clau, tant del sector públic com privat, i a tots els nivells, tant internacional com nacional o local, en la tasca de desenvolupar l'ha-

bitatge i els assentaments humans.

**d/** Ens comprometem a activar els mecanismes de finançament existents i a desenvolupar-ne de nous amb l'objectiu de finançar l'aplicació de l'Agenda Hàbitat.

**e/** Ens comprometem en interès de la pau, la seguretat, la justícia i l'estabilitat internacionals a promoure la cooperació i les associacions internacionals, que contribuiran a l'aplicació dels Plans d'Acció Globals de l'Agenda Hàbitat.

**f/** Ens comprometem a assessorar, vigilar i avaluar el procés d'aplicació dels Plans Nacionals d'Acció dins els nostres països, procurant garantir la seva eficàcia per tal d'aconseguir els objectius d'un habitatge adequat per a tothom i el desenvolupament sostenible dels assentaments humans.

## IV. PROGRAMA D'ACCIÓ GLOBAL

### A/ Introducció

Des de la primera conferència de les Nacions Unides sobre els assentaments humans, Hàbitat, s'han produït molts canvis. La població mundial ha crescut i ha tendit a concentrar-se encara més a les ciutats. La degradació del medi ambient, la violència, la intolerància i els moviments migratoris s'han convertit en elements crítics que cal tenir en compte a l'hora de dissenyar noves estratègies d'habitatge.

Hàbitat II és una conferència internacional d'Estats, dins la qual les autoritats locals i les organitzacions privades i cíviques han d'assumir un important paper per assolir els dos principals objectius: l'«habitatge adequat per a tothom» i «el desenvolupament sostenible dels assentaments humans en un món en procés d'urbanització».

### B/ Habitatge adequat per a tothom

#### 1. Introducció:

Disposar d'un habitatge adequat vol dir disposar d'un lloc íntim, d'espai suficient, de seguretat, d'estabilitat i durabilitat estructurals, d'il·luminació i ventilació, d'infraestructura bàsica adequada, d'aigua i infraestructura de sanejament, d'una situació adequada respecte del lloc de treball i dels serveis bàsics, i tot això amb uns costos raonables.

#### 2. Polítiques nacionals d'habitatge:

Cal formular, avaluar i revisar la política nacional d'habitatge vinculant-la amb les polítiques generals de desenvolupament macroeconòmic, social i mediambiental, amb la finalitat de crear sistemes d'oferta d'habitatge eficients. Aquesta política hauria de ser descentralitzada cap a les administracions subnacionals i locals en la mesura que siguin possible.

S'ha de promoure l'ús i el manteniment

del patrimoni d'habitatge existent.

### 3. Sistemes de subministrament d'habitatge:

És responsabilitat dels Governos el crear un marc legal que garanteixi el bon funcionament dels mercats immobiliaris. Cal també facilitar la construcció d'habitatges des d'associacions de veïns i valorar la importància de l'habitatge autoconstruït.

S'ha de garantir l'accés a la terra per a tothom i assegurar l'accés als serveis i a les infraestructures bàsiques.

Cal millorar la planificació, el disseny, la construcció, el manteniment i la rehabilitació d'habitatges.

### 4. Grups vulnerables:

La vulnerabilitat és la incapacitat de lluitar en una base d'igualtat per a obtenir recursos i oportunitats. Per tal de reduir-la cal:

Considerar l'habitatge com un bé al qual tothom té dret i cobrir les necessitats dels grups vulnerables en aquest àmbit.

Reforçar el suport internacional per la protecció i assistència dels refugiats.

Eliminar barreres i eradicar la discriminació en el proveïment d'habitatge.

## C/ Assentaments humans sostenibles en un món en procés d'urbanització

### 1. Introducció:

En un món massivament urbanitzat el desenvolupament sostenible depèn bàsicament de la capacitat de les àrees urbanes de gestionar els sistemes de producció, consum, transport i tractament de residus.

En aquest sentit cal tenir en compte que els governs subnacionals i les autoritats locals, juntament amb les organitzacions no governamentals, les organitzacions socials, les empreses, els sindicats i les organitzacions de defensa del medi ambient són col·laboradors clau que contribueixen a fer viables els assentaments humans sostenibles i igualitaris.

Per al desenvolupament equilibrat i sostenible dels assentaments humans també s'han de tenir en compte les limitacions de la capacitat dels ecosistemes i la preservació de la diversitat de tipus i mida dels assentaments.

### 2. Ús sostenible de la terra:

El sòl és essencial pel proveïment d'aliments, aigua i energia per a molts sistemes de vida i és especialment important per al desenvolupament de l'activitat humana. Per això cal establir criteris i esquemes d'ús del sòl i de planificació territorial. És important protegir les àrees perifèriques de les ciutats, que estan especialment degradades, i garantir la presència de zones verdes a les àrees urbanes.

### 3. Reducció de la pobresa i creació d'ocupació:

La formació d'assentaments humans socialment viables i sostenibles ve condicionada per la reducció i finalment eradicació de la pobresa.

Cal elaborar polítiques dirigides a aconseguir una distribució de la riquesa més equitativa, proporcionar protecció social als que no es poden mantenir a si mateixos, fomentar les oportunitats d'ocupació productiva i satisfer totalment les necessitats bàsiques de les persones.

#### 4. Assentaments urbans ambientalment sostenibles i sans:

Els problemes de salut relacionats amb la manca d'accés a aigua potable, les mancances en les infraestructures de sanejament, la gestió inadeguada dels residus i els serveis sanitaris ineficients afecten la qualitat de vida de milions de persones i ocasionen desequilibris i tensions socials.

En aquest sentit, cal desenvolupar i executar plans de salut municipals, enfortint els serveis de salut, adoptant mesures per prevenir i controlar les malalties i sobretot millorant les condicions de vida, començant per l'habitatge.

En tots els àmbits; local, nacional i internacional cal establir un marc legal que reguli els nivells de qualitat ambiental acceptables i fixi terminis per a la millora de les condicions del medi ambient.

#### 5. Ús sostenible de l'energia:

La producció i el consum d'energia són seriosos obstacles per al desenvolupament sostenible. El transport motoritzat i la producció industrial són les fonts de contaminació més importants.

La reducció del consum energètic, l'aprofitament de fonts renovables en el procés de producció energètica, i la sensibilització social en l'ús racional dels recursos han de ser els principals objectius de la política energètica, que ha d'estar integrada en la política global dels assentaments humans.

#### 6. Sistemes sostenibles de transport i comunicació:

El transport i les comunicacions són essencials per a la circulació de béns, persones, informació i idees.

Cal dissenyar polítiques dirigides a establir sistemes de transport i comunicació eficients i assequibles que permetin el fàcil accés a necessitats bàsiques com treball, béns, serveis i repòs.

També cal donar suport a una política de transport integrada que explori tota la gamma d'opcions tècniques, promoure la utilització dels transports públics i reduir la congestió causada pels mitjans motoritzats de transport i finalment garantir l'accés del públic als serveis electrònics d'informació.

#### 7. Conservació i rehabilitació del patrimoni històric i cultural:

Els llocs històrics i els objectes de valor cultural i científic, simbòlic, espiritual i religiós són importants manifestacions de la cultura de les diferents societats.

Per això cal identificar la importància històrica i cultural dels edificis, llocs i paratges rellevants i emprendre actuacions que possibilitin la seva rehabilitació i readaptació.

#### 8. Millora de les economies urbanes:

Els assentaments urbans són part integrant del procés de transformació econòmica i de desenvolupament. Les ciutats generen actualment el 60% del producte nacional brut.

Una gestió eficient de factors importants com el creixement demogràfic i la migració han d'ajudar a desenvolupar la capacitat necessària per mantenir la seva productivitat, millorar les condicions de vida dels seus habitants i gestionar els recursos naturals de forma ecològica.

#### 9. Desenvolupament equilibrat dels assentaments en zones rurals:

Malgrat que a finals d'aquest segle més de la meitat de la població viurà en zones urbanes, una part substancial de la població es mantindrà en assentaments rurals.

Cal integrar les regions rurals en les polítiques globals de planificació i gestió dels assentaments humans.

S'ha de reconèixer i potenciar la tasca de primer ordre que realitzen les poblacions rurals i indígenes proporcionant aliments i mantenint el balanç social i ecològic dels ecosistemes.

#### 10. Capacitat de prevenció de desastres; preparació si s'esdevenen i rehabilitació:

Els efectes negatius dels desastres naturals i els causats per l'home en l'àmbit dels assentaments humans han anat en augment. La planificació adequada de les operacions d'assentament, aplicant normes apropiades d'ús del sòl i de construcció, contribueixen a evitar desastres. Cal posar-la en pràctica.

La vulnerabilitat i la capacitat de resposta davant dels desastres està directament relacionada amb el grau d'accés descentralitzat a informació, comunicacions, presa de decisions i control de recursos. Cal organitzar grups eficaços de resposta als desastres, principalment amb participació voluntària i d'organismes locals.

### D/ Capacitació i desenvolupament institucional

#### 1. Introducció:

Els assentaments humans sostenibles dependran cada vegada més de la capacitat de tots els nivells de govern per reflectir les àrees prioritàries de les comunitats i orientar el desenvolupament local. Això només es pot aconseguir amb una descentralització efectiva de les responsabilitats i amb una assignació proporcional de recursos als protagonistes principals, els més representatius i propers a les seves demarcacions.

#### 2. Descentralització i enfortiment de les autoritats locals, les seves associacions i les xarxes:

Cal prendre exemple d'alguns estats membres de les Nacions Unides que estan portant a terme una descentralització de la presa de decisions i de l'aplicació i mobilització de recursos d'una manera eficient.

Enfortir les autoritats locals i les seves associacions i xarxes.

#### 3. Participació; involucrament cívic i la responsabilitat governamental:

El desenvolupament d'assentaments humans sostenibles requereix la participació activa de les organitzacions de la societat civil i dels organismes governamentals a tots els nivells.

Cal posar en funcionament marcs legislatius que fomentin l'involucrament cívic i la participació de tots els implicats en la presa de decisions i la implementació i vigilància d'estratègies i programes de desenvolupament.

#### 4. Planificació i gestió metropolitanas:

La gestió i desenvolupament de les grans conurbacions presenten problemes específics derivats de la seva mida com: la creixent competitivitat mundial, la densitat ètnica i cultural de la població, les grans concentracions de pobresa urbana i les extenses xarxes de transport i comunicació metropolitanas.

Cal promoure estratègies de planificació i gestió que incloguin tota l'àrea metropolitana, vigilant-ne i analitzant-ne l'eficàcia.

#### 5. Recursos financers i instruments econòmics nacionals:

El finançament del desenvolupament urbà i la viabilitat econòmica de les ciutats requerirà sistemes financers innovadors a nivell nacional i local.

Per tal d'enfortir la base econòmica local i nacional i poder fer front a les necessitats de desenvolupament sostenible dels assentaments humans, cal emprendre pràctiques financeres racionals, mobilitzar recursos, controlar les despeses i administrar eficientment els pressupostos.

#### 6. Informació i comunicacions:

El paper i la funció de les ciutats estan experimentant grans canvis amb els recents progressos en l'àmbit de la tecnologia informàtica i amb la liberalització del comerç i el lliure flux de capital.

Amb la finalitat d'explorar i aprofitar aquestes innovacions, els Governos a tots els nivells haurien de promoure la millora de la infraestructura i la tecnologia informàtica i la formació i utilització de recursos en aquest àmbit.

#### E/ Cooperació i coordinació internacionals

#### 1. Introducció:

L'objectiu d'assolir uns assentaments

humans més equitatius i sostenibles contribueix directament a la pau, la justícia i l'estabilitat mundials. Per això la cooperació internacional esdevé cada vegada més significativa.

És necessari que la comunitat internacional treballi amb noves modalitats de cooperació, coordinació i inversió per contribuir eficaçment a la millora dels assentaments humans.

### 2. Context internacional facilitador:

El desenvolupament econòmic està indefugiblement vinculat amb la urbanització i l'economia mundial influeix cada cop més sobre els assentaments humans.

Cal capacitar als Governos per afrontar l'impacte negatiu que es deriva dels ajustaments estructurals i la transició econòmica en el camí cap al desenvolupament sostenible dels assentaments humans, amb estratègies facilitadores d'abast internacional.

### 3. Recursos financers i instruments econòmics:

Degut a l'encariment de l'habitatge i dels serveis urbans, les comunitats i els països tenen cada vegada més dificultats per mobilitzar els recursos de finançament nacionals.

Cal optimitzar l'ús dels recursos financers públics, privats, multilaterals i bila-

terals i assolir la fita fixada en el 0,7% del producte nacional brut per assistència oficial al desenvolupament.

### 4. Transferència de tecnologia i intercanvi d'informació:

Una condició essencial per al desenvolupament sostenible dels assentaments humans és la utilització i transferència de tecnologies ambientals idònies perquè afecten profundament les pautes de consum i producció.

S'ha de facilitar i promoure a nivell internacional aquesta transferència de tecnologia i coneixement.

### 5. Cooperació tècnica:

Per poder fer front als reptes d'un món en procés de ràpida urbanització cal garantir l'intercanvi, als nivells local, nacional i internacional d'experiència i mitjans tècnics.

En aquest sentit, és necessari desenvolupar xarxes regionals i internacionals d'intercanvi d'informació.

## F/ Aplicació i seguiment del programa d'acció global

### 1. Introducció:

Els efectes a llarg termini dels compromisos nacionals i internacionals Habitat II dependran de l'aplicació de les

accions acordades. Serà necessari avaluar els programes d'acció i corregir o modificar allò que sigui necessari.

### 2. Seguiment del progrés del Programa d'Acció Global:

La Comissió d'Assentaments Humans de les Nacions Unides (CNUAH) realitzarà revisions periòdiques per tal de fer un seguiment del desenvolupament dels assentaments humans i avaluar, en concret, els resultats i el progrés en l'aplicació del Programa d'Acció Habitat.

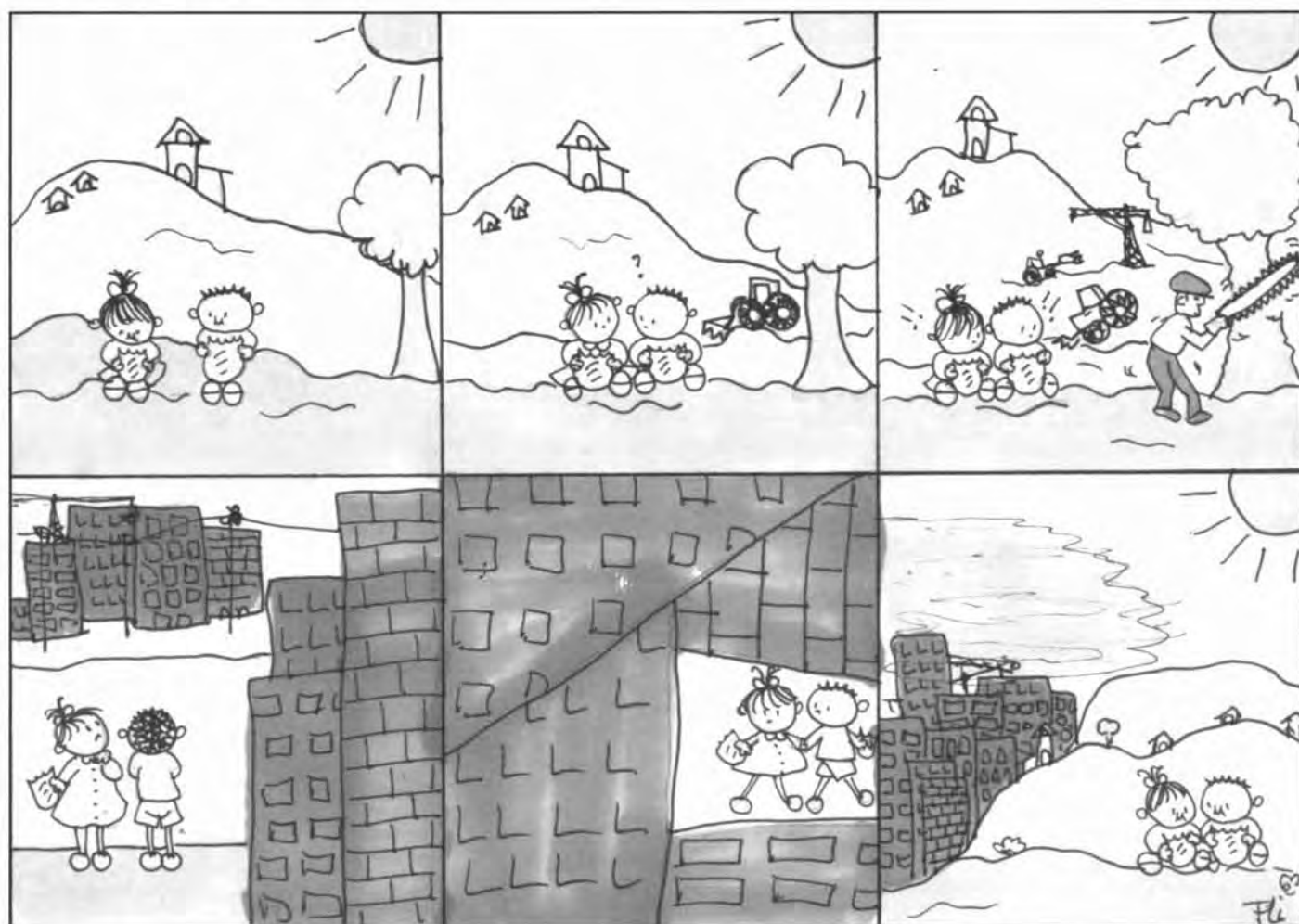
### 3. Indicadors, pràctiques exemplars i avaluació de resultats:

El CNUAH (Habitat) serà el centre de recollida, anàlisi i síntesi dels treballs d'avaluació del Programa d'Acció Habitat que es recullin i realitzarà una tasca continuada d'anàlisi i vigilància de les tendències més importants en matèria d'urbanització i efectes de les polítiques urbanes.

Els Governos i les autoritats locals haurien de seguir seleccionant i divulgant les pràctiques exemplars que es portin a terme en l'àmbit de l'habitatge i els assentaments humans.

Per accedir al text complet de l'Agenda Habitat podeu consultar l'adreça d'Internet següent: <http://www.undp.org/un/habitat>.

## TIRA, TIRA!





## **DCIDOB 57-58.** **Ciutat i desenvolupament.**

Selecció de Documents de la Base de Dades CIDOB.

**REMODELACIÓN DEL TRANSPORTE URBANO** / Marcia D. Lowe, 1991- Madrid: Apóstrofe

**SHAPING CITIES** / Marcia D. Lowe, 1992- New York: W.W. Norton & Company

**LAS CIUDADES Y EL DESARROLLO DE SU PAPEL INTERNACIONAL** / Mónica Salomón, 1993 - Papers 41: 127-141

**VILLES: L'INTERVENTION MODESTE** / Rémy Prud'Homme, 1993 - L'Observateur de l'OCDE 181: 14-17

**THE IMPACT OF MODERNIZATION ON RURAL AND URBAN DEVELOPMENT IN THAILAND** / Vithavas Khongk-hakul, 1993 - World outlook 2: 25-27

**LE COMPLEXE URBAIN ET LA MODALISATION DE L'ÉCONOMIE** / Saskia Sassen, 1994 - Revue internationale des sciences sociales 139: 55-78

**LA CITÉ DANS LE DÉVELOPPEMENT** / René Gendarme ; Jean-Jacques Perennes ; Alain Parguez (et al.), 1994 - Mondes en développement 85: 9-110

**URBANISATION ET DÉVELOPPEMENT DES NATIONS** / Réne Gendarme, 1994 - Mondes en développement 85: 31-38

**LES MÉGALOPOLIS DU TIERS-MONDE DANS LE PIÈGE DE L'AUSTÉRITÉ GESTIONNAIRE** / Alain Parguez, 1994 - Mondes en développement 85: 31-38

**EL FUTUR DE LES PERIFÈRIES URBANES (ACTES DE LES JORNADES DE REFLEXIÓ I MOSTRA D'ART ORGANITZADES PER L'INSTITUT DE BATXILLERAT DEL BARRI BESÒS, BARCELONA, 10 AL 13 DE MAIG DE 1989)** / Manuel Grau ; Manuel Arranz ; Joan Bellavista (et al.), 1994 - Barcelona: Institut de Batxillerat Barri Besòs

**TURN UP THE LIGHTS (A SURVEY OF CITIES)** / John Parker, 1995 - The Economist 7925: 1-18 Sup.

**CIUDADES DEL MUNDO, PROBLEMAS COMUNES** / Ellen Posner, 1995 - Opciones 1: 18-21

**LES FEMMES DANS LA CITÉ** / Lindsay McFarlane, 1995 - L'Observateur de l'OCDE 195: 37-41

**DÉVELOPPEMENT URBAIN** / Cathérine Coquery-Vidrovitch; Jonathan Baker ; David Satterhwaite, 1995 - Le Courrier ACP-UE 149: 49-91

**MARCHÉ DU TRAVAIL ET EXCLUSION SOCIALE DANS LES CAPITALES D'AFRIQUE FRANCOPHONE: QUELQUES ÉLÉMENTS D'ANALYSE** / Jean-Pierre Lachaud, 1995 - Tiers Monde 142: 279-302

**PROPOSTES CONCRETES PER A UN DESENVOLUPAMENT SOSTENIBLE = PROPUESTAS CONCRETAS PARA UN DESARROLLO SOSTENIBLE = CONCRETE PROPOSALS FOR A SUSTAINABLE DEVELOPMENT** / Enric Carrera i Gallissà ; Pere Andrada ; R. Caumons (et al.), 1995 - Terrassa: Universitat Politècnica de Catalunya

**LA VILLE DANS UNE ÉCONOMIE MONDIALISÉE** / Josef W. Konvitz, 1996 - l'Observateur de L'OCDE 197: 6-32

**ESPECIAL HABITAT II (ESTAMBUL, 3 AL 14 JUNIO 1996)** / 1996, Revista de las Naciones Unidas 8: 3-15

**VILLES DE L'AVENIR: LA GESTION DES TRANSFORMATIONS SOCIALES** / Peter Hall ; Yue-Man Yeung ; Paul Winstone (et al.), 1996 - Revue internationale des sciences sociales 147: 3-150

**LES PROBLÈMES DE LA VILLE DANS UNE PÉRIODE DE TRANSITION** / Jorge Wilhelm, 1996 - Revue internationale des sciences sociales 147: 11-17

**LA VILLE PLANÉTAIRE** / Peter Hall, 1996 - Revue internationale des sciences sociales 147: 19-29

**UN POINT DE VUE ASIATIQUE SUR LES GÉOPOLES** / Yue-Man Yeung, 1996 - Revue internationale des sciences sociales 147: 31-38

**LA GESTION D'UNE VILLE EUROPÉENNE PLURIETHNIQUE ET MULTICULTURELLE: LEICESTER** / Paul Winstone, 1996 - Revue internationale des sciences sociales 147: 39-50

**VILLES PLURIETNIQUES ET MULTICULTURELLES: LES MÉGAPOLIS ASIATIQUES** / Aprodicio A. Laquian, 1996 - Revue internationale des sciences sociales 147: 51-64

**VILLE, DÉMOCRATIE ET GOUVERNABILITÉ: LE CAS DE BARCELONE** / Jordi Borja, 1996 - Revue internationale des sciences sociales 147: 97-106

**HABITAT II ET LE DÉFI DE L'ENVIRONNEMENT URBAIN: POUR UN RAPPROCHEMENT DES DEUX DÉFINITION DE L'HABITAT** / Michael Cohen, 1996 - Revue internationale des sciences sociales 147: 107-114

**HABITAT II SPECIAL** / 1996- The independent 47: 1-4

**LO QUE ESTÁ EN JUEGO Y LO QUE ESPERA** / Jean-Pierre Elong-Mbassi, 1996 - Paris : Vivir Diferente

**AMAINA LA OLEADA** / Jean-Claude Chesnais, 1996 - Paris: Vivir Diferente

**AMÉRICA LATINA, EL CONTINENTE DE LAS MEGALÓPOLIS** / Emilio Duhau, 1996 - Paris : Vivir Diferente

**ÁFRICA OCCIDENTAL, EL GRAN PASO ADELANTE** / Jean-Marie Cour, 1996 - Paris : Vivir Diferente

**ESTAMBUL, UNA CIUDAD EXPLOSIVA** / Stéphane Yerasimos, 1996 - Paris : Vivir Diferente

**NUEVA YORK, FRÁGILES PROGRESOS EN EL DERECHO AL ALOJAMIENTO** / Miloon Kothari, 1996 - Paris: Vivir Diferente

**ONG Y ONU: HÁBITAT II ROMPE EL HIELO** / Han van Putten, 1996 - Paris: Vivir Diferente

**LA POBLACIÓN EN AMÉRICA LATINA Y EL CARIBE: TENDENCIAS Y PERCEPCIONES** / Reynaldo F. Bajraj; Juan Chakiel, 1996 - Pensamiento Iberoamericano 28: 11-56

**POBLACIÓN Y DESARROLLO EN EL CARIBE** / Bárbara Boland, 1996 - Pensamiento Iberoamericano 28: 57-114.

**POBREZA Y DINÁMICA DEMOGRÁFICA** / Massimo Livi-Bacci, 1996 - Pensamiento Iberoamericano 28: 115-138.

**GÉNERO Y POBLACIÓN: UN DESAFÍO MÁS PARA LA EQUIDAD** / Mari Victoria Heikel, 1996 - Pensamiento Iberoamericano 28: 139-176.

**URBANIZACIÓN, CRECIMIENTO URBANO Y MIGRACIONES EN AMÉRICA LATINA** / Alfredo E. Lattes, 1996 - Pensamiento Iberoamericano 28:211-260.

**POBLACIÓN Y MEDIO AMBIENTE: LECCIONES DE LA EXPERIENCIA DE AMÉRICA LATINA** / George Martine, 1996 - Pensamiento Iberoamericano 28:261-310.